

Kitap VIII: J ve J

Oku, bilgilen, fikir sahibi ol; zihninve gönül dünyan zenginleşsin! Ürettiğimiz bilgiler özgür, özgün ve karşılıksızdır.

Alıntı yap, indir, adımı silip sahiplenmeden kayıt altına al ve yakınlarınla dostlarınla paylaş!

Dr. İsmail Kaygusuz

UZAK İKİZLER

J ve J

İsmail Kaygusuz

Prologos Paris 1985, Boulevard Saint Jaques' da Bir Kafe

Fransa'nın, hatta Dünyanın en eski Üniversitelerinden olan College de France ve Sorbone Üniversitesi'nin bulunduğu Saint Jaques Bulvarı üzerinde bir kafede oturuyordu Mustafa Kara. Öğle sonu, bara yakın bir masada birasını içmekte. Kafe tenhaydı. Barın bir köşesinde şarabını yudumlayan bir müşteriyle iki garson arada bir gülmeleri duyulan hararetli bir muhabbet içindeydiler. Müzik dolabında Mireille Mathieu'nun "Je suis seul ce soir"(Bu akşam yalnızım) şarkısı çalıyor hafiften. Kırkın içinde yakışıklı denilebilecek yüz ve görünümüne sahip, edebiyat alanında birşeyler başarmanın peşinde olan Mustafa Kara'nın önünde birkaç kitap, bir açık defter bulunuyor ve deftere düşünceli düşünceli bir şeyler yazmaktaydı. Arada bir saatına bakmasından birini beklediği anlaşılıyor. Doğru; yaklaşık bir yıldır birlikte yaşadığı ve geleceğinin kadını olarak baktığı, kendisinden dokuz kaş küçük, boyu ise 3cm kendisinden uzun Fransız sevgilisini bekliyordu. Bir yıllık Fransız bursuyla gelmiş ve College de France'da mesleği üzerinde araştırmalar yaptıktan sonra da geri dönmeyip burada kalmaya karara vermiş olan Mustafa bu Kahve'nin müdavimiydi. Öğle saatlarında geldiğinde ne yiyip içtiğini iyi biliyor ve o istemeden, getirip önüne koyuyorlardı. Garsonlardan biri Mustafa'nın bira bardağının boşaldığının farkına varmış, o yazılarıyla meşgulken Cafée Noire'ı-sütsüz sade kahvesini önüne koymuştu bile. Mustafa saatına yeniden baktı ve kendikendine söylendi:

" Saat tam onikide burada buluşmaya karar vermiştik; Marie Kate neden hâlâ gelmedi? Oysa saat yarım oldu! Birlikte önemli bir yere gidecektik. Acaba ana-babasının birlikteliğimizi görmek için birkaç gün sonra yapacakları ziyareti yarına mı almışlardı? Hazırlık yapması için belki de gelmiyecek. Ama Kafenin telefon numarasını biliyor, arayıp söylemesi gerekirdi. Ben de eve dönüp kendisine yardım ederdim.."

Bu son cümleleri mırıltı halinde söylerken, ister istemez dudaklarında bir gülümseme belirdi. Devrimciler arasında moda olan kalın Stalin bıyıkları bu kendi kendine gülümsemeyi kapatıyor,

yüzüne bakan kimse bile farkına varamazdı. Aklına dün akşam Marie Kate'in söylemiş oldukları gelmişti. Marie Kate anasıyla babasının kendilerini ziyarete geleceklerini haber verirken şunları söylemişti:

“ Bak Mustafa, şimdi söyleyeceklerimi iyi dinle: İki gün sonra anamla babam bizi ziyarete gelecekler. On aydan beri birlikte olduğumuzu biliyorlar, ama bir kez bile ‘arkadaşını getir tanışalım’ demediler. Ne de on aydır tek kızları olan bana uğramadılar; herhalde Musevi ve katolik karışımı ailede bir de müslüman görmek istemiyorlardı. Oysa ben her onları ziyaret ettiğimde hep senden söz ediyor; çalışmalarını, araştırmalarını, başarılarını ve amaçlarını anlatıyordum. Bugün birden karar vermişler ve Cuma günü bize geleceklerini söylediler. Az önce sana, tek kızlarıyım dedim, ama benim ebeveynimin, bir oğlu -kardeşim Patrick’le tanışmıştın- ve bir de benden küçük kızları var; adı Ülin...”

Mustafa şaşkınlıkla sordu:

“ Neden şimdiye dek söylemedin ve tanıştırmadın? Yoksa kendisiyle konuşmuyor musun?”

Marie Kate gülerek anlatmıştı:

“ Aslında Ülin ikinci kızkardeşim! Birincisi beş yıl kadar önce öldüğünde, babam Jaqueliene halamı telefonda ağlayarak ‘kızım öldü’ diye anlatmış. Kadıncağız hüngür hüngür ağlarken, tasadüfen yarım saat sonra ben kendisini aramıştım. Kadın şaşırıldı; meğer benim öldüğümü sanmış. Anlayacağın babamın çok sevdiği köpeği ölmüştü. Şimdiki köpeği Ülin’i ikinci kızı yerine koydu. Senden isteğim; eve geldiklerinde Ülin’le yakından ilgilenmen ve onu okşayıp sevmendir. Kısacası Ülin senden hoşlanır ve seninle oynarsa aileye kabul edildin, demektir...”

Mustafa Kara oturduğu yerde bu olayı anımsayarak gülümsemişti. O konuşmalar belleğinde bir tur atınca, yüksek sesle söylenmekten kendini alamadı:

“ Demek ki Marie Kate’in Rouillon ailesine kabul edilmem, Ülin köpeğin benden hoşlanmasına, bir bakıma onun insafına kalmış!”

Saat 1 olmak üzereydi. Mustafa Kara artık sinirlenmeye başladı. Çünkü saat 1.30’da Abidin Dino’nun Pompidou Sanat Merkezi’ndeki resim sergisine birlikte gideceklerdi. Saat 1 ile 2 arasında kendisi de sergi salonunda bulunacaktı; belki biraz sohbet eder, bilgilenirdi. Üstelik bizzat serginin açılış tarihini, “ açılış kokteyline gel, davetlimsin” diyerek kendisi söylemişti. Bunları içinden geçirirken, bu kez onları evlerinde ziyaret ettiği günü anımsadı:

Musatafa Kara Yunus Emre (1240-1320) üzerinde bir makale hazırlıyordu. Yunus’un Bizans mistikleriyle etkileşimini kanıtlamaya ve Bizans Grekçesini bilip bilmediğini anlamaya çalışıyordu. Bu konularda yoğunlaşmıştı ki, İblis üzerine yazdığı uzun bir şiirini okuyup açıklamaya çalışırken, Yunus’un bir beyitinde Bizans takvimi yöntemiyle tarih düştüğünü farketti. Kuşkusuz bu farkındalık, Mustafa’nın meslek gereği olarak takvim ve antik yazıtları tarihleme hakkındaki geniş bilgisinden kaynaklanıyordu. Beyit’te verilen rakamları toplayıp, ondan Bizans yaratılış yılı rakamını çıkarınca 1291-2 tarihinde Yunus’un, 50 yaşlarındayken bu şiiri yazmış olduğu ortaya çıkıyordu. Yunus’un Bizans takvim sisteminden haberli olması ve birçok şiirindeki dönemin Nikaia (İznik)’da yaşayan Bizans mistik bilge ve tarihçilerinden esinlenme bazı tasavvufi düşünceleri onun Bizans Yunancası’nı bildiğinin-konuştuğunun kanıtları olabilirdi. İşte bu bilgi ve varsayımlarını paylaşmak ve tartışmak için, Yunus’un tasavvufi şiirlerinin bazılarını Fransızca’ya çevirip yayınlamış olan Güzin Dino hanımefendiyi telefonla arayıp randevu aldı. Kendisi “Yunus üzerinde benden fazla Abidin’le tartışıp konuşmanız daha yararlı olur sizin için. O, Yunus’u benden çok daha iyi bilir” diyerek evlerine davet etti. Ancak kocasına hangi nedenden ötürü kendilerini ziyarete gelmek istediğini söylememiş olacak ki, kendisiyle söyleşi yapmaya gelen bir gazeteci sanarak, hal-hatırdan sonra Mustafa tam konuya girecekken, Abidin Dino’nun ciddi bir biçimde ilk sözü “sakın bana,

‘Abidin mutluluğun resmini yapabildin mi?’ diye sorma!” olmuştu. Anlaşıyordu ki, kendisiyle tanışmaya, konuşmaya veya söyleşi yapmaya gelenler hep; Nazım’ın bir şiirindeki ona hitaben söylediği “ mutluluğun resmini yapabilir misin Abidin?” dizesini anımsatarak, ‘mutluluğun resmini’ görmek istemiş ve kendisini bıktırmışlardı. Mustafa “hayır efendim ben sizinle ‘bizim Yunusu’ konuşmak; bazı yeni bilgileri ve düşüncelerimi paylaşarak, görüşlerinizi almak istiyorum” deyince, büyük üstad derin bir nefes alıp rahatladı. Ondan sonra tatlı tatlı konuşup tartışmışlardı Güzin hanımın ikram ettiği çayı içerken. Mustafa bütün bunları kafasından geçirip zaman dolduruken, doğrusu suratı da asıktı.

Marie Kate ivediyle Kahve’den içeri girdi. Tam zamanında gelmiş havası içinde gülerken, suratı asık ve ilgisiz duran Mustafa’yı öptü. Daha oturmadan konuşmaya başladı:

“ Yine aynı masaya oturmuşsun; seninle ilk konuşup arkadaş olduğumuz aynı masaya. Aradan tam on ay geçti. Önce bir café noire, arkasından un demi..İkinci birayla da bir yumurtalı krep! Alışkanlığımı değiştirmedin hâlâ. Sanırım o zamanlar benim dikkatimi çekmek için herkesten farklı davranıyordun!” Eliyle Mustafa’nın yazmayı sürdürdüğü kağıdı kapatarak, “ yine ne yazıyorsun?, dedi, geciktiğim için kızdın değil mi? Özür dilerim.”

Mustafa Kara zoraki yanıtladı:

“ Kızdım elbette. Yaklaşık bir saattir burada seni bekliyorum. Birlikte önemli bir yere gideceğimizi söylemiştim değil mi?”

“ Ne yapalım canım?, dedi fazla gecikmişliğini önemsemeden; Pompidou’daki sergiye de yarın gideriz. Ben Le Monde’da gördüm, sergi ayın sonuna kadar sürecek; henüz Mayıs’ın ortasındayız.”

Mustafa Kara “ sorun yarın ya da başka bir gün gitmek değil, dedi ciddileşerek; verilen sözün yerine getirilmesi ve randevuya tam saatında gelmiş olmak...”

“ Bırak canım, bu kadar da kuralcı olma. Üstelik sormuyorsun neden geciktiğimi.”

Mustafa önce sertçe “ neden olursa olsun” dedi. Sonra hafifçe gülerken bardağındaki azalmış birasını bitirdi. Artık değişmişti; “ pekala, dedi, söyle bakalım neden geciktin? Bu arada şaraplarımızı ısmarlayalım mı?”

Marie Kate itiraz etti: “ Sen şimdi de şarap da mı içeceksin? Senin niyetin sarhoş olmak. Ben sarhoş erkeği evime götürmem.”

Mustafa Kara omuz silkti ve “ götürmezsen götürme, dedi, umurumdaydı sanki! Yeni evini kiralayalı iki hafta oldu. İki hafta boyu beni çalıştırdın, birlikte badanasını temizliğini yaptık. Hâlâ da tam yerleşemedik. Eve almazsan ben de Cité Universitair’deki odama giderim, nasıl olsa kirasını veriyorum. Gece gelip pencereyi tıklattığımda ben de sana kapıyı açmam, arabanın içinde sabahlarsın güzelim!” Arkasından garsona seslendi: “ Garçon! Deux vers du vines rujes, s’il vous plait!”

Garson iki kırmızı şarap dolu bardağı masanın üzerine koyup çekildi. Şarap bardaklarını kaldırıp “a toi!” diyerek tokuşturdular. Bardağı masaya koyarken Mustafa, “d’accord, je t’écoute; tamam, seni dinliyorum güzelim”dedi

Marie Kate plastik torbadan çıkarıp masanın üzerine bir hap kutusu koydu ve geç kalışının nedenini açıkladı:

“ Lilian benden bu habı almamı rica etmişti. Tam kahveye yaklaşmışken aklıma geldi, geri döndüm.” Mustafa kutuyu eline alıp gülerken incelerken o devam etti:

“ Eczane ta sokağın öbür ucunda. Üstelik de fazla kalabalıktı. Alıp gelinceye kadar çok zaman geçti; geciktim.”

Mustafa Kara hâlâ gülüyordu, yüksek sesle söylendi:

“ Bunlar korunma hapları; Lilian da amma cins kadınmış ha! Bizde bir söz vardır; ‘bir erkekle el sıkışsa gebe kalan’ kadınlardan galiba?”

Marie Kate bu sözlerin Fransızca çevirisinden bir anlam çıkaramadı. Şaşkınca sordu:

“ O da ne demek Mustafa? Erkek eli değmekle gebe kalınır mı hiç?”

Mustafa Kara bu kez dalgasını geçerek, bir başka mecazi sözcükleri aynen Fransızca söyledi:

“ Oohoo! Mektupla bile gebe kalan kadınlar vardır bizim memlekette.”

Marie Kate çevresine bakarak yavaşça söylendi:

“ Öyle laflar ediyorsun ki, bunları duyan seni deli sanır. El sıkışmakla, mektupla gebe kalan kadınlar, olur şey değil! C’est signifie metaphoric sens, n’est pas Mustafa?”

“ Evet canım, dedi Mustafa, sonunda anladım. Bu söylemlerin mecazi anlamı var Türkçe’de. Birincisi sık sık çocuk doğuran kadınlar için söylenir. İkincisi de aynı anlamı içermekle birlikte, özellikle kocası sıkça gurbete gidip gelen kadınların gebe kalmasıyla ilişkili.”

Marie Kate anladığını belirtti ve sordu:

“ Yani kocası her geldiğinde karnına bir tane koyup gidiyor. Gebelik önleyici ilişki yöntemleri var, pek kesin değilse bile. Hem sonra bu haplardan niye almıyorlar ki?”

Mustafa Kara açıklama gereği duydu:

“ Güldürme beni Marie, ülkemin kırsal kesimlerinde yaşayan kadınlar ne sana ne de Lilian’a benzerler. Bu hapları da hiç bilmezler. Onların bildikleri sadece ilkel çocuk düşürme yöntemleridir. Çocuk istemiyorsa, genellikle kocalarından gizli olarak uyguladıkları bu çok ilkel ve tehlikeli yöntemlerle çoğu kez yaşamlarını yitirirler.”

Marie Kate büyük şaşkınlık içinde sordu:

“ Nasıl yapıyorlar? Neler yaparak çocuk düşürmeye çalışıyorlar?”

Mustafa Kara üzgün bir biçimde açıklama yaptı:

“ Kibrit çöpleri, ağaç kıymıklarından tutunuz da toplu iğne, firkete ve şiş gibi metal nesnelere bile rahimlerine sokmaktan çekinmezler. Ya da gücünden çok daha fazla ağır yükler kaldırarak, düşürmeyi deniyorlar. Çocuğunu düşürmek için kendisini merdivenden yuvarlayarak ya da çıktığı ağaçtan aşağı atıp başı bir taşa çarpan, yaralanan hatta ölenler bile vardır.”

Bunları duyan Marie Kate’in gözleri yaşarmıştı ağlamaklı söylendi:

“ Mon Dieu, Mon Dieu! Aman Tanrım, ne cehalet!”

Mustafa Kara da üzgündü. Kaldığı yerden ağır ağır anlatmayı sürdürdü:

“ Cahil her zaman cesur olur; kendisine, kendi vücuduna da saygısı yoktur başkasına da olmaz. Ormanda kendiliğinden büyüyen yetişen ağaç örneği büyür yetişir köylü kadınları ülkemizde. Çocukluktan itibaren çevresinde duyduğunu gördüğünü öğrenir kadınlıktan yana. Gelenekler, görenekler batıl inançlar, yanlış sosyal ve ahlaki anlayışlar onları yönlendirir; babanın, erkek kardeşin ve kocanın hizmetçisidir kadın; mal gibi alınıp satılır ve her birine farklı hizmetler sunan bir çeşit köledir o.”

Şaşkınlığı kat be kat artan Marie Kate küçük bir değerlendirmeden sonra Mustafa’ya önerilerini söyledi:

“ Sanki bana ortaçağ yaşamından, o çağın anlayışından sözediyorsun gibi geliyor. Mustafa işte bunları yaz; yaşadığın, gördüğün duyduğun bu olayları anlat! Bir kadını, doğumundan başlayarak kırsaldan bir kadının öyküsünü yaz, ya da onun yaşamını oyunlaştır. Yok mu yakından tanıdığın böyle biri?”

Mustafa Kara dalmıştı; isteksizce “ elbette ki var, dedi, belki bir gün yazarım. Yahu sen bu hapları kendin için almadığına o göre onları ne yapacaksın? ya da kim için aldın?”

Marie Kate gülerken Mustafa’nın yanağına bir öpücük kondurdu ve yavaşça söylendi:

“ Mon Ame, tu l’a oublié très vite. Ne çabuk unuttun canım?”

“ Sahi onları Lilian ısmarlamıştı, diye karşılık verdi Mustafa; üstelik bunca konuşma tartışma da onun yüzünden oldu.”

“ Orası doğru da haplar Lilian için değil, kızı için...”

Mustafa Kara şaşırarak sordu: “Julie için mi? O kız on ikisini yeni bitirdi, değil mi?”

Marie Kate bir açıklama yaptı:

“ Doğru onüçünden üç ay almış durumda. Bazı kızlar erken gelişir; on ikisinde, hatta onbirinde bile regl olanlar vardır. Julie de onlardan biri, kadınlığa adımını erken attı. Ben onbeş yaşımın içinde regl olmuşum. İklim koşullarıyla birlikte, beslenme, rahat yaşam ve çevresel, hatta kültürel koşullar kız çocuklarının daha erken yaşta kadınlığa erken adım atmasını sağlıyor. Kuşkusuz cinsel arzu duyumu gelişiyor ve karşı cinse ilgi de o derece artıyor. Ama sen yine daldın sevgilim. İyi biliyorum ki, yine köyüne gittin ve yine bir karşılaştırma yapmaya hazırlanıyorsun kafanda.”

“ Tam da düşündüğün gibi, kafamdan kıyaslama yapabileceğim birçok örnekler geçiyor.”

Marie Kate bir tahminde bulundu:

“ Şimdi ben Julie’den söz ederken, düşüncelerimi açıklarken; daha doğrusu önereceğim bu kıza ilişkin konuşurken sen; kıyaslayacak kişilik tipi olarak mutlaka birini bulup çıkaracaksın anılarının arasından. Lilian’ın kızı Julie benim halamın torunu. Beni çok sever –ben de onu severim- ve bana “Tati, Teyzecik” der. Bebekliğini bilirim; senin deyişinle onu ‘el bebek gül bebek’ büyüttüler. Babaanesi halam ve dedesi onu çok ama çok severlerdi. Julie’nin bu yaşına kadarki anlık yaşantılarının bile tanıklığını yapabilirim. Biliyorsun kuzenimin eşi Lilian’la da çok yakın arkadaşız...”

“ Demek istiyorsun ki, olayları onun tanıklığıyla da doğrulatabilirim.”

Marie Kate’in kafasında bir tiyatro oyunu önerisi vardı ve bunu birlikte oluşturabileceklerini düşünüyordu. Düşüncesini birkaç cümleyle açığa vurdu:

“ Ama sahnelenebilecek iyi örnekler, gerçek yaşamdan etkileyici kesitler seçmeliyiz. Böylece arkadaşım Annick’in çalıştığı tiyatro için de çok ilgi çekici bir tekst hazırlamış oluruz. Ben de rol alır, eski tiyatro günlerimi yeniden yaşayarak özlemlerimi gidermiş olurum. Ayrıca tiyatro kostümlerini hem çizer hem de dikişini yapar kullanıma hazırlardım; sana anlatmıştım.”

Mustafa Kara biraz ciddi, biraz şaka karşılık verdi bu sözlere:

“ Türkçe’de bir söz vardır: ‘Doğmamış çocuğa don biçmektesin’ denir. Yani, henüz ortada hiç bir şey yokken sen tutmuş Paris’te bir tiyatrodan hayali bir teksti sahnelemeye hazırlanıyorsun. Şimdi sen düşlemeyi bırak ve hemen Julie’yi bana anlatmaya başla. Çünkü kafamda aradığım kızı buldum. Hem de Julie’ye, hık demiş burnundan düşmüş kadar çok benzeyen kız, bizim köyden Jale bu; diğer adıyla Kâfi Jale! Bir elmanın iki yarısı sanki ;Julieve Jale! Ana-baba bir ikiz kardeşler gibi birbirlerine benziyorlar. Oyun ya da roman olabilir. Adını da şimdiden koyabiliriz: **Uzak İkizler Julie ve Jale**”

Julie’nin Birinci Yaş Günü Kutlaması

Patrick’le Lilian’ın kızı Julie’nin birinci yaş günüyüdü. Karı-koca Paris’te Louvre Müzesinin ana giriş kapısına yakın cadde üzerinde bir Cafee-Tabac, yani, aynı zamanda sigara satılan bir kahve işletiyorlardı. Evde bir yardımcı kadın vardı. Aynı zamanda bebeğe bakıyordu Julie ikinci çocuklarıydı. Oğulları Julien’den sonrası kız olduğu için çok sevinmişlerdi. Ama en çok sevilen yetmiş yaşın üzerindeki Bernard dedeyle, Marie Kate’in halası, altmışın üzerinde bulunan Jaquelin ninedi. Bernard dede, Hitler’in Fransa’yı istilas sırasında Auvernie çevresindeki direnişçi gruplardan birinin başında, çeşitli sabotajlar ve yol güzergâhlarında

kurdukları tuzaklarla istilacı Alman birliklerine epeyce zayıf verdimişti. Bir gece uğradığında, yakın komşularından birinin ihbarı üzerine işbirlikçi Vichy hükümetinin polisleri tarafından evinin sarılmış olduğundan habersizdi. Onu kısıvrak yakalayarak götürüp Almanlara teslim etmişlerdi. Dört yıl boyunca Alman esir kamplarında savaş tutuklusunu olarak kalmıştı. İkinci Dünya savaşı Almanya'nın yenilip teslim olmasından sonra, Nürnberg mahkemelerinde savaş suçlularının yargılandığı dönemin başlarında ülkesine gelebilmiş ve ertesi yıl da evlenmişti. Hem direnişçiliği süresinde, hem de esir kampından kaçış girişimlerinde aldığı kurşun yaralarını vücudunda süs gibi taşıyor; anılarını anlattığında ilk işi onları göstermek oluyordu. Savaş gazisi ve tutuklusunu olarak hem maaş alıyor, hem de yüklüce bir savaş tazminatı kendisine ödenmişti. Ayrıca çok iyi bir mekanikçi olarak açtığı oto tamircisi dükkânından çok iyi para kazanıp zenginleşmişti.

Emekliliğini Paris dışında satın aldığı sekiz-on dönümlük çeşitli orman ve meyva ağaçlarının bulunduğu bir koruluğun ortasına yaptırdığı büyükçe bir çiftlik evinde geçiriyor. Her türlü sebze yetiştiriyor ve kümes hayvanları besliyordu. Kısacası Bernard dede ile Jaqueline nine a la Campagne- Kırsal çevrede yaşamayı seçmişlerdi. Burası aynı zamanda küçük bir village-köyün arazisi içindeydi. Alfortville'deki evini tek oğulları Patrick ile gelinine bırakmıştı Bernard dede.

Patrick ile Lilian'la birlikte Marie Kate de fırsat çıktıkça buraya giderlerdi kır havası almak, güzel vakit geçirmek için. Bernard dede ısrarla Julie'nin ilk yaş gününü Paris dışındaki evinde kutlanmasını istiyordu. Oradaki komşularını da davet edecek, minik torununu gösterecekti. Her ne kadar Liliane, yakın arkadaşlarını çağırılmayı düşündüğü için Paris'teki kendi evlerinde kutlamak istiyorduydu da, Dede'nin isteğine karşı çıkamadılar. Doğum günü Pazar'a rastladığı için Cumartesi birkaç saat erken kapatıp, kuzen Marie Kate'de arabalarına alarak Bernard dedenin evine geldiler ve akşamdan oturma odasını, bir yetişkin için hazırlanan doğum günü odası gibi süsleyip püslediler. Bir tek farklılığı odanın bir köşesine yerleştirilmiş çocuk karyolası oluşturuyordu.

Bernard dedenin ve Jaqueline ninenin köydeki genç ve yaşlı dört beş çift ahabası davet edilmiş. Çiftler evde oynayacak yaşlıları olmadığı için çocuklarını getirmemişlerdi. Julie'nin Anaokulu bitirmesine bir ayı kalmış olan abisi Julien de Dijon'da oturan teyzesindeydi bir haftalık tatilde, kızkardeşinin birinci yaş-doğum gününe katılamamıştı. Paris'ten tek konuk ise Marie Kate idi. Bernard dede küçük Village'm tek lokantasından ısmarladığı aperitifinden, ana yemekler ve tatlısına kadar çok çeşitli yiyecekleri iki garson yemek odasındaki geniş masaya dizdikleri Çin porseleni tabaklar ve gümüş çatal kaşıklarla servis yaptılar konuklara akşam yemeğinde. Ricard-pastis ve viski gibi spirit içki aperitiflerinden başlayarak yemek boyunca içtikleri düşük alkollü şaraplar yetmemiş; yemek sonunda yedikleri peynirle aldıkları yüksek alkollü votka veya alkollü tatlı içkilerden sonra da üzerinde her türlü içki şişesinin bulunduğu tekerlekli sehpayı da oturma odasını taşıdılar. Bernard dede tam bir düğün şöleni-ziyafeti veriyordu torununun birinci yaş gününde. Saat 8'e doğru konuklar oturma odasına alındı. Odayı, renkli ampüllerden yayılan loş bir ışık aydınlatıyor ve pikapta slow müzik çalıyordu. Marie Kate pikaba bir vals plağı koyunca çiftler dans etmeğe başladılar.

Süslenmiş ve çevresine doğum günü hediyelerinin dizilmiş olduğu pırıl pırıl beyaz örtüler içindeki yatağında Julie Bebek mışıl mışıl uyumaktaydı. Tavanından renkli ışıklar ve balonlar sarkan geniş doğum günü kutlama odasını hafif bir vals müziği doldurdu. Dede ile Nine, Patrick ile Lilian, Marie ile köyden tanıdık bir gençle dansa öbür çiftlerle birlikte. Bebek yatağının önünde bir yüksek sehpa ve üstünü tamamıyla kaplayan kocaman bir pastanın ortasında abartılı

uzunlukta bir mum yanıyordu. Ayrıca yatağın yanbaşı ve hediyelerin yanında duvara dayalı üstü örtülü bir büyükçe levha dikkat çekiyordu. Çok hafif dönüş ve ritmik hareketlerle dans etmekte olan herkesin gözü çocuk yatağında, bebeğin uyanması bekleniyordu. Julie bebeğin dünyaya gözünü açtığı saat tam sekizde uyanacağı düşünülüyordu sanki.

Dans ederken ilk konuşan Bernard dede oldu karısına sordu:

“ Benim minik, benim güzel torunum ne zaman uyanacak Jaqueline?”

Jaqueline nine yavaş sesle yanıtladı:

“ Birazdan uyanır Bernard, acele etme. Yorulduysa oturalım.”

Kocası ‘hayır’ anlamında kafasını salladı. Hemen yakınlarında dans eden Liliane, “Julie gündüz boyu ağladı, dedi, hiç uyumadı. Gazı mı vardı ne!”

Jaqueline nine, “sütün çok yağlı galiba kızım, dedi, bir de kafede çalışıyorsun, müşterilere her öfkelendikçe şarap içme sakinleşmek için.”

Lilian, “ anne sen de biliyorsun ki, Julie doğal şarabı çok azalttım, diyerek yanıtladı kaynanasını, hemen hemen hiç şarap içmiyorum.”

Hafif sarhoş olan Patrick dili sürçerek araya girdi:

“ Lilian şarabı azalttı, dedi, ama biraları peşpeşe yuvarlıyor.”

Marie Kate partnerini döndürerek onlara yanaştı ve Liliane’ı savundu:

“ Abartma Patrick, Lilian bira da içse senin kadar değil. Yemekte içtiklerin yetmiyormuş gibi, getirdiğim bir şişe Marlet’i götürdün.”

Patrick buna karşı dalgasını geçti. “ Ben bebek emzirmiyorum ki, o emziriyor” diyerek; herkesi kahkahayla güldürdü.

Liliane biraz endişeli söylendi:

“ Ay n’oldu bu bebeğe? Bunca gürültüde bile uyanmıyor. Doğum saati de geçti. Kızımız bir yılı on dakika geçirdi.”

Patrick sarhoş durumda şakalaşmasını saatına bakarak sürdürdü:

“Julie Bebek ikinci yaşından on dakika değil, hayır; tam on iki dakika almış bulunuyor. Ama ‘ben uyuyacağım, beni rahatsız etmeyin; bensiz kutlayın doğum günümü de, ne var sanki’ diye düşünüyor olmalı. Değil mi Baba?”

Bernard dede yanıtlamadı oğlunu, dansı bırakarak içkilere doğru yürüdü ve “ hele ben bir bardak daha Bordeaux şarabımdan alayım, dedi, alayım da bizim oğlanın neşesine ulaşayım, minik Julie’min doğum gününde.”

Jaqueline nine engel olmak istedi; “ yeter Bernard, dedi, sen eğer böyle Patrick’le yarışa girer, içmeyi sürdürürsen; torununun ikinci doğum gününü zor görürsün.”

Bernard geri dönerek, “ sen ne diyorsun be? dedi, ben sevgili Julie bebeğimi büyütüp kendi elimle gelin edeceğim gelin.” Yatağa yaklaşıp alçak sesle söylendi:

“ Nasıl da mışıl mışıl uyuyor benim meleğim. Haydi uyan artık, uyan da mumu söndür.”

Marie Kate dansı bırakıp ona bir bardak şarap uzatarak, “ Bernard amca, dedi, Julie’nin boyu yetişmez ki o mumu söndürmeye ki.”

Vals müziği sona ermiş dans eden çiftler biraraya toplanmıştı. Patrick yine şakasını geçti:

“ Kızımın ayağının altına, annesinin iki sigara kağıdını koydukmu mumun alevini üfleyip söndürür. Öyle değil mi Liliane?” Yeniden ve daha şiddetli kahkalar yükseldi. Julie birden uyanıp ağlamaya başlayınca, gülmeler bıçak gibi kesiliverdi.

Lilian kocasının hafif iterek, “ sen tam sarhoş oldun” dedi. Bebeğin yatağına giderek onu kucağına alınca, Julie sesini kesti. “ Işıkları söndürelim, dedi Liliane; Happy birthday Julie!”

Hep birlikte bağırıldılar:

“Happy birthday Julie! İyi ki doğdun Julie! İyi ki doğdun Julie!” Plaktan yükselen bir doğum günü şarkısını birlikte söylerken, bebeğin ağlaması ve artan müzik sesi birbirine karışmıştı kısa bir süre.

Doğum günü kutlamasını yönetme görevi verilen Marie Kate yüksek sesle, “ Haydi Bernard dede, haydi mumu söndür! Julie senden daha yaşlı bak anasının kucağından kalkamıyor!” Julie, anasının memesini emmeye başlayınca ağlaması durmuş ve gürültü kesilmişti. Hafif gülümsemeler Marie’nin sözlerine. Liliane Marie Kate’in isteğini yineledi:

“ Haydi Papi, Juliene abisi bir haftadır Dijon’da teyzesinde, gözün onu aramasın. Burada olsaydı o söndürürdü.”

Bernard dede annesini emerken sarkan bir elini tutup, “ nice nice doğum günleri görsün, dedi, benim sevgili torunum. Benden daha uzun ömürlü olsun. Senin yerine dilek tutarak mumu üflüyorum. Haydi o şarkıyı bir daha söyleyin!” Konuklar doğum günü şarkısını söylerken mumu üfleyp söndürdü.

Marie Kate ışıkları yaktı ve “ Şimdi, dedi, Julie bebeğin küçük tatisi olarak anımsatayım; herkes otursun. Pasta dağıtımdan önce hediyeleri açıp tanıtım yapacağım. Bu görev bana verildi. Önce Bernard dede ile Jaqueline ninenin şu örtülü tablosunu açalım. Acaba hangi mezattan aldılar? Doğrusu bir Renoire tablosu olursa şaşmam.” Örtüyü kaldırınca, süslü bir kağıtla kaplı ve renkli kurdelalarla ortadan kelebek düğüm atılmış bir levha ortaya çıktı, Liliane meme emen bebeğini okşayarak “ işte şuraya, dedi, yatağının başına asarız tabloyu, değil mi bebeğim?”

Jaqueline nine, “ arklı bir sürprizle karşılaşabiliriz Marie” diyerek uyarıda bulundu. Fakat Patrick daha başka tahminlerle alaylı bir yorum geçti:

“ Yani bir Van Gogh ya da Gaugin’le mi? Doğrusu bir Picasso istemem, kübistlerden de nefret ederim. Ama bir emprestyonist olursa çok sevinirim...” Gerisini anlaşılmasız mırıltılarla söylenirken, Marie Kate ambalajı sökmüştü; büyütülmüş ve kalın bir mukavvaya yapıştırılmış elli bin franklık kocaman bir çek levhası ortaya çıktı. Birden herkes sustu.

Marie Kate, çek levhasının ortasından çekilmiş ince kağıt şeridin üstündeki yazıyı yüksek sesle okudu:

“İyi ki doğdun Julie, birinci yaş günün kutlu olsun! Bernard Dede ile Jaqueline Nine’nin ilk yaş günü hediyesi olan bu çekin aslı, sevgili torunumuz Julie’nin adına açtığımız banka hesabına yatırılmıştır, duyurulurrrr!”

Sessizlik bozuldu; şaşkınlık, sevinç ve kargaşa içinde alkışlardan sonra kesilip tabaklara konulmuş pastalar konuklara sunuldu.

Kâfi Jale Bir Yaşını Doldurduğu Gün Tarlada Beşik Kertme Nişanlanıyor

Ortaklı köyünden Mısıık Ali’nin hali vakti yerindeydi. Köyün varlıklılarından Mehmet efendinin tek oğluydu. Efendi sıfatı ona, yaşlıları arasında tek okuma yazma bilen kişi olduğu için verilmişti. Gurbettekilerin ve askerleri gönderdikleri mektuplar Mehmet efendi tarafından okunur ve ana-baba veya eşi, kardeşi adına mektubun karşılığı yazılırdı. Mektup okuma ve yazmasının bir karşılığı vardı, bedava değildi; birkaç dilim peynir, bir kalıp kuru kaymak, birkaç yumurta ya da bir dalak bal verilirdi her seferinde. Mustafa Kara iyi anımsıyordu; 4-5 yaşlarındayken Erzurum’da askerlik yapan abisinden her mektup gelişinde anasının peşine takılarak mektup okutmaya ve ‘aynını’(yanıtını, karşılığını) yazdırmaya giderlerdi. Her gidişinde de üç yumurta götürürdü Eğer denk gelmiş de süt pişirip kaymak kaldırıdıysa, o günün kaymağı Mehmet efendinin olurdu. Bu konu da bir anısı vardı ki, onu hiç unutamıyordu; abisinden gelen son mektuptu onu okutmaya gidecekti anası, “Mısıık oğlum, dedi, Mehmet efendiye yine mektup

okutmaya gideceğiz. Abin daha önceki mektubunda ‘bir buçuk ay kaldı teskere alıp gelmeme’ diye yazmıştı. Aradan bir ay geçti. Mektubu okutup aynını verelim; belki oğlumun yol parasına ihtiyacı vardır. Haydi git tavukların altına bak ne kadar yumurta bulursan topla getir.” Ancak Mısıktık tavukların folluklarında sadece iki yumurta bulabilmişti. Mehmet efendi, iki yumurtayı kabul etmedi ve “Fidan ana, dediği diklenerek; ben zaten sana yakın komşumsun diye iltimas yapmış, başkalarından okuma -yazma işi dört yumurta aldığım senden üç alıyordum.” Anasının “borcum olsun, eve gidince bir komşudan ödünç alıp gönderirim” demesini kabul etmemiş. O da Mustafa’yı kapıbir komşusu Münire yengeye iki yumurta ödünç istemeğe göndermişti. Bu kez son mektup dört yumurtaya malalomuştur. Mustafa’nın anası dönerken yolda, “gördün ya Mısıktık, demişti, Mehmet efendinin bize yaptığını. Köyün balını, kaymağını, peynirini, yağını hatta pekmezini ve pestilini bu herif yiyor boğazında kalasıca! İki kelime mektup okumakla adam zengin oldu. Ama binanın yapımı bitti. Önümüzdeki yıl mektep açılacakmış; o zaman bal kaymak yerine sıçtığımızı yer! Mektep açılır açılmaz seni yazdıracam, iyi okuyasın emi!”

Böyle bir kişinin tek oğlu olan Mısıktık Ali’nin Korca semtindeki on dönümlük tarlasında buğdaylar iyiden kurumaya yüz tutmuştu. Köyde kapı kapı dolaşır ırgat aradı, ama herkesin işi gücü vardı. Bir türlü iki ırgat bulup da buğdayını biçtirip harmana taşıtamıyordu. Diğer tarlalarını başka köyden ırgatlar getirip derdirmişti. Korca’daki tarlanın buğdayını biçmeden çekip gitmişlerdi Mısıktık Ali ve karısı İsmi gelin davranışları, çok konuşmaları ve iş beğenmemeleri, kısacası ağalık taslamaları canlarını sıkışmış onun için çekip gitmişlerdi. Üstelik çalıştıkları günler için hakettikleri paralarını bile, tehdit ederek alabilmişlerdi. Bunu bilen kendi köylüleri de, işe ve paraya gereksinimi olanlar bile kendi işlerimiz var deyip ırgatlığa gitmek istemiyorlardı. Sonunda Mısıktık Ali ile İsmi gelin yakın komşuları Koca Sadık ile Leyli kadını yalvar yakar, gündeliği de artırarak, Korca’nın tarladaki buğdayı birlikte dermeye razı etmişlerdi.

İki kadının da bebeği vardı. Daha genç olan İsmi’nin tek oğlu Safi bebek, Leyli kadının dördüncü çocuğu Kâfi Jale’den onbeş gün küçüktü. İsmi gelinden onbeş gün önce doğurmuştu Leyli onu. Leyli kadının sekiz yaşlarındaki kızı Hanım da küçük ırgattı; bebeklere o bakacak; beşiklerini sallayıp uyutacak, uyumadıkları zaman analarına haber verecek ve en önemlisi bebekleri böceklerden, arılardan ve kara sineklerden koruyacaktı.

İki komşu çift yakıcı güneşin altında ekin biçmekteydi. Ağustos ayında sarı sıcak renklerin egemen olduğu buğday tarlası görünümü, Gaugine’nin “Ayçiçeği Tarlası” tablosunu anımsatıyor. Ya da tanınmış bir ressamın sarı turuncu renklerin dansettiği bir peyzajının devamıymış gibi algı yaratıyordu. Ön sağ köşede yanlamasına, arkadaki iki kazığa uçlarından bağlı iplerle gerili, önden ise diğer uçları iki sıraya bağlı beyaz çarşaftan bir çadır, daha doğrusu bir gölgelik yapmışlardı. Gergin köy dokuması kalın beyaz çarşaftan çadırın gölgesinde, nazar boncukları, saç örgüleri, metal nesnelere vb. süslü iki beşik ve içinde sıkı sıkıya kundaklanmış iki bebek; ortalarına oturtulmuş, bebekler ağladıkça beşikleri sallayan, elindeki bir mendille bebekleri yüzlerine konan arıları sinekleri kovalayan 8 yaşlarındaki Hanım kız durmaktaydı. Çadır tarlanın derilmiş kısmının başındaydı. Köylülerin honcu dedikleri ekin biçenler tarlanın öbür başına kadar geniş bir boşluk açmışlardı. Kocasadık, Leyli, Mısıktık ve İsmi gelin tek sıra biçiminde dizilmiş, hızlı ritmik vücut devinimleriyle, eğilmiş sağ ellerindeki orakları kullanarak ekin biçmekteydiler. Biçilen buğday sapları sol avuçlarını doldurduğunda bir deste tamamlanmış oluyor ve onları doğrularak üstüste koyuyorlardı. Bu destelerden iki kolun kavuşabileceği kucaklar oluşuyor onlar da eşeklere veya atlara yüklenerek harmana taşıyorlardı yükü çocuk tarafından. Her gün birkaç kere, artık

okul açılıp çocuklar okuma yazma öğrendikleri için epeydir mektup okuma geliri(!) kesilmiş olan baba Mehmet efendi de yükü çocuğa eşlik ediyordu. Çevredeki tarlalar biçildiğinden köylülerden kimsecikler kalmamıştı. Sadece epeyce uzakta sığırtmaçla davar çobanı büyük ve küçükbaş hayvanlarını otlatıyorlardı. On günde bitirebileceklerini düşünüyordu Mısıklı Ali, ama üçüncü günde neredeyse yarılamlardı tarlayı.

Doğadaki sessizliği ağustos böceklerinin cırcırları, arı ve sinek vızıltıları, biçilmekte olan kuru buğday sapı hışırtıları bozuyordu. Ve arada bir uzaklardan eşek anırması, öküz- inek böğürtüsü de bu seslere katkıda bulunuyordu. Başta ve ötekilerden daha ileride hızlı hızlı orak sallayan Kocasadık'ın sesi duyuldu, yüksek sesle bağırdı:

“ Haydi canlarım, haydi canlarım! Honun sonuna yaklaştık; Mehmet efendi dayı, harmana buğday yüklerini yıkıp dönünceye kadar ikinci honu yarılmalıyız.”

Mısıkali soluk soluğa karşılık verdi:

“ Yahu Sadık ağa sana yetişmek ne mümkün?”

İsmi gelin kocasının sözünü kesti:

“ Sizi ırgat aldığımız ne iyi oldu; Allah razı olsun. Sadık komşu ve Leyli bacı gibi böyle hızlı orak biçsek, bu tarla dört günde biter”.

Leyli kadın gerçekçi konuştu:

“ Sizler ancak boççukcu/kuyrukçu olursunuz bu yavaşlıkla, hep gerilerde kalıyorsunuz. Honcu başı bizim herif, katmış önüne kendi kesimini vurup ilerliyor. Ben ortacı olarak ikinizin de önünüzü arkanızı topluyorum.”

Karı-koca ikisi birden, biraz alınganca söylendiler bu iğnelemeye:

“ Sağolasınız bacım, sağolasınız”!

Leyli kadın daha da hızlanarak, seslendi:

“ Davranın honcular davranın canlarım! Diliniz değil eliniz çalışsın; gücünüzü elinize verin!”

Kocasadık itiraz etti:

“ Leyli hatun, dedi, hem dilimiz, hem elimiz işlesin. Haydi hep birlikte bir hon türküsü söyleyelim.”

Mısıkali'yle İsmi ikisi aynı anda, “biz pek hon türküsü bilmeyiz, orakçılık yapmadığımız için” dediler. Bu bir taşvurmaya aslında; yani, ‘biz orakçı ırgatlığı yapmayız sizin gibi, biz orakçıları kendimiz çalıştırırız’ demek oluyordu.

Orakçı karı-koca bu taş vurmaya anladılar, ama aldırmadılar. Kocasadık önerisine açıklık getirdi:

“ Biz ikimiz söyleriz, siz ikiniz de sadece son sözleri bizimle birlikte tekrar edeceksiniz!”

Kocasadık ile Leyli ikisi birlikte, , köyün semtlerinin özelliklerini dizeleştirip bir Arguvan ağzıyla çığırmaya başladılar: “ **Düzharman'dan taş çıkar ekin bitmez**”

Hep Birlikte: “ **ekin bitmez.**”

Kocasadık ile Leyli: “**Yügünkelle çıplaktır keklik ötmez**”

Hep Birlikte “ **keklik ötmez.**”

Kocasadık ile Leyli: “**Kızılyazı merak merak ot dolu**”

Hep Birlikte: “ **otlar dolu.**”

Türkü söylenirken derinden bebeklerin ağlama sesleri gelmekteydi, ama onlar duymuyordu. Bebek bakıcısı Hanım kız beşikleri devirircesine sallıyordu bebekleri susturmak için. Honcular orakları işletirken türkü söylemeyi sürdürüyorlardı.

Kocasadık ile Leyli: “ **Ömerbeg'de ekin çoktur hon bitmez**”

Hep Birlikte: “ **honlar bitmez.**”

Kocasadık: “ **Orak çalın honcular böyle olmaz**”

Hep Birlikte: “ **böyle olmaz**”

Leyli: “ **Honcu başı, hombur başı vur hele**”

Kocasadık: “ **Vur vur hele!**

Diğer Üçü Birlikte: “ **Donumuza yapacağız dur hele**” diye bağırıyorlar.

Kocasadık tekerlemenin sonunu bağladı: “ **Doldur donuna, götür kayınnana. Vur hele, vur!**”

Uzun gülmelerin ardından sustuklarında; bebeklerin ağlaması ve beşik sallayıcının sesi duyuldu.

Hanım kız çadırın önüne çıkıp bütün gücüyle bağırıyordu:

“ Kız Leyli anaa, İsmi halaa! Bebekleri susturamıyoruum!”

Gelinler orakları atıp çadıra koştu, erkekler ekin biçmeyi sürdürüyordu. Zaten honun bitmesi için 7-8 destelik yer kalmıştı. İki kadın herbiri bir beşiğin önüne oturarak, bebeklerin kundağını açıp altını temizlemeye başladılar. “Götünü yediğim, senin çükünü yerim, pıpışını yediğim, götünü kokladığım; kurbanlar kesilirim sana çağam, sıcağın pişmiş benim cücüğüm!” gibi sevgi sözlerini(!) derilmiş alanın/honun sonundan erkekler duyuyor ve kıs kıs gülüyorlardı. Zayıf mı zayıf bedeni kırmızı çizgili köy dokuması yırtık fistanı içinde, kirli örgülü saçlarını karıştıran Hanım kız da iki beşiğin arasında, artık sesleri çıkmayan, bir kardeşine bir diğer bebeğe bakarak ayakta beklemekteydi .

Leyli bebeğini emzirirken bir yandan da konuşuyordu:

“ Bak hele sen, benim Jale bebeğimin apışısı sıcağın pişik olmuş. Şu gölgede serinlenmiş ince topraktan birkaç avuç kundak bezinin üzerinde karıştırıp havalandırayım ki kızımın apışısını pıpışını yakmasın!”

İsmi gelin onun sözlerin katkıda bulundu:

“ Hem de biraz çıplak dursunlar ki, bebeler serinleye! Ben de senin gibi yapacağım, baksana elenmiş öllükten daha ince.”

İkisi de bebekleri sol koluyla sararak eliyle biriyle tutup emzirirken, sağ elleriyle kundak bezini yere yayarak, oracıktan aldıkları birkaç avuç toprağı üzerine koyup parmaklarıyla karıştırıp havalandırıyorlardı. Arada İsmi sordu:

“ Sen ne diyordun kız Leyli bacı? Senin bebeğin adı Kâfi değil mi? Köyde ‘Yeter’ çok olduğundan, artık çocuğun daha olmasın, bu ‘kâfi olsun’ diye bu adı koymuştunuz. Hatta bu son olsun diye kızımın adını ‘Nihayet’ koyan analar var. Sen bebeğine Jale mi, Lale mi dedin? Onu nerden çıkardın?”

Hanım anasından önce konuştu:

“ Jale adı daha güzel, ben hep böyle çağırıyorum küçük bacımı.”

İsmi onu azarladı söze karıştı diye: “ Kız sen sus Hane! Söz gelişi derler ya; ‘anandan önce ahıra geçme’ .

Hanım ağlamaklı karşı çıktı:

“ Bana Hane deme, benim adım Hanım. Leyli ana, söylesene şu İsmi halaya, bana Hane demesin.”

Leyli kadın kızmışçasına konuştu:

“ Bana bak İsmiii! Benm Hanım kızıma Hane deme! Yoksa seninle külahları değiştiririz. Hangi hergele takmışsa bu lakabı; kızım Hane denmesine çok kızıyor..Kızıma laf yok; iki honcunun karşılığı o. Burada olmasa, bu bebeklere bakmaktan hiç bir iş göremeyiz. Beşiklerini sallayıp, susturuyor. Onları arılardan, sineklerden, börtü-böcekten koruyor...”

İsmi Leyli’yi doğruladı. “He anam he, dedi, doğru dersin. Tamam sözümü geri aldım.”

Leyli kaldığı yerden bir örnekle sözünü tamamladı:

“ Sen duyduğunu bilmem; geçen yaz Hoşküllü meşeliklerinde Niyazi dedenin torununu, neredeyse tulukşışirenler –hani şu şişko çekirgeler var ya onlar- yiyecek kalmışlar beşikte. Bizim bu Hanım’ın yaşındaki amcası, honcu başına bir tas su verip geliceye kadar iki tulukşışiren beşiğe

tırmanmış bebeğin biri yanağını, öbürü alnını kemirmeye başlamış, yanağını alnını kan içinde bırakmışlar. Amcası yetişmeseymiş kundaktaki bebeğin gözünü yiyeceklermiş.”

İsmi beşiğin tahta sapına vurarak, “ Pü pü Pü! Duymamıştım, dedi. Aman Allah göstermesin! Şeytan kulağına kurşun!”

Hanım tam sırasında anımsattı:

“ Dün de ben, dedi, koca bir çağaboğan öldürdüm; hani şu kocaman çekirgelere var ya, onlardan. Safi bebeğin beşiğini üzerine sıçramıştı. Unuttunuz mu?”

İsmi sakince bir minnet içinde yanıtladı:

“ Hiç unuttur muyum Hanım kız? Sağolasın, bebeğimi kurtardın. Ama sen niye Hane diyenlere kızılıyorsun anam? Bizim köyde herkesin bir lakabı var; ‘yigit lakapsız olmaz’ derler ya. Bak ananın adı Leyla, Leyli diyorlar; benimki İsmihan, İsmi diye çağırmakta herkes. Leyli bacı, senin Kâfi’ye kim Jale lakabını taktı ha?”

Leyli açıkladı:

“ Jale lakap değil ki, o bir kız adı. Yazlak semtinde yarıya baktığımız bağın sahibi şehirli Avni Ağa’nın bir gelinlik kızı var; adı Jale. Geçen bağbozumunda gelmişlerdi. Benim Kâfi’yi severken sordu: ‘Niye bu güzel bebeğin adını Yeter değil de, Kâfi taktınız?’

İsmi merak etti: “ Neden öyle sordu ki? Sen ne karşılık verdin?”

“ Çünkü ikisinin de anlamı aynı ya! Ben de dedim ki; köyde çok ‘Yeter’ adı var, farklı olsun. Belki Allah ‘kâfi’ deyip başka çocuk vermez.”

İsmi, “e ee sonra?” diyerek iyice eşıştirdi.

Leyli açıklamayı sürdürdü:

“ Sonrası o dedi ki, ‘ben bu bebeği çok sevdim, ona adımı hediye ediyorum. Bundan sonra onu Jale diye çağırın, olmaz mı? Hem sonra sizin köyde lakap takma geleneği var; kıza ‘Kâfir’ derler sonra!”

İsmi gülererek anasının beşiğe çıplak koyduğu Kâfi bebeği okşadı. “Seni gidi kâfir seniiii, dedi, demek ağa kızının ismini çaldın?”

Hanım kız yine araya girip kardeşini savundu:

“Çalmadı ki kendisi verdi, ben de ordaydım. Bacıma da kâfir deme, senin oğlun da safdirik!”

Leyli İsmi’nin sözlerine sinirlenmesine rağmen kızını azarladı:

“ Hanife sen sus, her şeye karışma; sana laf düşmeden konuşma.”

İsmi, Leyli’nin kızını paylaşmasından güç alarak daha bir saldırganlaşarak kıza bağırıldı:

“ Başımızda imamınki gibi dikilip, bize söz yetiştireceğine, orada derilmiş buğday saplarını-desteleri toplayıp kucak yap.”

Hanım mızızlanarak anasından yardım bekledi; “ ama ana, çok sıcak dışarısı, dedi, çıplak ayaklarımı toprak yakıyor. Hem de başım yanıyor güneşten.”

Leyli İsmi’ye kızgınlığını kızından alırcasına o da bağırıldı:

“ Biz o güneşin altında orak biçiyoruz, ter topuğumuzdan çıkıyor. Bizim canımız yok mu ?” Elini kaldırıp tehdit etti; “şu beş kardeşi görüyor musun? Senin dilin de çok uzadı. Haydi bakalım başına beyaz yazmayı sar, ayaklarına da şu papuçlarını tak, doğru kucak yapmaya!”

Kız annesinin dediklerini yapıp, burnunu çekerekten gölgelikten çıktı Erkek honcuların arkasındaki desteleri toplayarak kucak yapmaya başladı.

Leyli bu kez İsmi’ye dönüp sordu:

“ Sahi kız İsmi, senin oğlanın, Hanife demişleyin bu Safdirik’in adını kim koydu?”

İsmi soruyu yanıtlamadan önce başka şeyler söyledi:

“ Aman Leyli bacı, biz de ister istemez bebeklerimizi lakapla çağırmaya başladık; bizim köyün suyundan mı toprağından mı nedir? Kimsenin yanında söylemiyelim.”

Leyli onun kızdığını anlamıştı oğluna safdirik dediği için. İçinden ‘taş yerini buldu’ diye geçirdi. Ama söylediklerini de onayladı:

“ He bacım he, söylemiyelim. Ama, yerin kulağı vardır derler, biz açıktan söylemesek de duyulur. Mehmet efendi dayı koydu değil mi bu güzel oğlanın adını?” Onu okşadı ve “haydi çabuk büyü güzel oğlan, büyü de Kâfi Jale’mi sana vereyim!”

İsmi gururla söyledi:

“ Ver ya niye vermeyecekmişsin benim yakışıklı oğluma? Vermezsen, Kâfi Jale’yi atar çiyinine kaçırır. Memo dedesi derin okumuş birisi ya; ahlağı düzgün, yüzü pak ve güzel olsun diye, -Şah Safi diye bir evliyalardan sultanı varmış- onun adını verdi.” Sonra da “Safi’ m benim Şahım, benim evliyam!” diye sessiz sessiz öpüp sevdi.

Artık her biri kendi bebeğiyle ilgilenmeye başlamıştı. Bir süre konuşmaya ara verdiler. Emzirdikleri bebeklere su verip, havalandırılmış toprağa beleyerek, kundaklarını sıkıca sararak onları yatırmakla meşgul oldular.

O sırada buğday biçmeği sürdüren honcular, kucak yapmaya çalışan küçük Hanım kızı konuşturup aralarında şakalaşiyor ve bazan onu kızdırıyorlardı. Kuşkusuz konuşurken elleri de işliyor, oraklarıyla hızlı hızlı buğday biçip deste dökerek Hanım’a fazla iş çıkartıyorlardı. Kocasadık kucak yavaş yavaş desteleri toplayarak kucak yapmaya çalışan kızına seslendi: “Aferin benim Hane kızım; desteleri temiz temiz toplayıp kucak yapıyor. Tamam o büyüklükte kucak yeter, üzerine de bir taş ya da kesek koy ki, rüzgar dağıtmasın. Hane’min ciciklerini yiyeyim!”

Hanım kızgın gözlerle ona bakarak söylendi:

“ Baba sen de bana ‘Hane’ deyip durma! Zaten başkaları ‘Hane’ dedikçe kafamın taşı atıyor.”

Mısıkali dalgasını geçti:

“ Hanım kıza ‘Hane’ diyenleri yakalayıp, dillerine acı issot süreceğim, söz veriyorum. Sen kucakları çabuk yapmana bak!”

Hanım onun dalgasının altında kalmadı:

“ İyi o zaman, dedi, önce İsmi halanın diline acı issot sürersin. Duymadın mı senin avradın bana “Hane” diye sesleniyordu?”

Mısıkali bu kez gülerken alayı şakaya çevirdi:

“ Tamam söz, dedi, Hanım, ben İsmi’yi sırtüstü yatırırım, sen de kollarını tutarsın; ağzına diline acı issot süreceğim ki bir daha sana ‘Hane’ demesin. Yaav Sadık aga, senin bu kız çok dilbaz ha!”

Kocasadık lafı yapıştırdı:

“ Ben kızım dil otu yedirdim ki, dilli olsun, laf altında kalmasın.”

Mısıkali hemen karşılığını verdi:

“ Peki o Kâfi bebeğe ne yedirdin de öyle ağlayıp duruyor?”

Hanım babasından önce bu laf sokuşturma sorusunu yanıtladı:

“ Babam ona da güzellik otu yedirmiş, var mı diyeceğin? Benim Kâfi Jale bacım senin Safdirik oğlundan daha güzel!”

Bu kez Kocasadık kızını payladı:

“ Öyle konuşma Hanım, dedi, benim dilotu yemiş kızım! Safi bebek de Kâfi bebek kadar sevimli ve güzel.”

Mısıkali farklı bir benzerlik ekledi:

“ Hemi de edepsizler ikisi de, ağlayıp duruyorlar.”

Hanım bu kez ciddi ve gerşekçi konuştu, Mısıkali’nin sözüne karşı:

“ Elbette ağlar zavallılar, bu sıcakta sıkı sıkı kundaklıyor anaları. Öllük içinde altları pişik içinde kalmış. Bakın yine kundaklarını sıkıca sarıp sarmaladılar, az sonra yine ağlamaya başlayacaklar. Bu sefer yerişip yetmeyesini Hane susturmak için akşama kadar beşik sallayacak!” Bu son cümlesine hem honcu erkekler, hem de bebekleri uyutmuş yanlarına gelmekte olan kadınlar gülmeye başlamışlardı ki, Hanım ne dediğinin farkına vardı:

“Ay ben de kendime ‘Hane’ dedim, değil mi?, diye söylendi, haydi benim de ağzıma acı issot sür Mısık dayı!” Honcular gülmekten işlerini bırakmışlardı hep birlikte kahkahayı bastılar yine.

Hanım ise kendi konuşmalarına güldüklerinin farkında değildi sordu:

“ Niye hepiniz birden gülüyorsunuz, bokunuzda boncuk mu buldunuz?” Bu sözüne de de yanıt yerine bir kahkaha daha kopardılar. Artık Hanım da susmuştu. Hemen sonra dördü birden yine sıraya geçip kurumuş dolgun başaklı buğdaya orak sallamaya başladılar.

Orak biçerken ilk konuşan Mısıkali oldu:

“ Kız Hanım sen hem dilli, hem zilli, hem de çok güzelsin. Safi oğlumu bekle, büyüsün. Büyüsün de seni alsın; gelinim olasın.”

Kocasadık buna karşılık verdi:

“ Olmayacak duaya amin denilmez Mısıkali; senin oğlun büyüyünceye dek, Hanife’min yanını yöresini torunlarım sarar.”

Hanım da sakince araya girdi:

“ Bak Mısık dayı, dedi, babam doğru söylüyor. Ben oğlunu beklemem, ama Kâfi Jale bacım bir yıl önce bu gün doğdu, Safi bebek de on beş gün sonra. Duymadınız mı? Az önce anam Safi bebeği severken ‘büyü ki Kâfi bebeği sana vereyim’ diyordu. İsmi hala da ‘vermezsen benim oğlum çiyine atıp kaçırır’ dedi. Şimdiden nişanlarsınız olur biter...”

Kocasadık ile Mısıkali ikisi aynı anda, “ çocuktan al doğru haberi, dediler, ikisi de geçen yıl aynı ay içinde doğduydular”.

Leyli ile İsmi de birlikte onayladılar:

“ He ya ikisi de on beş gün arayla aynı gün ve aynı saatlerde.”

Hanım kız kaldığı yerden önerisini sürdürdü:

“ İyi ya işte; beşik kertme yapıp nişan takarsınız. Köyde elini sallasan elli tane beşik kertme nişanlıya değer. Bir benim yok.”

Erkekler ikisi aynı anda birbirine sordular ve yanıt aldılar:

“ Var mısın Beşik Kertme’ye? Varım, var! yapalım mı? Yapalım.”

Erkeklerin bu haline gülen kadınlar da birlikte aynı sözü yinelediler:

“ Yapalım, beşik kertme yapalım! Efendi dede gelmeden aramızda işi bitirelim.”

Erkekler de kadınlar da oraklarını atıp çadıra doğru yürüdüler. Kucak yapmayı sürdüren Hanım kız arkalarından bağırdı:

“ Heyyy analar babalar! Beni unuttunuz. Küçüğüm, ama ben de tanıklık yaparım.”

Öbürleri gülerlerken onu, el ederek yanlarına çağırdılar. Her çift kendi bebeğinin beşiğinin yanında oturdu. Hanife de anasının yanına geçti. Gülmeler kesilmiş ve ciddileşmişlerdi.

İlk konuşan Kocasadık oldu:

“ Tamam, dedi, işte böyle ciddi olun. Benim akıllı Hanifem akıyla bin yaşasın. Bizi iş üstüne çıkardı. Biz birbirini seven-sayan, her an birbirimizin yardımına koşan iki aileyiz. Dost olmasaydık bugün burada olmazdık. Kaç aile size ırgatlığa geldik diye, bize darıldılar.”

Mısıkali ve İsmi birlikte karşılık verdi:

“ Sağolasınız. Biz sizden dost ve komşu olarak Şah’a kadar razıyız, Allah da sizden razı olsun.”

Leyli konuya girdi:

“ Biz de sizden razıyız. Komşuyuz arkadaşız, dedi, şu andan itibaren de hısıım-akraba olacak ve aile bağları kuracağız. Sizin beşikteki oğlunuz bizim güvegi oğlumuz, bizim beşikteki kızımız sizin gelin kızımız olsun istiyoruz.”

Kocasadık biraz sıkıntılıydı, “ ama Mısıkali komşum, dedi, bunun bir usulü-erkanı vardır herhalde. Biz böyle birşey yapmadık şimdiye kadar.”

Mısıkali ile İsmi, “ biz iki-üç kere beşik kertme nişanında bulduk, nişan şerbeti içtik” dediler. Arkasından Mısıkali kabarak konuştu ve görevi üstlendi.

“ Sadık aga komşum, sen hiç kendini üzme ben yolunu yolağın iyi biliyorum. Bir keresinde baba vekilliği yapıp kız bile istedim. Şimdi diz gelin bakayım. Sadık efendi, Yusuf oğlu Sadık efendi, Allahın emri peygamberin kavliyle beşikteki kızın Kâfi’yi, beşikteki oğlum Safi’ye verir misin?” Dizüstüne oturmuş olan Kocasadık’a üç kez bu cümleyi tekrarladı.

Kocasadık da daha gür biçimde her seferinde şu karşılığı verdi:

“ Musali efendi, Mehmet oğlu Musali efendi! Allahın emri peygamberin kavliyle, beşikteki kızım Kâfi’yi; beşikteki oğlum Safi’ye verdim gitti. Tanrı birbirine ileride hoş gösterebilir.”

Hepsi birden ellerini açıp içlerinden dua edip topluca bir ‘Amin!’ çektiler. Bir süre sustular.

İsmi sessizliği bozdu, “ daha bitmedi” diyerek. Sonra bir tekerleme dörtlük söyledi:

“ Nişan alıp vermek gerek,

Beşiklere takmak gerek.

Her seneyi devirdikçe

Beşik sapını kertmek gerek...”

Bunun üzerine Mısıkali sözü aldı ve karısına, “ o zaman, dedi, hemen başındaki başlıktan bir altın çıkar da, ver bana.” Karısı İsmi, yeni gelin olduğundan beri başında gururla taşıdığı taçlı gelin başının çevresini saran iki sıra çeyrek altın dizisinden bir altın çıkarıp kendisine verdi. Mısıkali Kâfi’nin beşiğinin başına gidip “ Leyli bacı, dedi, sen de bir sağlam iplikle Sadık ağanın keskin bel bıçağını ver bana.” Leyli bebeğin beşiğinin içinde uygun biryere konulmuş kocasının bel bıçağını kılıfından çıkarıp kocasına uzattı. O da Mısıkali’ye verirken; Leyli şalvarının cebinden çıkardığı siyah dikiş ipliği makarasından bir miktar iplik sağarak üçdört kat yapıp büktü. Sonra düğüm atıp Mısıkali’ye verdi. Kendisine verilenleri alan Mısıkali “ şimdi, dedi, bebeği uyarmadan, ‘hayırlı olsun’ dileğiyle ilk çentiği açıp, nişanı takıyorum.” Söylediklerini uyguladı. Sıra Kocasadık’taydı: “ Leyli kadın, diye seslendi; avrat yaklaş yanına bakayım. Uzat parmağını. Şu yüzüğün birini çıkartıp, ben de oğlana bir nişan takayım.”

Karısının parmağındaki iki gümüş yüzükten birini çıkarıp, Safi bebeğin beşiğinin sapından açtığı çentiğe bir iplikle asıverdi. Sonra “hayırlı uğurlu olsun, dedi; gönülleri iyilik dolu, yardımcılarını Ali olsun. İlk çentiği ben çenttim, sonuncusunu açmak onlara kismet olsun.”

Artık beşik kertme nişan töreni bitmişti. Erkekler erkeklerle, kadınlar kadınlarla kucaklaşarak, birbirlerini kutladılar.

Mısıkali’nin “biz birbirimizi çok severiz, onlar da sevsinler birbirlerini” dileğine herkes “amiin!” dedikten sonra Kocasadık sözü aldı:

“ Haydi avratlar! Bu hayırlı işin sonunda, ağzımızı tatlıyalım. Burası dağbaşı; bal yok, şeker meyva yok, ne de buz varki buzlu şerbet yapasınız ki içelim. Ama şu örtünün altında bir küp dut pekmezimiz var. Şöyle bir inek taşı pekmez şerbeti ezin. Birer parça da kuru kaymak yeriz üzerine. Böylece nişan sonrası ağzımızı tatlamış oluruz.”

Tam bu sırada Hanım kız, ‘cık cık!’ diyerek boynunu büktü. Arkasından mırıltıyla söylendi:

“ Ben de beşik kertmeyi bir şey sanırdım, hep merak ederdim. Meğer hiç bir şeye benzemiyor!” Sonra da büyüklerin düşünmediği ya da düşünmek istemediği bilgiççe ve gerçekçi iki küçük cümle söyledi:

“ Uyduruk bir şey bu beşik kertme; bebekler de nişanlanır mıymış? Ya büyüyüp de birbirlerinden hoşlanmaz, istemezlerse n’ olacak?”

Hepsi birden ağızbirlik etmişcesine, “töre bu, dediler, istemek zorundalar! Allah onları birbirine hoş gösterir, sevdirebilir...”

Mustafa’nın anlattıklarını şaşkınlık ve hüznün içinde dinlemiş olan Marie Kate’in gözleri yaşarmıştı. Önündeki şarabından bir yudum aldı ve Julie’nin çocukluk günlerini kısa bir konuşmayla özetledi:

“ Julie’nin her yaş günü bir öncekinden daha görkemli kutlandı; kuşkusuz her seferinde de hediyelere boğuldu. Dört yaşında anaokuluna başlayan Julie o yılın sonuna doğru okuma-yazmayı öğrenmiş, beş yaşına girdiğinde rahatça Dede’sine Nine’sine gazete okuyabiliyordu. Bernard dedesi, “ben meleğime okuma şölenu yapmak istiyorum” diye tutturmuştu. Uzak ve yakın tüm akrabalar şölene çağrıldı. Şölende yok yoktu, tek eksik kuş südüydü. Küçük Julie kucaktan kucağa dolaşarak, akraba konuklara en zor metinleri gürül gürül okudu, öpücükleriyle birlikte yüklü hediyeler aldı. Epeyce varlıklı olan Bernard dede bu vesileyle, konuklar arasında bulunan avukatına, vasiyetnamesine yeni ekletmiş olduğu bir maddeyi sözlü olarak açıklattı. Bu maddeye göre Bernard dede, Julie ve kendisinden dört yaş büyük kardeşi Julien’in ilkokuldan itibaren yüksek öğretimlerinin sonuna kadar tüm masraflarını karşılayacak parasal meblağı bankadaki özel hesaplarına yatırmıştı, bunlara kimse dokunamayacaktı. Okuma şöleninin ardından iki ay içinde Bernard dede öldü. Julie, dedesine ne çok ağlamıştı!” Sonra sordu Marie Kate:

“ Mustafa, sahi birinci yaş gününde beşik kertme nişanlanan Kâfi Jale beş yaşına girdiğinde ne durumdaydı?”

Kafi Jale İki Gözü İki Çeşme Mordamlı’ya Beşik Sallamaya Gönderiliyor

Kocasadık dışarıda, Leyli Ana, Hanım kız, Hüsnü, Kâfi Jale evin içinde bir bekleyiş içindeydiler. Kara keçi kılı ve kara koyun karışımından eğrilmiş iplikten dokunmuş palazlar, eski kilim ve minderlerle basitçe döşenmiş tek odalı evlerinde telaşlı bir hazırlık içindeydiler. Epeyce büyük olan odanın sağ duvarının ortasında dablumbazlı ocak dedikleri basit bir şömine ve iki yanında birer küçük pencere vardı. Pencereden ziyade, düzgün olmayan dörtgen biçiminde kaba birer tahta kasa yerleştirilmiş iki duvar deliğinde; sığır gübresi, elenmiş toprak ve saman karıştırılarak oluşturan çamurun, macun gibi kullanılarak çerçevelediği ikişer parça cam dikkat çekmektedir. Karşı duvarın önüne, ortasına kadar bir sedir yerleştirilmiş ve sedirin sonundan itibaren, yatakların-yorganların dürülüp konulduğu bir yüklük yeralmaktaydı. Sedirin az üstünde duvarda beşli adı verilen çifte namlulu avcı tüfeği ve iki yanında biriki eski terki heybesi ve kıl torbalar asılmış. Arka duvara yakın orta yerdeki iki direk sol duvara rapdedilmiş dizüstü yükseklikte bir parmaklık sırası ve parmaklıkla arka duvar arasında kapacak ve üstü palaz ya da çarşaf ile örtülü yarı dolu ya da boşalmış kıl çuvallar vs.vardı. Arka sağ köşede açık ahır kapısı, tam karşısında dirsek yapan bir duvar ve yolağa açılan bir başka kapalı kapı. Bu karşı karşıya olan kapılardan, ahıra sürülen sahip oldukları birkaç büyük ve küçük baş hayvanlar, odanın girip çıkıyorlardı. Güz ve kış mevsiminde ahırın kapısı devamlı açık duruyor; oradan gelen gübre kokusuyla sıcaklık odayı dolduruyordu. Bu gün de hava serin filan değildi ya, belli ki kapatılması unutulmuştu. Oda tüyür gübre kokuyordu. Ancak burunları alıştığından, onların koku moku aldıkları yoktu. Sedirde iş eğiren Leyli ana ile on yaşlarındaki Hüsnü diye çağırıldıkları Hüsnü oğlan kızgın biçimde oturmakta, beş yaşını birkaç ay geçmiş Kâfi Jale Hanım bacısının dizine kapanmış ağıyor ve bir yandan da son sığınağı ablasına hıçkır hıçkır yalvarıyordu:

“ Hane bacı, Hanm bacı! Ben gitmek istemiyorum tanımadığım yere. N’olur anama babama söyle yollamasınlar beni Mordamlı köyüne hizmetkarlığa!”

Oniki yaşını doldurmuş Hanım kız bir abla olgunluğuyla kardeşinin yazma bağlı başını okşayarak üzgün biraz da kızgın karşılık verdi:

“ N’edem bacım, n’edem anam? Onlara benim sözüm mü geçer? Taşı kayayı deler geçer de onlara geçmez.”

Evde tek sözü geçen ve bir dediği iki edilmeyen Hüsük oğlan yerinden yekinererek bağırdı:

“ Zırl zırl ağlayıp durma Kâfir Jale! .ikecem silsilanı; yine kalkıp bir iyice döveceğim seni. Hane sen de farsız fursuz konuşma.”

Kafi Jale, ablasının önünden kalkıp Hüsünü’nün dizlerine sarıldı:

“ Hüsük abi, dedi, Hüsük abi yine döğ beni; kemiklerimi kır istersen. Ama beni yollamayın Mordamlı’ya. Orada ben kimseyi tanımıyorum; bana sögerler, beni döverler. Ben korkuyorum oradan.”

Hüsünü bu kez gülerek konuştu:

“ Kız insan gitmediği yerden korkar mı? Nasıl bir yer olduğunu bilmiyorsun ki. Ben o köyü gördüm; bağlık, bahçelik yemyeşil ağaçlıklı. Bizim köyden daha güzel. Ağlama boşuna Kâfir bacım ağlama!”

Kafi Jale burnunu çekerekten sordu:

“ Beni sevmeyen, bana kızan Kâfir Jale diyor, abi sen de mi beni sevmiyorsun?”

Hüsünü, küçük bacısını ağlamayı kestiği için memnundur; ıslak yanaklarını okşayarak, “ yok kız yok, dedi, ben seni çok seviyorum. Çok sevdiğim va akıllı olduğun için, ‘seni gidi Kâfir’ diyorum sana.”

Zeki kız Jale hemen ‘lafı gediğine oturttu’:

“ Madem seviyorsan, o zaman söyle beni göndermesinler Mordamlı köyüne; anam babam seni dinler.”

Leyli ana araya girip, önce bir ilendi, arkasından açıklamaya girişti:

“ Sırtıkuyu çıkasınca Kâfi Jale, dedi, altı ay boyunca burada yiyemeyeceğin, hiç adını bile bilmediğin yemekler yiyeceksin. Hane bacının giyeceklerini küçültüp küçültüp sana giyiriyorum, orada yeni fanilalar, allı-morlu tumanlar, çiçekli fistanlar giyirecek sana Mordamlı Kâzım ağanın gelini. Mıymıntı onları görürsen, daha buraya gelmek bile istemeyeceksin.”

Ağlaması durmuş olan Kâfi Jale yaşından beklenmeyen bir direnişe geçti:

“ Ben onların birşeylerini istemiyorum. Yaşıtlarım ne yeyip, giyiyorsa ben de aynısını yeyip giyiyorum. Başkasını da fazlasını da istemem. Üçtaş oynadığım, evcilik oynadığım arkadaşlarım bana, ‘Kâfir Jale’yi babası Mordamlı’ya hizmetkar vermiş; bir çocuğun bokunu temizleyecekmiş’ diyorlar. Ben Loylum gilin hizmetkarlarını her gün görüyorum; neler çekiyorlar oğlunun, gelininin, torunlarının ellerinden; gelen vuruyor, giden vuruyor, sövüyor!”

Hüsünü araya girip söylendi:

“ Benim Kâfir bacım, sen onlar gibi hizmetkar mizmetgar olmayacaksın. Sadece babamın asker arkadaşı Raşit amcanın birbuçuk yaşındaki bebeğin beşiğini sallayacaksın.”

Leyli ana oğlunun açıklamamı tamamladı:

“ Çocuk her uykudan uyandıka anası Feride hatuna götürüp emzirteceksin. O iş yaparken de peşi sıra çiyinde gezdirerek, bebeği avutacaksın.”

Hanım kız öteden atıldı:

“ Kız Jale, benim canım yokmuydu? Dört yaşından beri hem Hüsük’ü hem de seni çiyimden indirmedim. Götünüzü başınızı temizledim, boklu donlarınızı, çaputlarınızı yıkadım. Aha yüzü Leyli ana söylesin..”

Leyli ana kızını onayladı:

“ He ya, dedi, kızım doğru söylüyor; hem ellerim hem de ayaklarım oldu Hanım’ kızım!
O olmasaydı ben sizi nasıl büyütürdüm?”

Kâfi Jale ablasının sözlerine karşı, “benim de küçük kardeşim olsa, dedi, ben senden de iyi bakırım; onun götünü bile koklarım.”

Hanım bu sözlere öbürleriyle birlikte gülerken söylendi:

“ Pis cenabet yalnız size mi baktım? Senin beşik kertmenden başlayıp sayarsak, köyde şimdiye kadar on evin bebeğine emegim geçti, Beşiği kertik!”

Kâfi Jale çok ablasının üzerine doğru yürüyüp, “Bak Hane bacı, bana Kâfir de, herşey de; ama Beşiği Kertik deme, n’olursun!”

Leyli ana Jale’den yana çıktı:

“ Kız Hane öyle deme Jale’me. Ben de sevmiyorum o lakabı. O kaltak İsmi çıkardı; güya kızımın gamzeleri beşiği kerterken çıkmış! Safi cenabeti de bir türlü iyi olmuyor, dertli midir nedir? Nereden kızımın başına sardık?”

Kâfi Jale yine ağlamaya başladı ve burnunu çekerekten bir yetişkin gibi mırıldandı:

“ Ne büyük başım var; bu yaşta derdim bir değil ki! Safi’yi başıma bela ettiğiniz yetmedi, şimdi de beni evden kovuyor, Mordamlı’ya yolluyorsunuz? Leyli ana beni niye doğurdun?”

Leyli ana bu sözlerden çok etkilenmişti. Onu yanına çağırdı:

“ Gel gucuma güzel Jale’m, deyip bağrına bastı sanki az önce ona kızarak bağırıp çağıran değilmiş gibi, ana yüreği bu! Ağa kızının hediyesi Jale’m! Bu yaşta dertler yüklenmiş, büyümüş de küçülmüş kızım!” Kucağında “ben sizlerden ayrılmak istemiyorum” diyerek sarsıla sarsıla ağlamakta olan kızını şefkatle okşayarak konuşmayı sürdürdü:

“ Ağlama canım, ah bu yokluğun- yoksulluğun gözü körola. Dört beş uşağı besleyip büyütme kolay değil! Raşit efendi babana haber salmış; annesi ekmek yemek pişirirken, evin işlerini görürken bizim çocuğa baksın senin kızlardan biri, demiş. Ablanın gelinlik çağı gelmiş, onu gönderemedik. O bir yıl demiş, ama baban altı aya ancak razı olmuş. Orada istediğini yeyip, giyeceğin gibi, her biri 20-25 kiloluk bir çuval un ile bir çuval dolusu da bulgur verecekler. Eve geldiğinde de bir yıllık yiyeceğin çıkmış olacak. Biz yoksulların yazgısı bu; çoluğumuzla çocuğumuzla varlıklılara hizmet etmek! Hanım bacın, abin hepsi de başkalarının işlerine gittiler. Bizim doğru dürüst toprağımız yok ki, reçberliğimiz de düzgün olsun. Babanla ben elaleme ırgatlığa, orakçılığa gidiyoruz evin horantasının kışlığını çıkarmak için...”

Hanım başını sallayarak anasını onaylarken Hüsnü lafa girdi:

“ Ben de dört-beş yaşımdan beri her yaz günü bir komşunun ekinlerini harmana taşıdım, yükçülük yaptım. Çoğuna boğaztokluğuna gidiyordum. Ama ben okuyup kurtulacağım buradan, hele ilkokulu bir bitireyim..”

Leyli ana “ inşallah oğlum, dedi, inşallah! Erler evliyalarda yardımcı olsun.” Sonra içini çekerek ağlamakta olan Jale’ye, “ haydi kızım,dedi, şu üstündekileri değiştir. Bu sabah seni yıkamıştım ya, unutmuşum; gel şu saçlarını tarayayım. O yeni üstüne uydurduğum bayramlık kiraz çiçekli entarini de giy. Kız Hanım, sandıktan çıkar getir onu!”

Hanım, sol köşede üstü palazla örtülü yerdeki sandıktan çıkarıp getirdi. Leyli ana oracıkta Jale’yi soyurup giydirir ve saçını sevecen sözlerle tarayıp hazırlarken, “ Kâfi Jale’mi bir gelin gibi süsleyip göndereceğim,dedi. Raşit efendi şehirden gelirken bu gün bizim kapının önünden geçecek ve seni atının tergisine atıp götürececek...”

Leyli ana daha sözlerini bitirmemişti ki, Kocasadık ivediyle yolağa açılan kapıdan içeri girdi. Odayı bir suskunluk ve meraklı bakışlar kapladı. Sadece Kâfi Jale anasının kucağına kapanmış içini çekmekteydi, babasını görmemişti. Kocasadık “Leyli kadın hazırlamadın mı hâlâ Kâfi’yi?” diye bağırmasıyla korku içinde sıçrayıp doğruldu anasının kucağından Kâfi Jale ve eliyle gözlerini sildi. Kocasadık bir başka soru yöneltti karısına:

“ Bu kız daha zırlamayı bırakmadı mı?” Yeniden anasına sarılmış olan Jale’ye doğru adım atınca, onu sağ koluyla sarıp koltuğunun altına alan Leyli ana “hazır hazır, dedi, hazırladım onu. Artık daha ağlamayacak babası; bana söz verdi, değil mi Jale?” Bulunduğu yerden doğrulmadan kafasını salladı. Leyli ana bohçayı hazırlamakta olan Hanım kıza seslendi:

“ Kız Hanım, Jale’min çamaşır bohçasına bir parça da sabun koy!”

Hanım babasının yanında sıkıntılı yanıt verdi:

“ Kız ana allahasen evde sabun mu var? Üç aydır kilinen külünen hem yıkanıyor, hem de çamaşır yıkıyoruz.”

Anası “herneyse, dedi, bir çaputa biraz kil toprak sar koy içine!”

Gitme zamanı yaklaştıkça hafif hafif içini çekerek sessizce ağlamaya başlayan Jale’ye kızdı yine Leyli ana yavaşça, “ kız sen de sus goru boklu, dedi, şimdi baban yine kırılmaz kemiklerini kırar sopayla.”

Umulmadık birşey oldu; Kâfi Jale doğruldu, beklenmedik bir cesaretle karşılık verdi anasının bu uyarısına:

“ Kırarsa kırsın, isterse öldürsün. Ben evinizde fazlayım, onun için beni kovuyorsunuz. İnşallah cenazem gelir Mordamlı’dan.” Anası ve kardeşleri bu çıkışa şaşırılmışlardı, yeniden sopa yiyecek diye. Fakat baba biraz ilerideki eşyaların arasında birşey aramakla öylesine meşguldu ki, bunu duymadı bile. Jale bu ayağa kalkarak ablasına seslendi:

“ Kız Hane bacı! Hem senin yaptıklarını, hem de benim yaptığım gelin bebeklerini de çamaşırılarımın yanına koy! Orada benim arkadaşım yok ki; kiminle oynayacağım, kiminle konuşacağım? Onlarla oynar, onlarla konuşurum.” Bu kez bir kenara çöküp sessiz sessiz ağlamasına döndü. Kocasadık aradığını bulamayınca karısına bağırdı:

“ Kız Leyli kadın, benim bayramlık ceketimle bir sarı renkli yeni gömleğim vardı. Nerede onlar? Onları üstüme geçireyim; Şakir ağanın karşısına bu ahır urbalarıyla çıkılmaz.”

Hanım kız anasının yerine yanıtladı:

“Yüklüğün bir kenarında asılı, dur getireyim. Yani baba, üstündekiler gündelik giysilerin, ahır urbaları niye diyorsun ki?”

Gerçeği ifade eden son cümlesine Jale’den başka herkes gülmüştü. Çünkü sırtında sürekli giymekte olduğu eski mi eski, karısının her sökük yerine bulduğu bez veya kumaş parçasını yamadığı, adeta yamalı bohçaya dönüşmüş kazağı ve bacaklarında yer yer yırtığı olan ve yamalı kara şalvarı bulunuyordu. Kâfi Jale bu gülmeyi kendisinin evden ayrılmasına yordu:

“ Ben gidiyorum diye, dedi, hepiniz seviniyorsunuz Ben orada öleceğim, göreceksiniz. O zaman düğün-bayram yapar eğlenirsiniz, oralarınıza kına yakarsınız...” Bu kez ağlamayı bolartmıştı. Hanım’ın verdiği sarı gömleği ve ceketini giyip, üstünü değiştirmiş olan Kocasadık artık kızmayı bıraktı. Alttan alıp, şakalaşmaya başladı:

“Ağlama benim Kâfir’im, dedi, hatta orada zahid bir müslüman olur, belki de gelir başımıza hoca kesilirsin. O köyde seni böyle başı açık da gezdirmezler ha? Hanım bacısı gibi dilotu yemiş kızım benim. Üzülme, ben arada bir gelir senin halını hatırını sorarım, oralara orak biçmeye çağırırsam. Memnun kalmazsan, alır getiririm seni bu boklu yere. Oraya öyle bir alışacaksın ki, artık buralara bile dönmek istemiyeceksin, havalarda uçacaksın! Mordamlı Kâzım ağanın oğlunun konağına bu yaşta hizmetkar durmak kolay mı? Raşit ağa benim asker arkadaşım olduğu için seni benden istedi...Bir saattir dışarıda onu bekliyordum, Ağyol’dan aşağı indiğini görünce içeri koştum. Birazdan gelir, bana ‘kapının önünde hazır bekleyin’ demişti. Haydi dışarı çıkalım artık.”

Kâfi Jale, artık ağlamayı bırakmıştı. Korkusuzca sordu:

“ Ben bu evde fazlayım değil mi baba? Vallah baba beni Raşit ağaya satıyorsun sen!”

Hanım da ağlarak kardeşini doğruladı:

“ He kız he; hem de bir çuval unla bir çuval bulgura. Bunlar böyle ana-baba olacaklar!”
Jale'nin kendisine dik dik baktığını gören Hüsük'ün ağzından tek söz çıkmadı; sadece ‘cık cık!’
ederek boynunu büktü.

Kocasadık kızları bu sözlerine fena halde kızıp bağırdı:

“ Kızlar siz ikiniz şu beş kardeşi görüyor musunuz? Bir vurdummu; bir benden bir de yerden
alırsınız. Sizin diliniz çok uzamış kancıklar.”

Tam bu sırada dışarıdan bir ses geldi:

“ Sadık dayı, Raşit Ağa tuz taşını dolandı atıyla yel gibi geliyor.”

Kocasadık telaş içinde Kâfi'ye seslendi:

“ Haydi al şu bohçanı çabuk çıkalım.”

Kâfi Jale hıçkırıklar içinde kardeşlerine sarıldı. “ Ben Mordamlı'ya gitmek istemiyorum, gitmek
istemiyorum!” sözlerini boşboşuna tekrarlıyordu.

Leyli ana onu kardeşlerinden zorla ayırarak öptü ve yaşlı gözlerle, “ boşuna ağlayarak kendini
tükettin güzel kızım, dedi, gittiğine memnun olacaksın.”

Raşit ağa tam kapının önüne geldiğinde atını durdurup alaycı ve küçümseyici bir sesle bağırdı:
“Kocasadık adamım! Parmak kadar kızı hâlâ hazırlayamadın mı? Evden gelin mi çıkarıyorsun?”

Kocasadık telaş içinde karşılık verdi:

“ Hemen çıkıyorum Raşit ağa!” Ağlayan kızı elinden tutarak sürüklercesine yolak kapısından
çıktılar. Leyli anayla öteki kızı ve oğlu pencerelerin önüne geçerek cam parçalarından dışarıda
ne olup bittiğini görmeye çalışıyorlardı. Zaten babaları daha önceden ‘siz dışarı çıkmayın’ diye
tebihlemişti.

Dışarıda, tam pencerelerin hizasında atının üzerinde kendisini daha da heybetli göstermeye
çalışan kahverengi lenger şapkalı/fötr şapkalı Raşit ağanın sokağı dolduran sesini içeridekiler de
bir sözcük kaçırmadan duyuyorlardı:

“ Ulan Kocasadık, diye konuşuyordu; beni bir dakika daha bekletseydin atımı sürer giderdim
vallaha. Ben dedim ki, Sadık sebeplensin bu işten; hem altı ay-bir sene evinden bir boğaz eksilir,
hem de o çocuğun ertesi yıl için yiyeceği giyeceği sağlanmış olur. Sen dururken niye başkasından
isteyecektim bu işi, doğrusu ayıp olurdu. (Alaycı) Askerde aynı karavanaya kaşık salladık, yani
değil mi? İki ay sonra Temmuz'un ortalarına doğru seninle Leyli yengeyi onbeş gün orakçı
tutmak istiyorum. İkinizin de orak biçmedeki namınızı duydum. Gelin kızın ortada sapları
toplayıp kucak yapar, yükleri yüklemeye ve harmana boşaltmaya yardım eder, öbür kızın da
ırgatlara su dağıtır. Böylece bu sulu gözlü, soluk yüzlü güzel kızınızı da görmüş olursunuz. Kız
sen niye ağlıyorsun bakalım? Haydi bindir terkime şu sulu gözlüyü.”

Kocasadık Jale'yi kucaklayıp atın tergisine bindirirken söylendi:

“ Sağolasın Raşit, Raşit ağa; elin attığın herşey altın olsun. Kâfi ne de olsa çocuk, annesinden
kardeşlerinden ayrıldığı için ağlıyor.”

Hüsnü içeride pencerenin önünde gıptayla söyleniyordu:

“ Adamın amma da güzel atı var, üzerine yatak ser yat.”

Hanım da “ anam ne de süslü eyeri var, dedi, üzengileri altın mı, gümüş mü nedir? Parıl parıl
parlıyor.”

Dışarıdan Raşit ağanın buyurucu sesi geldi:

“ Sulu gözlü kız bana arkadan sıkı sarılı” diyordu. Ağa elini arkaya atınca bohçaya değdi. “ Bu da
ne bohça mı?” diye sorup, onu kaldırdı yere attı.

İçeride penecere önünde bunu gören Hanım kızarak neredeyse dışarıdan duyulacak kadar yüksek
sesle söylendi:

“ Anam gördünüz mü? Kızın bohçasını kaldırıp yere attı, pezevenge bak sen!”

Hüsnü ile anası ikisi birde fısıltıyla “ kız sus, dediler, duyar muyar; nerden geldiğini anlamasa da ayıp olur. Adam bizim için iyi şeyler söyledi.”

Birden dışarıdan çoktan ağlamayı kesmiş olan Kâfi Jale'nin sesi geldi. Raşit ağaya, “ benim adım sulugözlü kız değil, dedi, Kâfi Jale! Hem benim bohçamı niye kaldırıp yere attın Ağa dayı? Onu içinde benim çamaşırlarım vardı; hem benim yaptığım, hem de Hanife bacımın yaptığı bebeklerim vardı.”

Raşit ağa bu kez sevecen bir sesle ona karşılık verdi:

“ Ben sana süslü çamaşırlar, güzel bebekler alırım sen üzülme güzel kız. Başörtüsü, yazma filan yok muydu başına bağlayacağın?”

Kâfi Jale diretti:

“Ben kendi bebeklerimi isterim. Çiçekli yazmam da bohçamda.”

İçeridekiler, küçük cam parçaları arasından Kâfi'nin davranışlarını jest ve mimik hareketleriyle sessizce izliyorlardı.

Raşit ağa “bebekleri boşver sen,dedi, sana daha iyilerini alacağım. Sadık adamım, şu dili uzun kızın yazmasını ver de başına sarsın; böyle kara saç Mordamlı'ya girmeyelim. Beni iyi biliyorsun, askerde az kafa çekmedik seninle. Ama bizim köyü de biliyorsun aşırı dinci ve tutucular; Raşit ağa başı açık bir kız getirmiş evine, Kızılbaş mıdır nedir? diye vallah dedikodu yaparlar.”

Kâfi Jale direnişini sürdürdü:

“ Bak Ağa dayı,dedi, en az iki bebeğimi yanıma almazsam, başıma yazma filan bağlamam vallaha!”

Raşit ağa gülerek “ tamam, tamam. Zaten bizim evin içinde bağlamayacaksın, dedi, sadece dışarıya çıktığında. Hem aferin sana, işte böyle dirençli ol.” Sonra şaşkınlık ve hayranlıkla kızını seyreden Kocasadık'a seslendi:

“ Asker arkadaşım, uzat şu bohçayı da iki tane de bebek seçsin alsın içinden Jale kızımız.”

Kafi Jale babasının uzattığı bohçayı aldı ve atın üzerinde onu açtı; “ önce şu yazmayı başıma bağlayayım” dedi ve bağladı. “Şu benim yaptığım gelin bebeğim, şu da Hanife bacımın bana yaptığı gelin bebek.” Onları aldı ve bohçayı babasına geri uzattı. Sonra da “ Sağolasın Ağa dayı, sen iyi adama benziyorsun!”demeyi de unutmadı.

Jale'nin konuşması ve direnişi hoşuna giden Raşit ağa, asker arkadaşına bir “hoşça kal” bile demeden, yüksek sesle “deeh benim kır atım, doğru Mordamlı'ya” diyerek atını mahfuzladı. Dört nala koşan atın nal sesleri uzaklaşırken, Kocasadık'ın, “ çok yaşa benim uzun dilli kızım, benden daha cesursun!”diye bağırıldığı içeride de duyuldu.

Leyli ana sevinç içinde “ kızım bu yaşta Şakir Ağa'nın konağına çalışmaya gittiii! Şimdi Mayıs ayının ortasındayız. Duydunuz Şakir ağanın söylediklerini; Temmuzda onu göreceğiz.”

Hanife ile Hüsnü bilikte üzgünce aynı cümleyi söylediler :

“ He, he ya Ana! Sanki Jale gelin gitmiş gibi seviniyorsun, bari bir de davul zurna çaldır!”

Kafi Jale'nin Geleceği Değişecekti, Ama Olmadı

Oturdukları kahve, derslerinden çıkan Üniversite öğrencileri, turistler, mesai saati tamamlanmış memurlar ve işçilerle dolmuştu. O gün izinli olan Marie Kate'in Sorbon telefon santralinden arkadaşlarından birkaçı da gelmiş ve uzaktan selamlaşmışlardı. Kendileri terasa açılan camlı kapının yakınındaydılar ve yanlarındaki birkaç masa boş olduğundan daha az gürültülüydü. Biraz dikkatlice kulak kabarttığınızda, kahvede 7-8 dil konuşulduğunun rahatlıkla farkına varılabiliirdi. Masada iki boş, bir dolu şarap şişesi vardı. Julieve Jale'nin çocukluk günlerinden bazı kesitler anlatılırken bardaklar da dolup boşalıyordu haliyle.

Mustafa Kara hafif sarhoşluğunu biraz abartarak, “ bak Marie Kate, dedi, tamam bir caz davulu ve saksofan sesi kulaklarının pasını silerken, katılmış olduğun Julie’nin yeni bir kutlama partisini anlatmak istiyorsun. Ama Kâfi Jale’nin, altıncı yaşına girerken yaşadığı birbirine bağlı iki önemli olay var ki, onlara çok kısa da olsa değinmeden geçmek doğru olmaz.”

Zaten Mustafa’nın anlattıklarından fena halde etkilenmiş ve üzgün olan Marie Kate onu uyardı: “Mais attention mon ame, tu vas etre ivre! Ama dikkat et canım, sen sarhoş oluyorsun!” Sonra ekledi: “ Tamam devam et, doğrusu inanılır gibi değil anlattıkların.”

Mustafa Kara “sarhoş değilim, endişe etme” dedi ve sürdürdü:

“ Ama çoğu gerçek ve yaşanmış; bizim köyde beş-altı yaşındaki kız ve erkeklerden, altı aylığına veya bir yıllığına beşik sallama/bebek bakmak, yük taşımak veya birkaç kuzunun, oğlağın peşinde çobanlık yapmak için tutulan o kadar çocuk vardır ki, benim yaşıtımlar ya da benden küçük olan. Bu bir çeşit yardımlaşmaydı. Geliri az-çok yerinde, çok işi fakat adamı az olan aileler; çocuk sayısı fazla ve geçinmekte zorluk çeken ailelerden, bazan boğaztokluğuna, daha çok un-bulgur, tahıl vs.karşılığında bir çeşit çocuk emeği mübadelesi yaparlardı. Büyükler arasında buna yardımlaşma gözüyle bakılsa da, çocuklar arasında “bizim hizmetkâr (köyün şivesiyle ‘hızmekker!), bizde bir yıl hizmetkârlık yaptı, hizmetkâr sen de şimdi adam mı oldun?” benzeri onur kırıcı söylemler yüzünden iyi gözle bakılmaz ve kendi rızalarıyla değil, zorla gönderilirdi.” Marie Kate burada Mustafa’nın sözünü kesip sordu:

“Demek köyde böyle bir gelenek vardı; peki seni de (bak buraya yazmıştım) hızmekker verdiler mi başka bir aileye?”

“Hayır, dedi Mustafa, ben bizim ailenin hızmekker’iydim; dört yaşında kuzu-oğlak olatmaya başladım, on beşimde Öğretmen okuluna gidinceye dek küçük ve büyük baş hayvanlara çobanlık yaptım. Ama iyi anımsıyorum; beş-altı yaşlarındayken, yengemin bebeğinin beşiğini sallaması için üç aylığına benim yaşlarımda Yeter isimli komşu kızını tutmuşlardı. Köyde bu bağlamda en çok söylenen ‘İreçberin/Çiftçinin sermayesi adamdır; adamı çok olan çok kazanır” sözüydü. Bu ‘sermaye adam’ 4-5 yaşında çocuklar dahil 80 yaşına kadar kadın ve erkek herkesi kapsıyordu. Bunları anlatırken Jale’yi unuttuk neredeyse. Onun durumu bir istisnaydı; köyün dışına, yani başka köylere bebek beşiği sallamaya, yükçülük ve çobanlığa çocuk pek gönderilmezdi. Elbette ki, ailecek başka köyde çobanlık yapan ya da başka bir köyden gelmiş bizim köyde bir yıllığına çobanlık yapan aileler oluyordu.

Kâfi Jale Şakir Ağanın Konağına Tam Uyum Sağladı ve Adeta Aileden Biri Olmuştu

Mordamlı Şakir ağa, daha çok Kâzım ağanın oğlu olarak anılırdı. Ne zamanki birkaç yıl önce, babasının eskimiş taş konağını yıktırıp, tuvaleti içinde, musluklarından su akan şehir evlerine benzer, iki katlı ve altı-yedi odalı betonarme bir ev yaptırdıktan sonra Şakir ağa diye çağrılmaya başlamıştı. Evinin iki özelliği vardı: birincisi, köy evlerinin tümünün düz damlı olmasına karşı bu ev çatılıydı, kış mevsimi kar kürüme yapılmazdı. Diğeri ise, köyün adından esinlenerek sac levhalarla kapatılmış çatı mor renge boyanmıştı. Şakir ağanın mordamlı/morçatılı evi çevreye nam salmıştı; konukları eksik olmadığı gibi, salt bu evi görmek için gelenler bile vardı şehir ve kasabalardan gelenler bile vardı. Köyün hemen hemen orta yerinde ve bu en yüksek evin geniş çatısının bir kanadı doğuya, bir kanadı batıya baktığından, Güneş doğarken ve batarken çatıdan yansıyan mor ışıklar kaplıyordu köyü. Eski ahır ve ağılları da yıktırıp yenilemiş ve tarlalarını işleyen meyva bahçelerine, bağlarına bakan köyden maraba tuttuğu iki ailenin kullanımına devretmişti. Marabalar Kendisine sadece meşgul olmak için bir üç-dört dönümlük bir bağ, yedi-

sekiz ağacın bulunduğu dut bahçesi ve on dönümlük buğday ekimine uygun bir tarla ayırmıştı. Elbette ki tarla ve bağ-bahçe işlerini ırgatlar-işçiler görüyordu; babası Kâzım ağa gibi elinde iki arşınlık ucu kurşunlu deri kırbaçıyla ırgatların başında durmuyor, çoğu kez kendisi de onlarla birlikte çalışıyordu. Hanımıyla kızı da genellikle onların yemeklerini kendileri hazırlıyordu. Babasının izlerini eski konağı da yıkarak silip süpürmüştü. Zaten hem insanî ilişkileri hem de davranışları yönünden büyük karakter farklılığıyla da babasından ayrılıyordu. Dedesi Osmanlı döneminin mültezimi olarak çevredeki köylerin öşürünü toplarken kan kusturmuştu yıllar yılı. Kâzım ağa da babasının bu baskıcı zalim karakterini içselleştirmiş, çekinilen bir ağa kişiliğini on yıl öncesine, yani ölümüne dek sürdürmüştü.

Şakir ağanın heybetli görünüşü ve bir gurur/kibir anıtmış gibi duruşu altında ince duygulu, alçakgönüllü, merhametli bir kalbi vardı. Babasından kendisine, dönümlerce tarlalar, bağ bahçeyle birlikte, bir de sadece fiziksel görünümü miras kalmıştı. Malatya lisesini bitirdiği yıl babası öldüğünden, çok istediği Hukuk fakültesine gidememişti. Okumayı da seviyordu. Köylüleriyle siyasal, düşünsel ve inançsal bağlamda neredeyse taban tabana zıt olmasına rağmen, alçakgönüllülüğü ve yardımseverliğiyle kendini sevdirmişti. Köylüler biraraya geldiklerinde hakkında sadece şunları konuşuyorlardı:

“Kâzım ağa küfürbaz, yardım etmek değil fakıra-fukaraya bir tekme de kendisi vururdu; acımasız zalim biriydi, ama orucunu tutar, beş vaktini şaşırılmazdı. Oğlu Şakir ağa bunların hiçbirini yapmıyor; yüreği merhamet dolu, fakır-fukaranın yardımına koşan çok iyi bir adam. Ah! keşke bir de, orucunu tutsa beş vaktini kılsaydı! Adam Cuma günü bile camiye gelmiyor!”

Raşit ağanın ailesi pek geniş değildi iki yıl önce evlendirmiş olduğu büyük kızı ve damadı kendileriyle birlikte yaşıyordu, bölgesel deyimle evine içgüveği almıştı. Kâmil adında 5.sınıfa ‘pek iyi’ ile geçmiş, okumayı çok seven bir oğlu vardı. Odasından dışarı pek çıkmayan, sürekli kitap okuyan Kâmil’e, anası babası ‘kitap kurdu’ adını takmışlardı. Kâmil “öğretmen olmak istiyorum”, diyor, başka bir şey demiyordu. Ortaokul mezunu olan eşi Nadire hanım amcası kızıydı; annesi babası feci bir toprak kayması/heyalan altında kalıp öldüğünde iki yaşındaydı. Şakir’in anası ikisini birlikte büyüttü. 17-18 yaşlarında birbirlerini sevmiş ve evlenmişlerdi.

İki gün önce Nadire hanım, gece Elif bebeği emzirmeye kalktığında, yatakta doğrulmuş olan kocasına “Şakir, dedi, bebeğimiz için bir çocuk bulmamız lazım beşiğini sallayacak, çiyinine/omuzuna alıp gezdirecek bir kız çocuğu. Beş-altı yaşlarında sevecen, güvenilir bir kız çocuğu arıyorum. Köyde uygun biri yok. Marabalarda iki tane var bu yaşlarda, ama kendi küçük kardeşlerine bakıyor. Onlardan birini alsak onların işleri kalır. Onların işleri de bizim işimiz biliyorsun. Kâmil’in yapacağı bir iş değil bebek avutmak, onun zaten kitap okumaktan başka gözü birşey görmüyor. Beş dakika kardeşinin beşiğini salla; musluk suyu ılımış, evin önündeki pınardan bir kova soğuk su getireyim, desem mırın kırın ediyor. ”

“Çok haklısın hanım dedi, uykulu uykulu; Kâmil oğlumuzu bu işe karıştırma Nadire. Elbet bir kız çocuğu bulacağız. Sabaha konuşalım.” Hemen yatağa uzanıp, yorganı kafasına çekmesiyle, yeniden doğrulup oturması bir oldu. Elif bebek anasının memesini emerken uyumuştı. Onu göğsünden ayırıp yavaşça beşiğine koydu ve üstüne küçük yorganını örtüp yatağa girmek için döndüğünde, kocasının yataktan doğrulduğunu gördü. Sordu:

“N’oldu yine Raşit uykun mu kaçtı? Niye yeniden yatağın içine oturdun?”

“Buldum, dedi Raşit, sana aradığın kızı buldum. Şimdi birden hatırladım...”

“Kim, kimi buldun? Köyden kimin kızı?”

“Bizim köyden değil. Ortaklı köyünden asker arkadaşım Sadık’ın kızı.”

“Verir mi dersin bir seneliğine?”

“Sadık benim sözümünden çıkmaz, ben istersem kabul eder. Bir hafta önce komşu ilçeye giderken, -biliyorsun Ortaklı'nın kenarından geçiyor- karşılaştım kendisiyle. Beş yaşlarındaki küçük kızıyla on üçüne girmiş gelinlik kızını daha önce budadığı ağalı bağının kurumuş döküntü çubuklarını/hortutları toplamaya götürüyordu. Oturduk askerlik anılarımızdan konuştuk biraz; geçim derdinden, sıkıntılarından yakındı durdu zavallı. ‘Yeteri kadar tarlamız-tumumuz yok, her mevsimin işine göre avratla ona buna ırgatlık yaparak evimizdeki beş boğazı zor geçindiriyorum’ dedi. Soluk benizli ama düzgün yüzlü cin gibi bir kızı var. O anda aklımdan geçmedi değil. Ama, seninle bir konuşayım da ondan sonra arkadaşşıma söylerim diye düşünmüştüm, sonra unuttum. Yarından tezi yok iki tırpan ağzıyla, üç-dört orağı heybeye koyup komşu ilçeye bileylemeye götürürüm. Biliyorsun birkaç gün içinde çayırılığın otunu biçmek lazım; kuruyunca ot bükülüp burma yapılması zor olur. Bizim kasabada onları bileyleyecek usta yoktur zaten. Ortaklı'dan geçerken, köyün dışındaki köy çeşmesinde atımı sulaycağım. O sırada biriyle Kocasadık'a haber salarım gelir konuşuruz. Bir seneliğine veya altı aylığına ne isterse veririz. İlçeden dönüşte kızı hazırlayıp kapıya çıkarmalarını söylerim. Evlerinin önünden kızı atarım atın terkisine getiririm. Kızın adını bile öğrenmiştim.”

Nadire yorganın altına girerken, “doğrusu sana küsmem gerekir, niye bir hafta boyunca söylemedin?, dedi, başka şey olsa unutmazsın! Haftalardır çaldırmadığım, haber salmadığım kapı kalmadı komşu köylerde. Her neyise, kızın adı neydi?” Raşit ağa uzun uzun esneyerek uykulu uykulu yanıtladı:

“Köyde yeter adı çok diye ‘Kâfi’ koymuşlar. Şehirli ağalarını kızı da kendi adını vermiş; Kâfi Jale diye çağırıyor...” cümleyi tamamlamadan uyudu. Nadire hanım da yorganı başına çkti..

Kâfi Jale Şakir ağanın atının terkisinde köye girdiğinde ilk sorusu “Ağa dayı, o köyün ortasındaki kocaman ev senin, değil mi?” oldu. Şakir ağa bu soruya yine soruyla yanıt verdi:

“Nereden anladın o evin benim olduğunu, büyümmüş de küçülmüş Kâfi Jale?” Jale açıklamaya başladı:

“Çünkü Ağa dayı, köyün diğer evlerinden çok farklı; hem büyük, hem çatılı, hem de çatısı renkli. Sen de köylük adamların hepsinden farklısın. Bizim köyden çikalı beri, büyük adam yerine koyup hep benimle konuştun. Beni konuşturdu, ötemi beriye aldın; hayatımı, dertlerimi ve sıkıntılarımı öğrendin. Hiç bir büyük, babam bile benimle böyle ciddi ciddi konuşmadı şimdiye dek. Beni kızdırıp konuşturmak için; ‘kâfir Jale, kertik kız, kortik (çukur) yüzlü’ lakaplarla çağırıp alay ediyorlardı. Sen beni böyle lakaplarla çağırmayacaksın değil mi?”

Ortaklı'dan beri akıllıca sorular soran, düzgün cümlelerle konuşan küçük Jale'ye şaşkınlıkla birlikte hayranlık duyan Şakir ağa ciddiyet içinde “hayır, dedi, sadece Jale adıyla çağırarak herkes seni benim evde. İzin ver biraz da ben bir açıklama yapayım, zaten eve yaklaştık. Evin çatısı mor renkli, köyün adını evimde yaşatmak istedim. Sen küçük değil, büyük insansın; her söylediğimi rahatça anlıyorsun. Boşuna ‘büyümüş de küçülmüş kız’ demiyorlar sana. Zekisin; söyleneni çabuk kavriyorsun. Akıllısın; sorulara düşünerek, doğru yanıtlar veriyorsun. Bak Jale, benim küçük bebeğimin adı Elif, ona arkadaşlık edeceksin; beşiğini sallayacaksın, bazan çiyine alıp anasına emzirmeye götüreceksin.” Duramadı yine araya girdi Jale:

“Ağa dayı, dedi, ben bebeğe nasıl bakılacağını biliyorum; onu sevgiyle okşayacağım, ona iyi bakacağım, hiç ağlatmayacağım üzülme sen. Geçen güz üç ay İmam'ın gelininin bebeğine baktım.” Şakir ağa güldü ve birkaç cümleyle söyleyeceklerini tamamladı:

“Nadire anayla, oğlum Kâmil'le seni tanıştıracam. Damadım kızımınla birlikte babasını anasını ziyarete gitti. Bak kapının önünde bizi bekliyorlar. Evde bir de koca ninemiz var. Bana Ağa dayı değil, Ağa baba diyeceksin. Koca nineye ‘hanım nine’, hanımım Nadire'ye de ‘Nadire ana’

diye sesleneceksin. O senin için giyecekler, gelin bebekler ve bir de küçük oda hazırladı.” Onu şaşkınlıkla dinleyen Jale soluk almasından yararlanarak sordu:

“ Peki oğlunuza da ‘Küçük ağa’ mı diyeceğim?”

“ Hayır. Hüsnü abinin yaşadığı Kâmil’e de ‘Kâmil abi’ ... O okumayı çok sever. Onunla arkadaş olursan, sana bolca kitap okur.”

Artık bahçe kapısının önündeydiler. Attan önce Şakir ağa indi. Sonra evden gözlerini ayıramıyan Jale’yi kucaklayarak yere indirdi. Şakir ağanın koyunlarının ve ineklerinin çobanlığını yapan aynı köyden Gedik Hasan’ın karısı atı ahırına çekti. Bu kadın aynı zamanda Nadire hanımın yardımcılarında biriydi.

Jale köylerine yeni yapılan kırmızı kiremit çatılı öğretmen evi dışında, böyle kocaman kocaman pencereleri olan duvarları dümdüz çimentoyla sıvalı çatılı ev hiç görmemişti. Evin içinde girdiğinde, uzun bir hole kapıları açılan bir sürü oda, renkli renkli halılar kilimler, koltuklar sandalyeler, dolaplar vs. karşısında şaşkınlıktan dili tutulmuştu adeta. Tanıştırma faslından sonra Nadire hanım onu, elinden tutup önceden ısıttığı banyo odasına soktu. Beş yıllık yaşamında ahırda teştin içinde çok nadiren kullanabildikleri sabun yerine, kil toprak veya meşe odunu külüyle yıkanmış olan Jale rüyada sanıyordu. Kendisini, hiç bir harekette bulunmayıp Nadire ananın ellerine bırakmıştı. Kadın Jale’yi rüyasından uyarmadan çırılçıplak soyup içi sabun köpüklü sıcak su dolu bakır küvetin içine soktu...

Köyünden dışarı çıkmamış küçük Jale, başka köyde yabancı, ama kendisine iyi davranan insanlar arasında; hayalinde bile düşünemediği kocaman, içinde soğuk sıcak sular akan ve tuvaleti bulunan bir bina ve hiç giymediği giyecekler, adını bile bilmediği yiyecekler karşısında büyük şaşkınlığı, ne yapacağını bilememe davranışı fazla değil üç-dört gün sürdü. Kısa zamanda bir başka sosyal ortamda bulunduğunu, ahırla içiçe bulunan tek odada ailesiyle sürdürdüğü yaşam biçimi ve davranışlarını burada sürdürülemediğini o büyük şaşkınlığı içinde kavramış bulunuyordu. İlk iki ayın içinde aileye uyumu zirveye ulaştı; koca nineden Kâmil oğlana herkese saygılı ve sevecen yaklaşımıyla kendini sevdirmişti. Hele hele, yeni dillenmeye başlayan Elif bebeğin ‘Cale aba’sı yanında olmadan anasının memesini emmemesi, mamasını yememesi aileyi müthiş etkilemişti. Bebek acıkıp ağlamaya başladığında hemen çiyine (omuzuna) alıp, mutfakta, başka bir odada veya bahçede bulunan Nadire ananın memesine kavuşturuyor. Bebek anasının memesini emerken soluk aldığı kafasını çevirip, Jale’yi görmeyince ‘Cale Aba’ diye ağlamasını görmek için Raşit ağa bile yanlarına gelmişti kaç kez. Jale gelip elinden tutunca yeniden emmeye başlıyordu.

Kâfi Jale’nin Kâmil oğlanla arkadaş olması ancak bir ayın sonunda gerçekleşti. Bir kez bebeği omuzunda gezdirirken bahçede, biriki kere de evin içinde holde karşılaştığında “Kâmil abi nasılsın?” dediği halde, bir iki kez yanından suratını asarak birşey söylemeden geçti. Bir gün hızla yanından geçerken oğlanın kolundan yakaladı ve “Kâmil abi, dedi, ben sana ne yaptım? Tavuğuna kişkiş mi dedim? Seni Hüyük abimin yerine koyup, sana abi diyorum. Niye benimle konuşmuyorsun? Raşit baba Kâmil okumayı çok seviyor, sana kitap okur demişti. Ama sen bana bir merhaba bile demiyorsun. Ben alfabenin harflerini abimden öğrendim, hepsini tanıyorum. Ama, birbirine çatıp okuyamıyorum. Seninle arada sırada okulculuk oynayabiliriz. Ben öğrenci sen de öğretmenim olursun, ne var yani! İnsan evindeki misafire böyle mi davranır? ”

Kâmil şaşırılmıştı ayak üstü bir çırpıda bunca söze karşı. Sonra kendini topladı ve gerçeği söyledi yüksünmeden:

“ Kusura bakma Jale kardeş, ben biraz utangacım. Görüyorsun zaten evin dışına çıktığım yoktur. Ben de sana aynı teklifi yapacaktım, istemezsin diye söyleyemedim.”

“ İstemez olur muyum? Bana okuma yazma öğretirsen senin elini ayağınımı öperim. Tamam Elif bebeğimi uyuttuğum, boş olduğum zamanlar benim odada veya seninkinde, bana kitap okuyormuşsun gibi biraraya geliriz; bana öğretmenlik yaparsın. Bu bizim sırrımız olsun Hiç tasalanma öğretmenim, ben derslerime iyi çalışırım. Ama, defterim kalemim yoktur...” Kâmil sevinmişti, zaten köy okulunda bile öğretmen tek olduğu için öğretmen yardımcılığı yapıyordu. Şimdi tatildeydi, böyle bir uygulama öğretme ve öğretmenlik deneyimini güçlendirecekti:

“ Tamam, dedi, eğer Elif uyuyorsa hemen başlayabiliriz, odam zaten bitişikte; uyanırsa hemen gidersin. Kalem defter için merak etme, ben de kağıt kalem çok. Ben önce fişleri hazırlayayım.” Kâmil ile Jale arasında sır olarak sakladıkları okulculuk oyunu böyle başladı. Kâmil’in önünde bir çocuk masal kitabı veya romanı hep açık duruyordu; babası veya anası kapıdan çağırdığı veya içeri girdiğinde, öbür okuma ve yazma çalışmaları durdurularak üzeri kapatılıp, yüksek sesle kitap okumaya geçilecekti. Oyunlaştırdıkları okuma-yazma çalışmalarının üç ayı içinde sadece iki kez bu durum yaşandı.

Buğday Biçmeğe Gelen Ana-Babası Jale’yi Tanımıyor

Temmuz ayının son haftasında anası, babası ve Hanım bacısı buğday biçmeye geldiklerinde Jale okuma yazmayı öğrenmiş kitap okumaya başlamıştı bile öğretmeni Kâmil abisiyle. Ama hâlâ ödev hazırlama çalışması sürüyordu. Çünkü Kâmil öğretmeni, kendi kendine okuyup anlatması için verdiği kitabın beş on sayfasından bir veya iki sayfasını da yazıp getirmesini istemekteydi düzeltmelerini yapmak için. Kesinlikle anasına babasına Jale’nin okuma yazma öğrendiği söylenmiyecekti. Kâmil’e babası el becerilerinin gelişmesi için, atelye olarak kendisine ayırdığı girişteki küçük boş odalardan birinde ona da küçük bir tezgah hazırlamış, orada kendi aletlerini kullanarak, tahtalardan oyuncak karasaban, kutular, boyunduruk, masa sandalye vs. yapmasına izin vermişti. Jale de bazan yanına gider onun çalışmasını seyrederek ya da verdiği ödevi okurdu. Bir defasında oradan sağlamca ve pek derin olmayan ve içine bir bebeğin yatırılacağı büyüklükte bir sandık gördü. Onun altına dört tekerlek takarak önden ipe çekilecek bir araba yapmayı yapamayacağını sordu. Kendisinin ancak oyuncak araba yapabildiğini, ama babasının bunu yapabileceğini söyledi. Sandığı kullanarak yapılacak çocuk arabasının planını birlikte konuştular. Güzel resim ve çizim yapma yeteneği olan Kâmil kâğıt üzerinde modelini çizip birlikte, kendisini yarı marangoz olarak niteleyen ve evinin ağaç aksamı onarımının çoğunu kendisi yapan Raşit ağaya gösterdiler. O da iki gün içinde oğlunun çizdiği modeli biraz daha geliştirerek, 30cm çapındaki kavak kütükten kestiği dört tekerleği sandığın altına çivilediği iki dingile takıp arkadan itmeli sağlam bir çocuk arabası yaptı. Hatta üzerine bir de köy dokuması kalın beyaz dut çarşafından gölgelik gerdi. Jale Nadire anayla birlikte arabanın içine yumuşak bir minder ve yastık koyup üzerine üzerine çiçekli yatak çarşafı ve ince bir yorganla besleyerek güzel ve rahat bir bebek yatağı yaptılar. Akıllı Jale böylelikle bahçede, tarlada Elif’i çiyinde gezdirmekten, dahası bebeğin günde en az birkere boynunu ve omuzlarını ıslatmasından kurtulmuştu. İki yaşına yaklaşmış olan Elif bebek arabadaki yatağına yatırıldığı zaman, dışarıya çıkarılacağını anlıyor “Cale aba, Cale aba atte atte!” diye zevk çığlıkları atıyordu.

Kâfi Jale’ye anasının babasının kendilerine buğday biçmeye geleceklerini bir gün önce Nadire ana haber verdi. En sevdiği giysilerini giyerek onların karşısına çıkmasını istedi. Jale’nin ilk sözü; “ama Nadire ana, eğer onları giyersem beni tanımazlar, başka biri sanırlar” oldu. Nadire hanım gülerek, “ o zaman, dedi, Elif’i arabasına koyup, Kâmil abinle birlikte gidersiniz; o seni bir güzel tanıtır.” Jale biraz ısrarlı göründü ve Nadire hanımın hiç beklemediği sözleri söyledi:

“ En iyisi yarın köyden getirdiğim çiçekli fistanımı verin, onu giyeyim. Ben bile bu sabah aynanın karşısına geçtiğimde kendimi tanıyamadım. Kendikendime, bu aynadaki kız Ortaklı’daki Kâfi Jale değil, dedim.”

Jale’nin heyecanını anlayan Nadire hanım bu durumu, bir anne şefkatiyle ona sarılarak tane tane açıkladı:

“ Bak Jale, güzel kızım elbette ki sizin köydeki Jale değilsin. Çünkü aradan koca bir üç ay geçti; çocuklar çabuk büyüyor. Sen geldiğinde Elif’in boyu iki karıştı, şimdi maşallah beşiğine zor sığıyor. Senin de neredeyse kendi karışınla bir karış boyun uzadı, gamzeli yanakların doldu elma gibi kıpkırmızı oldu. Kırk bin kere maşallah; 7-8 yaşındaki ergen kızlara döndün güzelim. Köyden getirdiğin fistanın zaten sana olmazdı, attık onları. Üzülme anan baban seni görüp tanıyınca şaşırıp kalacaklar. Zaten senin sen olduğun gamzelerin ele veriyor. Yarın sabah ben seni kaldırır hazırlarım üzme kendini. ”

Sabahı zor etti Kâfi Jale. İlk kez ailesinden bu kadar uzun zaman ayrılmış oluyordu, özlemişti onları. Kendisini böyle değişmiş görünce ne diyeceklerini, tahmin etmeye çalıştı. Babasından güzel sözler beklemiyordu. Herhalde; ‘goruna sıçtığım şehirli kızlara benzemişsin’ derdi. Leyli anasıyla Hanım bacısı benzer şeyler söylerdi herhalde ‘gördün mü bak, bir de gelmek istemiyordun; insana benzemiş, güzel bir kız olmuşsun goru boklu!’ Ama bu tahminlerinde yanılmış bulunuyordu Jale. Çünkü Leyli ana hem kocasına hem de Hanım kızına ciddi bir biçimde tembih etmişti köydeyken:

“Sakin sakın Jale kızıma, kötü bir laf çıkmasın ağzınızdan. Onu lakapla makapla çağırmayasınız anladınız mı? Döndüğümüzde bu evi size dar ederim. Dar etmek de ne ki, başınıza yıkarım! ”

Nadire hanım Jale’nin odasına geldiğinde o çoktan kalkmış en sevdiği sarı blüzü ile dizlerine kadar inen kahverengi eteğini giymişti. “Nadire ana, dedi, başıma da şu kenarları pullu yazmayı bağlayayım mı, köyün içine gittiğimde yaptığım gibi?”

“ Yok yok, bağlama kızım. Zaten gideceğin yer evin arka bahçesinin duvarından başlıyor. Zaten bu duvarın dibinde gölgede buluşacaksınız. Kâmil’i kaldırdım, o da hazırlanıyor; zaten akşamdan ‘ben de Jale ile tarlaya gidip ana-babasına hoş geldiniz, deyip tanışalım’ demişti. Gelin kızım Nazife de saçlarını ne güzel kesmiş; tarağı bana ver, şu kulakların önüne gelen zülüfleri düzelteyim. Arkadaki iki örük saçının ucuna da iki gök boncuk takayım da gözdeymesin Jale kızıma!”

“Babam kızar bana küfreder, vallah beni böyle süslenmiş görürüse. Ananın babanın kızına gözü deyer mi Nadire ana?”

“ Yok kızım, sözün gelişi öyle söyledim. Baban sana birşey demez, bir kötü söz söylerse Şakir baban onun ağzına acı issot kor. *(İkisi de güldü bu söze)* Şu kısa beyaz ince çoraplarla bağcıklı ayakkabalarını da giyip mutfağa gelirsin. Sizinkiler şafakla birlikte köyden çıkmış, daha tam gün ağarmadan tarlaya gelip işe başlamışlardır. Şakir babanla damadı ve senin Sadık baban tırpanla, anan da orakla buğday biçiyorlar. Bizim Nazife ablanla, Hanım bacın da biçilen buğday saplarını toplayıp kucak yapıyorlar. Sonra onları tarlanın altbaşındaki harmana taşıyacağız. Honcuların kahvaltısını saat 7’de verdim. Elif bebeği mutfağa alıp biraz emzirdim, mamasını yedirdim. Arabasına koydum şimdi uyuyor. Etrafına bakındı “Cale aba, Cale aba atte!” diye diye uyudu. Saat 11’e kadar uyanmaz, daha saat 8.00.” Jale sorumluluk duygusu içinde sordu:

“ Yoksa Elif bebeği mutfakta yalnız mı bıraktın? Öyleyse hemen çıkalım..” Nadire hanım güldü ve “yok kızm yalnız bırakır mıyım hiç, dedi, bizim çobanı hanımı orada; bulaşıkları yıkıyor. Ben orağımı alıp honculara yardıma gideceğim. Siz kahvaltınızı yaptıktan sonra, bebek arabasını yavaş yavaş sürerek Kâmil’le birlikte gelirsiniz artık.”

Saat 9.30'u geçiyordu evden çıktıklarında. Kâfi Jale ile Kâmil abisi yanyana, tahta sandıktan yaptırdıkları çocuk arabasını arkasındaki tutaktan, biri sağ öbürü sol eliyle tutup iterek yavaş yavaş konağın bahçesinin köyün dışına bakan duvarının dibinde ilerliyorlardı. Jale'nin, özlediği ailesiyle karşılaşacağı için heyecanlı olduğunun farkında olan Kâmil, onun heyecanını yatıştırmak için şakalaşmak istedi. “ Bak Jale, dedi, gel bir oyun yapalım seninkilere. Eminim ki, seni hemen tanıyacaklar. Önce sen hiç konuşma. Ben başka şeyler söyleyeceğim. Sana kendini tanıtt dediğim zaman, köyünle birlikte ananın babanın adını söyleyeceksin.”

“ Tamam, dedi Jale; ama ne yapmak istediğini anlamadım.”

“ Şimdi göreceksin” demekle yetindi Kâmil.

Honcular önlerindeki honu bitirmiş hepsi arka duvarın ortasına doğru gölgede dimnlenmeye çekilmişlerdi. Leyli ana, Nadire ana, Hanım ve Nazife gelin biraradaydı. Jale ile Kâmil bebekle köşeyi dönüp yaklaştıklarında, Leyli ana Hanım'ı dürterek “kız Hanım, dedi sessizce, bu gelen Kâfi Jale değil.” Hanım da “Kâfi değil bu; herhalde sonra gelecek” dediğini duydu Nadire hanım, gelin kızına göz kırptı ve oğlunun ne yapacağını merakla beklemeye başladı. Jale ana-babasinda bir kıpırtı görmeyince tanımadıklarını anlamıştı. Kâmil'e doğru baktı; Kâmil, gayet ciddi bir biçimde gerçek adlarıyla hitap ederek konuşmaya başladı:

“ Sadık amca, Leyla teyze, Hanım bacı hoş geldiniz. Ben Raşit ağanın oğlu Kamil...” Söзlerini tamamalayamadan Leyli ana seslendi:

“ Kâmil efendi, küçük ağa Jale nerede, niye gelmedi? Bu kız kim” Hanım söze karıştı:

“ Yoksa kendisini götürmeğe geldiğimizi mi sandı?” Raşit ağa ailesi gülmek için kendilerini zor tutuyordu. Kâmil Kocasadık'ın birşey söylemesine fırsat vermeden, “ Jale birazdan gelecek,dedi, bu kardeş babamın bir arkadaşının kızı.” Kocasadık karısına dönerek “bir de dedin ki, sakın küfür müfür etmeyesin kıza, şu goruna...” Kâmil hemen sözünü kesti:

“ Bir dakika Sadık amca, izin ver de kendini tanıtsın. Kardeş kendini tanıtır mısın Ortaklı amca ile teyzeye?” Jale üzüntüyle sevinç arası bir duygu içinde kararlaştırdıkları gibi kendini tanıtmaya başladı:

“ Ben Ortaklı köyünden Sadık efendi ve Leyla hanımın kızı...” adını söyleme fırsatını, gürültüden uyanan Elif bebek ona vermedi; bu mizansene katılırcasına çığlık çığlığa “ Cale aba, Cale aba! Atteee!” diye bağırdı. Kahkahalar, sevinçten sarılıp ağlamalar birbirine karıştı.

Raşit Ağa Jale İle Kâmil Arasındaki Sırrı Öğreniyor

Mordamlı köyünde altıncı, yani Ekim ayının ortalarına doğru, rüya gibi geçen günlerinin yakında sona ereceğini düşündüğü sıralarda ortaya çıkan yeni bir durum, Kâfi Jale'nin sosyal yaşamını, belki daha doğrusu geleceğini umulmadık biçimde etkileyebilecek bir olaydı denilebilir. Köy okulunda eğitim öğretim başladığından, Kâmil artık gündüz evde bulunmuyordu. Kendisine okuması için birçok masal kitabıyla birlikte 2. ve 3. sınıf ders kitapları bile bırakmış, hatta istediği zaman odasından arzu ettiği herhangi bir kitabı alıp okuyabilir. Kuşkusuz yeniden aldığı yere koymasını koşuluyla ona bakabilirdi. Elif bebeğin uyuduğu saatler ve akşamları Nadire anasına teslim ettikten sonra zamanını okuma yazmayla geçiriyordu. Kâmil'le, anlaştıkları üzere sadece akşam yemeğinden sonra yarım saat, en fazla kırk dakika birlikte olup, yapmış olduğu yazı ve hesap çalışmalarını gösteriyor. O da yanlışları varsa düzeltiyordu. Bu arada ortak sırları devam ediyor, olabildiğince dikkatli davranıyorlardı. Son bir kaç gündür Elif bebeği gündüz uyuturken, ona masal okumaya başlamıştı. Ama onun neredeyse düzgün cümleler kurarak konuşmaya başlamış olduğunu hesaba katmamıştı. Bu oyun bebeğin hoşuna gitmiş ve anası yanından ayrılır ayrılmaz, “Cale aba, bana masal oku” demeye başlamıştı. Bir gün anasının memesinden kafasını kaldırıp, “ Nadiye ana, Cale aba bana mesel okuyo” demesinden

endişeleniyordu. Nevar ki, anasına söyleyeceğinden korkarken, babasına yakalandı Jale. O gün Nadire ana Elif bebeğin karnını doyumuş aceleyle yatak odasından çıkarken kapıyı yarı açık bırakmıştı. Jale bunun farkında değildi. O, bebeğin beşiğinin baş tarafında bir yastık üzerine oturmuş; gözleri kapalı olduğu için belki hemen uyur diye, hafif hafif beşiği sallıyordu. Birden Elif bebek gözlerini açtı ve “Cale aba eyimi dut. Hadi Cale aba, bana mesel okuy” dedi bir iki kez. “Tamam Elo can, sen kapat gözlerini, ben sana dünkü masalın gerisini okuyacağım” diye karşılık verdi Kâfi Jale ve üzerine oturduğu yastığın altından Keloğlan Masalları kitabından bir bölüm okumaya başladı.

Şakir ağa dün oğlunun odasında unuttuğu çantasını almak için koridora çıkarken merdiven başında karısıyla karşılaştı; “ mutfakta otur biraz, hemen geliyorum”deyip oğlunun odasına doğru yürüdü. Yatak odasının yarı açık kapısına yaklaştığında Elif bebeğin sesini duyunca durdu ve onları dinlemeye başladı. Ayrıca kapının aralığından da gözlüyordu. Konuşulanların hepsini duydu ve Jale’nin yastığın altından kitabı çıkarıp okumaya başladığını gördü; gözlerine inanamıyordu. “Herhalde okurmuş gibi yapıyor; Kâmil ona okuyup masalı ezberletmiş galiba”diye içinden geçirdi. Sesizce içeri girdi. Jale’nin arkası kapıya dönüktü. Daha dikkatli izlemeye başladı; kız kitaptan gözlerini ayırmıyor, bittikçe sayfayı parmağıyla çeviriyordu. Birkaç sayfa okuyuncaya dek bekledi Raşit ağa. Artık inanmıştı masalı okuduğuna, yani ezbere anlatmadığına. Elif bebek uyumuştı; Jale yavaşça bebeğin elini bırakıp, kolunu yorganın altına soktu. Yüzüne ince tülbendini çekip ayağa kalkarken Raşit ağa sağ eliyle omuzuna dokundu. Jale arkasına döndüğünde onu gördü; kitap elinde donup kaldı öylece. Sessizce ağlamaya başladı. Buna bir anlam veremedi Raşit ağa. Bebek uyanmasın diye konuşmadan, kızın bir elinden tutarak, yatak odasına açılan kapıdan bebeğin asıl küçük odasına onu çekti. Ağlaması onda küçük bir kuşku uyandırmıştı; sanki kendisini yalandan okuyormuş gösterdiği için ağlıyordu! Bebek odasının kapısını kapatınca hâlâ ağlamakta olan Jale’ye “neden ağlıyorsun kızım, yalancıkdan okuduğun için mi?” diye sordu. Jale bir eliyle gözlerini silerek dikleşti:

“ Yalancıkdan okumak da nasıl bir şey Raşit baba?” diye sordu. “Ben sırrımızı koruyamadım diye ağlıyorum. Ben neredeyse beş aydan beri okuyup yazabiliyorum. Harfleri tanıyordum, Kâmil abi birbirine birleştirmesini ve hecelemeği öğretti bir ay içinde. Onunla aramızda ortak sırrımızdı; kimseye bildirmeyecektik. Onunla hep okulculuk oynadık, o öğretmen ben öğrencisi oldum. Verdiği ödevleri hep doğru yapardım. Okullar açılmadan birkaç gün önce bana; ‘sen 3.sınıf düzeyine geldin, seni 3’e geçirdim demişti. İstersen sen de beni imtihan et; ben öğrendim sen Lise’yi de okumuşsun. Şimdi ben ne diyeceğim Kâmil abiye; ‘sen böyle mi sır saklıyorsun?’ diye sorarsa. Babam yakında beni almaya gelecektir; n’olur sen de sakın ona söylemeyesin okuma yazma bildiğimi? Yoksa beni gelecek sene okula göndermez, ‘yeter bu kadar okuma yazma bildiğin’ diyerek!” Yine başladı sissizce ağlamaya Jale.

Şaşırıp kalmıştı Raşit ağa kızın bu anlattıkları karşısında. Birden kafasında bir fikir belirdi ve ‘akşam Nadire’yle de konuşup tartışalım bunu’ diye içinden geçirdi. Sonra Jale’ye sarılarak, “ağlama benim güzel kızım, dedi, ben Kâmil’e sana kızmasın diye tembih ederim. Babana da söylemem sırrınızı; seni ben okutacağım üzülme.” Hâlâ kızın elinde duran kitabı alıp gelişigizel bir sayfayı açarak “haydi, bir de benim için şu sayfayı oku da dinleyeyim”dedi. Bunu bir okuma sınavı gibi benimseyen Jale kitabı eline aldı ve hiç kekelemeden, konuşur gibi düzgünce sayfanın ortasına kadar okudu. Raşit ağa da gözücuyla izliyordu; ne herhangi bir sözcüğü atlamış ne de yanlış okumuştı. Yeter diye işaret etti. Beklemediği birşey daha söyledi Jale:

“İstersen okuduğum yerleri bir de sözlü anlatayım sana; Kâmil abi beni hep böyle imtihan ediyordu.”

“ Hayır. Nadire ana aşağıda beni bekliyor. Geciktim diye bana kızmıştır. Oğlanın odasına uğrayıp aşağı ineceğim. Köyde birisi vefat etmişti, birlikte o aileye başsağlığına gideceğiz. Sen de

bebeğin yanında otur kitabını oku, ağlarsa sallarsın. Başka bir zaman sana yeni kitaplar alırım onları okur bana anlatırsın..” Böyle deyip hızlıca odadan çıktı. Kendisi de bebeğin yanına döndü. Jale'nin kafasına onun “seni ben okutacağım üzülme” sözü takılmıştı. Acaba Raşit baba ne demek istiyordu? Bu sorunun yanıtını ancak ertesini günü öğrenecekti.

Kâfi Jale'yi Evlat Edinme Girişimi Ve Çabaları

Raşit ağa, ölü evine başsağlığına giderlerken yolda hanımına, Jale ile aralarında geçenleri tek tek anlattı. Kadının onun şaşkınlık içinde dinledi. “ Biz de sanıyorduk ki, dedi, Kâmil ona hep kitap okuyor. Demek okulculuk oynarlarmış; Kâmil ona öğretmenlik yapıyormuş..”

Raşit ağa “ düşünsene bir Nadire, dedi, kız bir ay içinde okuma yazma öğreniyor. Şu anda benim benim gibi hiç kekelemeden konuşur gibi çatır çatır okuyor. Kâmil öğretmeni ona ‘sen 3.sınıfların düzeyine geldin’ demiş. Biliyorsun okulumuzun Köy Enstitüsü çıkışlı öğretmeni onun için ‘Kâmil’in maşallah bir öğretmen kadar bilgisi var, benim en büyük yardımcım. Ben 4.5. sınıflara ders verirken, o da 2.3.sınıfları okutuyor’ demişti. Bu yaz boyu da okulculuk oyunuyla büyük tecrübe elde etti. Ama şimdi Jaleyi düşünelim; bu çok zeki ve akıllı kız için ne yapabiliriz? Babası anası çok cahil; buğday biçmeye geldiklerinde kıza nasıl davrandıklarını gördün. Aslında onların da kabahatı yok; ikisi de benim benim gibi amca çocukları ama ikisi de savaş yetimi; babaları seferbirliğe gitmiş dönmemişler, onun bunun elinde büyümüşler...”

Bu son sözler Nadire hanıma kendi yetimliğini anımsattı ve araya girerek “ onlarinkini savaşlar aldı, benimkini de yıkılıp yokolası yihılganlık (heyelan) semti elimden aldı, diye mırıldandı.

Sonra kocasının “ne yapabiliriz?” sorusuna çok açık ve olumlu bir yanıt verdi:

“ Bak Raşit, Raşit efendi! Ailesi gelip gittikten sonra kafama takıldı; sana bir türlü denk getirip söyleyemedim. Jale'yi evlatlık alsak n' olur sanki? Evde herkes onu seviyor. Elif bebek o yanında olmadan mamasını bile yemek istemiyor. Kâmil'le iki kardeş gibi birbirlerini seviyorlar.- gerçi biz de küçükken kardeş gibi birbirimizi seviyorduk, ama büyüyünce karı-koca olduk- Ne dersin?”

Raşit ağa, aklından geçenlerin karısından duymasına çok sevindi, ama belli etmedi. Zaten eve yaklaşmışlardı sadece “ bunu akşama konuşur, tartışırız canım “dedi.

Aynı akşam yatak odasında konuştular. Tartışmadılar, ikisi de aynı düşüncedeydiler. Söz açılır açılmaz Raşit ağa “zaten senden, benim aklımdan geçeni duyunca çok sevinmiştim. Ancak Jale'ye söylemeden önce, ailenin bireyleri olarak; hem Kâmil'le hem de Nazife ve kocasıyla da konuşalım; onların da fikrini alalım.” Nadire buna itiraz eder gibi oldu:

“Ne yani, dedi, bizim aldığımız karara karşı mı çıkacaklar? Ne hadlerine?”

“ Hayır karşı çıkmazlar elbette, ama gönüllüler mi acaba? Sevinirler mi bu habere? Onu öğrenmek isterim doğrusu” diye açıklama yaptı Raşit ağa.

“ Tamam, dedi hanımı, yarın kahvaltıdan sonra, önce Nazife ile kocasını çağırırız oturma odasına. Onlarla konuştuktan sonra da Kâmil'e söyler fikirlerini alırız. (Gülerek) Herhalde Elif bebeğe sormaya gerek yok. Onun zaten işi gücü Jale'yle; bir dakika yanından ayrılmasını istemiyor; ‘Cale aba beni gezdiy!, Cale aba beni araba bindiy!, Cale aba elimi tut!...’ Raşit ağa da kaha kaha atarak karısının sözlerini tamamladı:

“ Cale aba bana mesel oku!, Cale aba beni uyut!’ diye bağırışları, biz kendisine sormadan kabul ettiğini gösteriyor.”

Oturma odası toplantılarında büyük kızları Nazife ve damat ağız birliği etmişlercesine aynı cümleyi söylediler:

“ Sizin uygun görüp böyle bir karara vardıysanız, bize sadece ona uymak düşer. Sizi mutlu edecekse biz de sevinir mutlu oluruz.”

Kâmil ise yaşından beklenmeyen olgunluk içinde olumlu görüşüyle birlikte ayrıca sorgulama da yaptı:

“ Zeki ve akıllı bir kız olan Jale ile zaten çok iyi arkadaşız, dedi, kardeş olup birlikte yaşamak beni daha çok sevindirir. Ancak bir de kendisine sormak gerek; acaba bizim evde evlatlık olarak kalmak ister mi? Bunu sordunuz mu? Anası babası kabul edecek mi?” Raşit ağa yanıtladı Kâmil’i:

“ Elbette ki önce onunla konuşacağız. Eğer kabul ederse, Nadire ananla birlikte bir iki gün içinde Ortaklı’ya giderek ailesiyle konuşup anlaşmaya çalışacağız. Hatta bir yardım veya karşılık beklerlerse, bundan çekinmeyeceğiz. Yalnız şuna açıklık getirelim oğlum; her ne kadar bu duruma ‘evlatlık almak’ deniliyorsa da, biz ona üvey evlat gözüyle bakmayacağız, sana öz kardeş olacak. Nasıl ki, kardeş olup birlikte yaşamak seni sevindireceği gibi; Jale’yi evlat olarak nüfusumuza geçirmek, ona ana baba olmak da bizi mutlu edecektir. Jale şu anda arabasıyla kardeşini koridorda dolaştırıyor. Ona herhangi bir şey çitlatmadan, bizim çağırdığımızı söyle; içindeki yolcusuyla arabasını oturma odasına doğru sürsün.” Üçü birden güldüler bu son benzetmeye. Kâmil de gülerek çıktı.

Jale kapıyı vurup içeri girdiğinde karı-kocanın gülmeleri hâlâ sürüyordu. Elif bebek de uyumuyor kendikendine anlaşılmaz şeyler mırıldanıyordu. Diline geleni söylemekten çekinmeyen Kâfi Jale, “ görüyorum ki, dedi, Raşit babayla Nadire ananın maşallah keyifleri yerinde. Ailenin bireylerini ayrı ayrı çağırıp konuştuklarına göre, önemli ve sevindirici bir karar aldığımız anlaşılıyor. Biz Elif’le koridor gezintimizi yaparken önce Nazife ablayla enişte, arkasından Kâmil abi çıktı oturma odasından. Beni de aileden sayarak buraya çağırdınız. Doğrusu çok merak ediyorum; Ortaklı’ya dönmeme bir hafta kala bir şeyler dönüyor galiba, yoksa bizimkilerden sizi sevindiren bir haber mi var yoksa?” İçeri girer girmez bir ayak üstüne bunca sözün arkasından sorduğu soruya Nadire ana bir soruyla karşılık verdi:

“ Ne gibi bizi sevindirecek haber gelebilir Jale?”

“ Sen gidersen Elif’i nasıl susturacağız? Hep seni çağırarak ağlayıp duracak!, der durursunuz; ne bileyim, belki isteğiniz üzere burada kalmamı uzatmış olabilirler.” Tam söylemenin zamanı diye düşünen Raşit ağa hemen sordu:

“ Peki sen ister misin burada daha uzun zaman kalmayı?”

“ İsterim elbette çünkü hepinizi seviyorum. Siz de beni seviyorsunuz. Daha açık söyleyeyim; ailemden görmediğim sevgi ve insanlığı sizden gördüm, değişmezsiniz herhalde!”

Raşit ağa karşılığını verip, sürdürdü konuşmasını:

“ Asla değişmeyiz. Ama biz senin burada, bizim kızımız olarak birlikte yaşamayı istiyoruz.

Nazife ablanla, Kâmil abinle bunun için ayrı ayrı konuştuk; onlar da istiyor. Seni onlardan ayırmayız, gerçek kardeş olursunuz. Nüfusumuza kayıt ettrip, soyadımızı veririz. Ne diyorsun? Anana baba sorup izin almadan önce senin razılığını almak istiyoruz.” Raşit ağa sustu ve Nadire hanımla birlikte yüzüne bakarak yanıt beklemeğe başladılar. Jale’nin yüzü değişmişti.

Düşünüyor ve zihni sevinç ve üzüntü duyguları içinde gidip geliyordu. Bir gün önce Raşit ağanın “üzülme seni ben okutacağım” sözünün anlamını şimdi çözmüştü. Ağır ağır konuştu Kâfi Jale:

“ Anladım, beni evlat edinmek istersiniz, hatta ailecek buna karar vermişsiniz. Sanırım ki, anam babam ‘evden bir boğaz eksik olacağı için’ sevinecek ve razı olacaklardır. Onlar bunun için razı olacaklarsa, ben niye sevdiğim insanlarla birlikte yaşamaya razı olmayayım? Belki de böyle bir şeyin olacağını tahmin ettikleri için; ben evden ayrılmak istemeyip ağlayıp sızlarken, ‘hele bir git, bir daha buraya dönmek istemiyecaksin’ deyip durdular.”

İstedikleri yanıtı aldıkları için rahatlayan karı kocaya sözü bırakmadan, onları meraklandıran bir iki cümle daha söyledi Jale:

“ Ama bir şartım olacak; onlar beni görmeye gelmeseler de, ben onların zaman zaman ziyaretine gitmek isterim. Onlar benim anam babam; onlar olmasaydı ben olmazdım.”

“ Şartını kabul ediyoruz” dedi ikisi birden ve Raşit ağa devam etti:

“ Elbette özlediğin zaman onları görmeye gideceksin kızım. Bir iki gün içinde Nadire ananla ben Ortaklı’ya gidip ananla babanla konuşup rızalarını alacağız. Onların da mutlaka şartları, istekleri olacaktır; istediklerini yerine getiririz. Bu resmi evlât edinme işi için onlardan ‘rızalık belgesi’ almak gerekiyor.”

Sonra Raşit ağa ile Nadire ana ayağa kalkarak Jale’y sarılıp öptüler, o da ellerini öptü. Elif bebek “Cale aba yukum vay, bana mesel oku!” demeye başlamış, mızızlanıyordu. Anası “haydi Jale onu yatağına götürüp yatıralım. Ben altını değiştireyim rahat uyusun. Ben çıktıktan sonra sen onu kitap okuyarak uyutursun..” Tam çıkacakları zaman Jale geri dönüp, “Raşit baba, dedi, sakın sakın, benim okuma yazma öğrendiğimi bizimkilere söylemeyin, olmaz mı?”

“ Olur kızım, dedi Raşit ağa, söylemeyiz; o da bizim aramızda sır olacak!”

Aile bireyleri ve kendisiyle görüşülüp rızalık alındıktan sonra aradan dört gün geçmişti. Ortaklı’ya gidip geleli iki gün geçtiği halde, Jale’ye hiçbir şey söylememişlerdi. Olumsuz bir durum olduğu izlenimi uyandırmıştı onda bu konuşmamazlık. Kendisi de sormak istemiyor, onlardan bekliyordu. Dördüncü gün duramadı; Nadire ana bebeğin mamasını yedirmeye çıktığında sorma gereği duydu:

“ Nadire ana neden bana söylemiyorsunuz? Babam anam rızalık belgesi vermediler mi?” O bu soruya kaçamak bir açıklamayla yaptı:

“ Sadık efendi baban olmazlandı; bizce birçok anlamsız nedenler ileri sürdü ve bazı olmayacak isteklerde bulundu. Biz de söyleyeceklerimizi söyledik sonra düşünün, aranızda tartışıp karar verin deyip ayrıldık. Yarın baban gelecek ve Raşit ağa onunla bir daha etraflıca konuşacak.” Nadire hanım sadece geçiştirmiş, doğruyu söylemiyordu. Çünkü Jale’nin “bir boğaz eksik olsun ve kendisinden kurtulsunlar diye razı olacakları” tahmini doğru çıkmadı. Raşit ağa ile karısı bin dereden su getirip Kocasadık’ı razı etmeğe çalıştılsa da başaramadılar. Raşit ağa çok açık konuşmuş ve “onu kendi çocuklarından ayırmayacağı, okuyabildiği yere kadar da okutacağı ve hatta gelin ettikten sonra mirasından eşit yararlandıracağını” dahi söylemişti. Leyli ana razıydı ağlayarak; “kızımız kurtulsun bizim yaşadığımız perişanlıktan. Arada sırada biz onu, o bizi görmeğe gidip geliriz, n’olacak sanki?” dediyse de hiçbiri Kocasadık’ın başını ıslatamadılar. Köylülerin mecazi anlatımıyla tamamıyla, “yediğim hedik, dediğim dedik” ya da “boyum bodur, dediğim budur” havasına girmişti. Yine onları söylemiyle “küreğin sapını böğrüne dayadı, bir daha indirmede”. Dediği de şunlardı:

“ Elalem beni kınar; ‘Kocasadık bir kızının karnını doyuramadı Mordamlı’ya sattı’ derler. Bu lafları yiyemem.” Oysa köyde zaten “Kocasadık küçük kızını, altı aylığı iki çuval buğdaya Mordamlı oğluna hizmetkâr vermiş” dedikodusu söyleniyordu. Hatta çocukların bile ağzında “babası Kâfir Jale’yi iki çuvala satmış” biçiminde dolaşıyordu. Bu lafları nasıl yemişti ki? Bir de, “ hem ayrıca kızım komşum Mehmet efendinin torununa beşikkertme nişanlı; töreye karşı gelemem” demişti. Oysa Kocasadık köyün gelenek ve göreneklerine pek aldırmayanların başında geliyordu. Şimdi töreci kesilmişti. Onunkisi sanki sadece bir inattı. Sözlerini şöyle olumluladı sadece: “Ama isterseniz her yıl gelip birkaç ay küçük kızına, torunun olursa torununa baksın. Nadire hanımın işlerine yardım etsin. Ama evlatlığa vermem. Ne diye bunu kızın kafasına soktunuz? İki üç gün sonra altı ayı doluyor; köyünüze gelip Kâfi Jale’yi getireceğim.”

Nadire hanımın dediği gibi, ertesi gün öğleye doğru Jale’nin babası eşeğinin sırtında köye girdiğini çobanın oğlu haber verdi. Kâfi Jale bebeği uyutmuş Kâmil’in odasında ödevlerini

kontrol ettiriyordu. Kâmil durumu biliyordu, ama Jale'ye söylememesi tembih edilmişti. Kocasadık'la Şakir ağa odasında uzunca süren bir görüşmeye başladılar. Belki yumuşamıştır, ikna ederim düşüncesiyle hep alttan alarak konuşuyor, örnekler veriyordu Şakir ağa. Kâmil ile Jale konuşmaları duyuyor ama, ne söylediklerini iyi anlamıyorlardı.

Kâmil “ Jale dışarı çıkıp dinleyelim, dedi, belki babam babanı ikna eder.” Jale ayağa kalktı ve “tamam çikalım, dedi, ama babam eğer ‘hayır’ derse; ona kimse ‘evet’ dedirtemez Kâmil abi. Onun ‘yediği hedik, dediği dedik’tir.”

Kâmil'in odasından çıkıp, babasının yarı açık oda kapısına yakın yerde durdu ve dinlemeğe başladılar. Kâfi Jale içinden dualar ederek umutla bekledi. Kocasadık kendi evinde söylediği olumsuz sözlerin dışında başka birşey söylemediğinden olacak Şakir ağa bağıriyordu, hem de ikisinin de onun ağzından hiç duymadığı küfürlü bir bağırıştı:

“ Kocasadık! Ben seni akıllı biri sanırdım, ayıp olacak ama sende .ike sürecek akıl yoğumuş; tuturdun ‘yok elalem ne dermiş? ‘Kızını Mordamlı’ya sattı derlermiş’ Ulan ne derse desinler? Senin evinin horantasına elalem ne karışır?” Bu sözlere Kocasadık da bağırarak karşılık verdi: “Raşit, ağzını bozma! Ben ağzımı bozarsam önümde duramazsın. Asker arkadaşınız, o günleri hatırla. Şimdi sana tek soru soruyorum ve cevap istiyorum: Senden daha zengin bir ağa, oğlun Kâmil'i evlat edinmek istese verir misin?” Şakir ağa böyle bir soruyu hiç beklemiyordu. Yanıt veremedi; verseydi, elbette ki ‘hayır’ diyecekti. O zaman da karşısındakini haklı görmüş olacaktı. Sakin bir sesle konuştu:

“Tamam Sadık, kötü sözleri geri alıyorum. Haydi git, eşeğini çek, arkadaki büyük kilerin kapısına git. Orada bizim adamlardan iki kişi seni bekliyor. Jale'nin yükü orada hazır, eşeğe yükle, heybeyi de sen sırtlar götürürsün.Zaten bir saatlik yol. Hüzünlü gözlü, soluk yüzü parlamış akıllı kız Kâfi Jale'yi yarın ben, buraya getirdiğim gibi yine bizim kıratın terkesine bindirir getiririm öğleden önce.”

Kâfi Jale bunları duyunca, babasının son sorusuna sevmiş olmasına rağmen, dizlerinin bağı çözülmüş, olduğu yere çökerek ağlamaya başlamıştı. Kâfi'yi bu denli üzen ve böylesine hüngür hüngür ağlatan, babasının evinden alınırken ağladığı sebebin tam karşıtıydı, yani dönmek istemeyişiydi. Kâmil onu adeta sürükleyerek kendi odasına soktu, babası görüp de birlikte yaya götürmesini diye.

Şakir ağa dediğini yaptı; Nadire hanımın tıkabasa elbiseleriyle doldurduğu terki heybesini kır atın üzerine atıp, Jale'yi de terkesine bindirerek öğleye doğru Ortaklı'ya gitti, anababasına teslim etti.

Julie Okula Başlıyor Aileye Neşe Doluyor

Mari Kate o gece kuzeni Patrick'in evinde kaldığı odasından saat öğleyin 1.00'e doğru çıktı. Zaten sabahın 03.00'ünde yatağa girdiğinde konukların çoğu eğlenmeyi sürdürüyordu. Salona bakan kapalı kapıların önünden geçip lüks oturma odasına girdi. Odanın görüntüsü hiç de içaçıcı değildi: Koltuklar, masa ve sehpalara, sandalyeler vs.gelişigüzel duvar diplerine, büfe önlerine çekilmiş. Ortalıkta kağıtlar, peçeteler, boş cam ve pet şişeler, plastik bardaklar kaşıklar-çatallar...Masa ve sehpalara üzerinde boş içki şişeleri, bardaklar tabaklar...Tavanda ve duvarlarda asılı süslü, renkli kağıtlar, balonlar vardı.Kısacası bir kutlama partisinin sona ermesiyle ortaya çıkan bir görünüm sözkonusuydu. Arka duvara yakın ortada bir müzik dolabı ve üstündeki pikapta caz plağı cızırdayıp duruyordu. Marie Kate, etrafı toplamaya başlamadan önce pikabın iğnesini kaldırıp cızırtıyı kesti. Sonra saate baktı ve gülerek “ögle olmuş artık kalksın herkes” deyip, iğneyi plak izerinde davul ve saksofon sesinin giderek yükselen kreşendo yaptığı yere koydu. Bir kaç kez aynı sesleri yineledi. Döküntüleri toplarken bir yandan da kendi kendine konuşuyordu Marie Kate:

“Bu kaçınıcı gümbür gümbür davul saksofon sesi; kimsenin uyandığı yoktur! Bari keseyim şu sesi kulaklarım rahatsız olmaya başladı. İyi ki konuklardan kimseler yatıya kalmadı.” Müzik sesini keserken, “hoş zaten sonuncusu, dedi, sabahleyin saat beşte buradan ayrıldı. Gençler, yaşlılar herkes eğlendi; içtiler dans ettiler, bir iyice kurtlarını döktüler. Doğrusu kendimi konuktan saymıyorum; çünkü dün gece ben buraya bir rastlantı olarak geçmiştim davetli değildim. İşlerimin yoğunluğunu, gelemeyeceğimi düşündüklerinden çağırılmamışlar. Halamların yeni taşındıkları Maison d’Alfort’ın, bir süredir annelerde kaldığım Bois de Vincent’den çok uzak olması bir yana, Port de Riqué’deki işimden başımı kaldıramıyorum! Charanton’da oturan şefimle önemli randevum vardı; konuşmamız çok uzun sürünce, buraya daha yakın olduğu için, Jaquelin halamda bu gece kalırım diye düşünmüştüm. Akşam saat ona doğru bir geldim ki, eğlence gırla gidiyor!” Durdu biraz; bırakayım uyusunlar ben gideyim içinden geçirdi. Sonra mırıldandı: “ Ay, bu ne pislik? Ev temizlenmeden ayrılmamayayım, ayıp olur. Kutlamadan haberim olmadığı için elim boş geldim. Bari Lilian’a yardım ederek, bir katkıda bulunmuş olayım” diyerek etrafı toparlamayı sürdürdü.

Aradan fazla bir süre geçmeden, Julie ve Julien levhaları asılı kapılardan, çocuklar pijamalarıyla esneyerek çıktılar. İkisi birden, “ Bonjour Tati !” deyip onu öperken Julien, “ davul gürültüsünden, saksofon iniltisinden bizi uyutmadın” söylenmeyi de ihmal etmedi.

Marie Kate bunu duymazdan geldi:

“Bonjour a vous deux, dedi, günaydın değil, tünaydın ikinize de! Hele bak sen, büyükler değil, küçükler kalkmışlar. Saatin kaç olduğunu biliyor musunuz?”

Julie- Julien ikisi birden, “hayır bilmiyoruz, kaç?”

Marie Kate kendisi yanıtladı ve niçin sorduğunu da açıklamış oldu: “ Saat bir buçuğa geliyor. Neyse ki bugün Pazar; ama benim en geç dördü çeyrek geçe Saint Michel’de olmam lazım, arkadaşlarla buluşacağız.”

Julien sinsice sordu: “ Yeni bir erkek arkadaş mı Tati? İspanyol’dan ayrıldın mı?”

Julie de meraklandı: “Bir Alman mı buldun yoksa?”

Marie Kate, küçükler büyüklerin işlerine karışmaz, sizi ilgilendirmez diyerek onları azarlamadı. Gayet ciddi biçimde açıklama yaptı:

“ Henüz İspanyol ressamdan ayrılmadım, ama son günlerde canımı sıkmaya başladı. Biriki haftadır Saint Michel’de bir kahveye sürekli takılan bir genci gözüme kestirdim. Ama Alman değil, Ortadoğulu Türk, Kürt ya da İranlı; ayırmak zor, birbirlerine benziyorlar. Ya sen küçük hanım; bu gece eğlencede hep bir sarışın oğlanla dansettin, o Alman mıydı yoksa?”

Yedi yaşından birkaç ay almış Julie gülerken onun yerine abisi yanıt verdi: “ Evet onun babası Alman. Bu Julie sana benzeyecek Tati, yabancıları tercih ediyor. Mahalleden arkadaşı Max’ı bıraktı, yeni başladığı sınıfta Hans Jean’ı tanıyınca.”

Julie duygusal bir açıklamada bulundu dudaklarını kıvrırarak:

“ Ne yapayım Tati? Hans Jean çok güzel, çok yakışıklı bir oğlan! Hem yeni sınıfımda herkesten önce o benimle ilgilendi; bana renkli kalemler, silgiler ödünç verdi.”

Marie Kate “sizi gidi yaramazlar, dedi, siz bizim kuşaktan daha hızlı girdiniz bu konulara; doğrusu bize taş çıkartacaksınız.”

Julie abisine karşı kendini savundu:

“ Julien bana söylüyor, ama kendisi her ay farklı bir kızı eve ders çalışmaya getiriyor.”

Marie Kate dalgasını geçti:

“Vay Julien, demek eve kız bile getiriyorsun? Haydi hem diliniz hem eliniz çalışsın.” Yerdeki kağıtları, şişe vs.leri göstererek, “bir yandan da, dedi, şunları toplayıp torbaya doldurun.” Tüm konuşmalar odayı toplayıp düzenlerken sürdürülüyordu.

Julien kendini savunma gereğini duymuştu:

“Tamam ama Tati, ben Julie gibi yedi yaşındayken hep kızlardan kaçırdım; onlarla ne konuşur, ne de oyun oynardım. Ben on iki yaşındayım, bir hafta önce on biri bitirdim” dedi.

Julie sürdürdü abisinin kirli çamaşırlarını ortaya dökmeye:

“ Geçen Pazar günü de Julien’in doğum gününü kutladık. Bir görseydin, üç dört kızla dansetti ve hepsi de eski sevgilileriydi.”

Marie Kate:

“Peki onların erkek arkadaşları yok muydu?”

Julie:

“Onları davet etmemişti yaş günü partisine? Zaten birkaçıyla da kavgalı.”

Marie Kate gülererek Julien’e sordu:

“ Sevgililerini elinden aldılar diye mi onlarla kavga ettin Julien?”

Julien eliyle Julie’yi iterek, “ niye yalan söylüyorsun?, dedi, yalnız biriyle kavga ettim; o da beni derste öğretmene şikâyet etmişti. Diğerleriyle de samimi değilim onun için çağırmadım. Senin gibi, yeni sınıfımda ilk ‘bonjour!’ diyene arkadaş olmuyorum ya!”

Marie Kate merakından sordu:

“ Nedir bu? İki de bir yeni sınıftan sözediyorsunuz? Julie ilkokula bu ayın başında başlamadı mı? Üç dört hafta içinde sınıf mı değiştirdi? Yoksa yaramazlık mı yapıyor?”

Sorunun yanıtını, salonun arka köşesindeki kapıdan sabahlığıyla çıkıp yanlarına gelmiş olan annesi Lilian verdi:

“ Bonjour a vous tous! Marie Tati, kızım yaramazlık yaptığı için sınıf değiştirmede; o sınıf atladı. Hem de bir buçuk sınıf!”

Marie Kate şaşırılmıştı koltuğu düzeltirken doğrulup sordu:

“ O da ne demek Lilian?”

Julie memnun memnun gülümsüyordu. Anasından önce Julien konuştu:

“ Senin de birşeyden haberin yoktur Marie Tati. Julie bir haftadır 2.sınıfın en ileri kümesi arasında okuyor.”

Lilian kızına sarılarak açıkladı:

“ Sınıf öğretmeni, Julie’nin düzgün biçimde okuyup yazdığını ve ikinci sınıf düzeyinde hesap yaptığını, ancak ikinci haftanın sonunda öğrenmiş. Ve hemen okul müdürüne bildirmiş. Bunun üzerine 2. ve 3. sınıf öğretmenlerinden ikisiyle okul müdürünün kendisi, odasında kızımı sınavdan geçirmişler.”

Marie Kate çocuklara bakarak sordu.

“ Eee, nasıl oldu bu iş? Kim anlatacak?”

Julien annesinin konuşmayı sürdürceğini farkedince araya girdi:

“ Anne bırak da kendisi anlatsın, ben de tamamlarım.”

Julie hemen anlatmaya başladı:

“ Tati, beni hiç bir açıklama yapmadan müdür odasına çağırdılar. Çok korktum, çünkü yanımda oturan çocuk ikide bir beni çimdikliyordu; dayanamayıp ona bir tokat atmıştım. Çocuk tam ağlayarak öğretmene beni şikâyet etmiş ve ben de neden vurduğumu öğretmene anlatıyordum ki..”

Julien kızın soluklanmasından yararlanıp cümleyi soruyla tamamladı:

“..seni müdür odasına çağırdılar değil mi?”

“ Hem de diafonla, dedi Julie, adımı soyadımı söyleyerek. Öğretmenime baktım, o gülüyordu. ‘Haydi git, dedi, müdür odasını tanıyorsun değil mi?’ Kafamı salladım, ama korkudan yüzüm değişmiş olmalıydı ki, öğretmenim ‘hiç korkma dedi, sana ne sorarlarsa yanıtını ver. Bildiğin herşeyi söyle, yazmanı isterlerse yaz, çekinme sakın!’ Ben hiç birşey anlamamıştım öğretmenimin bu söylediklerinden.”

Marie Kate akıl yürüttü:

“Demek ki sen, Müdür’ün sınıftaki herkesi izlediğini ve arkadaşına vurduğun için seni çağırdığını sanıyor ve ondan için korkuyordun.”

Julien yine araya girdi:

“Müdürün odası bizim sınıfın bulunduğu katta. Teneffüse çıktığımda, Julie’yi müdür odasının kapısı önünde ağlarken buldum.”

“Julien’i görünce korkum azaldı, dedi Julie, kapıyı da o çaldı.”

Bu kez akıl yürütme Lilian’dan geldi:

“Müdür’ün Julien’i tanıdığını bildiği için kızıma cesaret gelmiş olmalı.”

Julien olayı anlatmayı sürdürdü:

“İçeri girdiğimizde üç kişi vardı. Müdür bana ne istediğimi sordu. Ben de kardeşimi çağırmışsınız, dedim; onu kapının önünde ağlarken buldum. Korkusundan içeri giremiyordu. Bu kez Müdür, ‘Julie Rick senin kardeşin miydi? Haydi sen çık sınıfına git! Ağlama cici kız, seni buraya cezalandırmak için çağırmadık’ derken ben çıktım.”

Marie Kate “demek seni sınava çağırmışlar” dediği sırada Lilian’ın çıktığı kapıdan Patrick de pijamalarıyla buldukları odaya daldı. “Bonjour a tous!” diyerek herkesi öptü.

Julie’yi öperken söze karıştı:

“Kızımın önüne hemen La Fontaine masallarını koyup, ‘oku!’ demişler. Kızım su gibi okumuş.”

Lilian kocasının elinden sözü aldı:

“Bu masalları ezberliyor olmalı’ deyip, o günün Le Monde gazetesinin birinci sayfasından bir haber okutmuşlar.”

“Tati, dedi Julie, ben haberi konuşur gibi okuyunca, üçüncü sınıfın öğretmenini; ‘belki de bu sabah babasından dinlemiş ve ezberlemiştir’ dedi.”

Julien araya girdi burada:

“Ben dışarı çıkmıştım, ama hemen ders zili çalmadığından, kapının dışında bekliyordum.”

Devam edemedi, anası onu suçladı; “seni gidi seni, daha doğrusu kapıyı dinliyordun değil mi?” diyerek.

Jüljen kendini savunarak duyduklarını anlattı:

“Kapıya kulak dayayıp dinlememe gerek yoktu ki, zaten sesleri dışarıya taşıyordu. Müdür dedi ki: ‘Ver gazeteyi bana. Bunun kolayı Professeur; gazetenin herhangi bir sayfasından birkaç cümle yazdıralım, göreceğiz. Haydi kızım, al şu kalemi şimdi söylediklerimi yazacaksın’ Müdür yazdırmaya başladığında ders zili çaldı, ben sınıfıma gittim.”

Marie Kate Julie’ye bakınca gerisini o anlattı:

“Müdürün söylediği her sözcüğü hiç tekrarlatmadan yazdım. Üçü birden cümleleri karşılaştırdılar ve sadece üç sözcükte birer harf eksik çıktı.”

Lilian “bununla da yetinmemişler, dedi; kızıma toplama, çıkarma, çarpma ve bölme işlemleri de yaptırmışlar. Hangisinde şaşırmıştın Julie?”

“Yalnızca üç basamaklıların çarpımında” diye yanıtladı o da.

Koltukları ve kanapeyi yerine birlikte çekerlerken, Patrick “anlayacağın, sevgili kuzenim, dedi, bu özel sınav sonunda Julie üçüncü sınıfa layık görülmüş. Ancak üçüncü sınıf öğretmenin önerisi daha uygun bulunmuş.”

Marie Kate sordu:

“O ne önermiş ki?” Bu sorunun karşılığını da Lilian verdi:

“Demiş ki; ‘eğer hemen üçüncü sınıfa başlarsa, bu yaşta ona biraz ağır gelebilir. Onun için bu yıl ikinci sınıfın en ileri kümesinde bir sömstr okutalım, öteki sömestr üçüncü sınıfa atlar.”

Kutlama haberini Julien verdi:

“ Marie Tati, dün geceki kutlama sadece Julie'nin yedinci yaş günü partisi değildi, değil mi baba?”

“ Elbette değildi, dedi baba Patrick; aynı zamanda kızımın bu başarısını, üst sınıfa kayıt olmasını kutladık.”

Sonunu Lilian getirdi:

“ Marie sen geç katılmıştın, hepimizin kafası yerindeydi; sana anlatmak aklımıza gelmedi.”

Marie Kate alınmış numarasıyla çocuklara baktı ve “ küçük kuzenlerimin de zaten gözleri kendi arkadaşlarından başkalarını görmüyordu ki, birşey söylesinler”dedi

Çocuklar ikisi birden “biz biliyorsun zannetmiştik” dediler.

Patrick seslendi:

“ Neyse hanımlar, odayı da toparlamış durumdasınız sayemizde. Bizi de lafa tutup çalıştırdınız. Artık sofrayı hazırlayın da karnımızı doyuralım. Ben de çıkıp annemi indireyim. Onun çoktan kalkıp inmesi gerekirdi, bu saatlere kadar yatağında kalmaz; hasta filan olmasın.”

Marie Kate “ Patrick ben de çıkayım, dedi, dün gece ancak bir sarılıp öptüm. Zaten erken yatmıştı konuşamadım. Belki aşağı inmek istemez. Biraz konuşalım, babam da telefonda birşeyler ısmarlamıştı.”

Bu arada Julie kısık sesle Julien'e “ haydi Julien, dedi, babamlar yukarı çıkmadan kararımızı açıklasana.”

Patrick ile Lilian fısıltıyı duymuşlardı birlikte sordular:

“ Ne kararı aldınız çocuklar? Haydi söyleyin bakalım.”

Marie Kate de katıldı soruya:

“ Yine ne şeytanlık düşündünüz bakalım?”

Julien anlatmaya başladı:

“ Dün gece biraz Julie'nin odasında kaldım uyuyuncaya kadar. Arkadaşlardan biri korkulu bir masal, biri de bir korku filmi anlatmıştı; çok korktuğunu söyledi. İkimiz aramızda konuştuk: Yaş günümüzü bir hafta arayla kutlamaktayız, bir evde yedi gün içinde iki kutlama yapılır mı?”

Julie'ni ağzından yaşından beklenmeyen cümleler döküldü:

“ Dağ gibi masraf yapıyorsunuz. Boş yere onca harcamaya ne gerek var?”

Lilian kocasına dönerek sordu:

“ Patrick, ne diyor bu çocuklar? Bir şey filan mı dedin?”

Hava Ciddilemişti. Patrick “Yok yahu ne diyeyim?”dedi. Sonra onlara dönerek sordu:

“Çocuklar, size ne bizim harcamalarımızdan? Biz isteyerek, seve seve yapıyoruz; bunu da nereden çıkardınız şimdi?”

Julie yine umulmadık biçimde karşı soru sordu:

“ Niye bize ne diyorsun baba? Biz bu ailenin bireyleri değil miyiz?” Büyükler şaşkındı.

Julien bu kez söz aldı:

“ Ne yani? Biz de isteyerek, seve seve birşey yapmak istiyoruz.”

Büyükler üçü birden sordular:

“ Peki ne yapmak istiyorsunuz?”

Julie ve Julien aynı anda sözcüklerin üzerine basa basa soruyu yanıtladılar:

“ İkimizin yaş günü kutlamasını birleştirmek.” Arkasından tek tek açıklık getirdiler:

Julien “ Benimkini üç gün sonraya”,Julie “ benimkini de üç gün önceye alırsak...” dediler ve ikisi birlikte cümleyi tamamladılar:

“ Haftanın ortasında buluşmuş oluruz, böylece doğum günlerimizi aynı gün birlikte kutlarız.”

Marie Kate gülerek onları onayladı.

“ Böylece harcamalar da yarı yarıya iner!”

Beklemedikleri anda Jaqueline nine giyinik odaya girdi. Onları duymuştu. Çocukları öperken konuşuyordu:

“ Aferin benim güzel ve akıllı torunlarıma. (İçini çekerek) Bernard Dede yaşasaydı da duysaydı bunları. Eğer ben de yaşarsam, gelecek yıl gürültüden patırtıdan iki kere değil, bir kere rahatsız olacağım.” Büyükleri öperken de sitemli sitemli “ şunlara bak sen, dedi, daha üstünü başına bile giymemişler!...”

Kâfi Jale'nin İlkokula Başladığı Günlerden Olumlu ve Olumsuz Birkaç Resim

Kâfi Jale okuma yazma öğrendiğini bir sır olarak sakladı. Yalnızlıklarında okulculuk oyunu oynuyordu hayali arkadaşlarıyla... Bu yaşlarda Kâfi kızın sosyal yaşamını, daha doğrusu geleceğini umulmadık biçimde etkileyebilecek önemli olay bu evlat edinme girişimiydi, ama gerçekleşmedi.

Mordamlı'dan döndükten yaklaşık bir yıl sonra Kâfi Jale'nin beşik kertme nişanlısı Safi öldü. Beşikler ortadan kaldırıldı, nişanlar geri verildi. Ama sanki, onun ölümünün nedeni Jale'ymiş gibi ona uğursuz damgası vuruldu. Beşik kertme zinciri kırılmasına kırılmıştı; ama, başına gelmeyen kalmamış gibi, bir de töre gereği artık kafasına hep siyah yazma bağlayacaktı. Böylece beşik kertmeli olduğu anlaşılacak, sözde bahtı bağlanmış oluyordu!

Nadire hanımın terki heybesine doldurup gönderdiği etekler, şalvarlar, bluzlar, fanilaları yıl boyunca giyerek eskitmiş, yırtılmış veya Leyli anası bazı bluz ve fanilaları etekle birleştirerek fistana dönüştürmüştü. Ayakkabıları da yırtılmış, Hane ablasının artık ayağına olmayan eskileri veya kara Ankara lastikleri vardı ayaklarında. Mordamlı'dan geldiği güz ve kışın ayları Raşit ağanın aldığı kısa sarı lastik çizmeleri ve mantosuyla yaşitları arasında epey sükse yapmıştı. Yanındayken üstüne başına elleriyle dokunanlar, giysilerine imrenenler arkasından “Mordamlının süslü beslemesi, uğursuz kertik; sırtında kırmızı mantosu, ayağında sarı çizmeleriyle nasıl da kubarıyor(kibirleniyor)” diye dedikodusunu yapıyorlardı. Oyunlarına almıyor ya da onun kurduğu oyunlara katılmıyorlardı. Üstündekiler eskiiyip yamalanmaya başladıktan sonra yakınlaştılar, oyun arkadaşı olmaya başladılar. Evcilik, üçtaş, beştaş oyunlarını pek sevmiyordu Kâfi Jale. En çok sevdiği okulculuk oyunuydu, onu da yaşit komşu kızları sevmiyordu. Bu oyunu gizli تنها duvar diplerinde, küllüklerde-gübrelielerde, tezek yığınları arasında tek başına hayali, yani yalancıkta öğrencilerine öğretmenlik yapıyor sözde okuma-yazma öğretiyordu. Bu oyunlardan birini oynarken, köyün bekçisi okulun açıldığını bir öğle vakti damda tellal çağırarak duyduğunda nasıl da sevinmişti!

1) Kâfi Jale Bir Duvar Dibindeki Küllükte Hayali Öğrencilerle Okulculuk Oynarken

Komşu evlerden birinin duvarının arkasında, ocak küllerinin ve hayvan gübresinin döküldüğü, hatta sıkışanların rahatladığı تنها bir duvar dibi buldu Kâfi Jale. Ocaklarda yakılan odun ve tezekerin(kuru(tul)muş hayvan gübresi) küllerini toplandığı yere küllük, ahırdan ve ağıldan süpürülerek sepetlerle taşınıp doldurulan çukura da gübrelik anlamında ‘ahbınnık’ adı verilmişti köyde. Yıl içinde bu ayrı ayrı çukurlarda toplanıp yığılan kar ve yağmurdan nemlenip çürüyen kül ve gübre, baharın ve son güz mevsiminin ilk aylarında karıştırıp, ya da ayrı ayrı sepetlere doldurularak eşeklerin sırtlarında tarlalara taşınırdı. Buna da ‘Kül dökme’ ve ‘Ahbın dökme’ deniyordu. Kocasadık'ın ahırında bir eşek, tek öküz ve bir inek vardı sadece büyük baş hayvan olarak. Ahırın bir köşesini de ince bağ ve söğüt çubuklarından ördüğü çitten duvarla ayırıp oluşturduğu ağılda dört koyunla üç keçisi vardı. Onları dağlarda Mart ayının üçüncü haftası kar kalkmaya başlar başlamaz otlatmaya götüren ve Kasım'ın ortalarına kadar onlara çobanlık yapan

evin büyük kızı Hanım bacısıydı. Bazan Hüsük, bazan da Kâfi Jale ona eşlik ederdi. Kendilerinin de hem küllüğü hem de gübrelikleri vardı, ama sadece küllü, tek sahibi oldukları Yazlak ve Güzyurdu semtindeki herbiri beş-altı dönümlük iki tarlaya dökerlerdi; yüznumaranın çukurunda toplanmış olan kendi boklarını küllü karıştırarak. Ahbınnıkta biriken hayvan gübresi, ilkbaharın ikinci veya üçüncü ayında su ve saman artığıyla karıştırılıp ayaklarla çığnanarak koyu bir kıvama geldiğinde eski kalburlarla kalıplayıp, gübre çukurunun çevresindeki boş alana sererlerdi. Bu işlemlerin iki adı vardı; birincisi ‘mayıs vurma’, ikincisi ‘tezek dökme’ idi. Kalıplanıp boş alana sırayla serilen bu saman artığı ve su karışımı hayvan gübresi yaz boyu güneş altında kuruyarak kış yakıtı tezeğe dönüştürdü. Mayıs vurma eylemi imeceyle, yani komşular birbirine yardıma gelerek yarım gün içinde biterdi. İş bitiminde ‘Sırın’ yemeği yerdi imeceye gelenler. Sacda yeni pişirilmiş yufkalar dürüm yapılarak küçük lokmalar halinde kesilip bir büyük tepsiye dizilirdi. Sonra üzerine bütün tepsiyi kaplayacak şekilde bolca yoğurt dökülür ve ardından bir tavada ezilmiş sarmısak ve kırmızı biberle eritilmiş tereyağı gezdirilirdi ki buna Sırın adını koymuşlardı. Kâfi Jale’nin ‘Mayıs vurumu’nda görevi omuz ağacına bağlı çengellere asılı küçük bakır bakraç dedikleri kovalarla gün boyu köy çeşmesinden su taşımaktı.

Bu تنها alanı oyun yeri hazırladığı sırada gübre çukuruna bakarken Kâfi Jale’nin bir de aklına, Akıllı Yusup gile gittikleri ‘Ahbın dökme’ işi geldi; üç gün boyunca ne sıkıntı çekmişti; köylülerin dediğince ölüp ölüp dirilmişti vallaha! Onların malı davarı, tarlası, bağı-bahçesi çok olduğundan, üstelik tezek de yakmadıkları için geniş gübrelikleri tıkabasa doluydu. Babasını ırgat tutmuşlardı. O yıl boyu sıkışmış olan gübreyi önce kazma ile gevşetiyor sonra da kürekle iki eşeğin üzerinde bağlı olan sepetlere dolduruyordu. Sepetler dolunca Hüsük abisiyle Jale eşekleri sürerek, Akıllı Yusup gilin Ömerbeğ semtindeki yirmi dönümlük tarlanın yüzüne belirli aralıklarla gübreyi boşaltıyorlardı. Her eşeğin üzerinde, altında açılıp kapanabilen kapakları olan ikişer sepet vardı. Jale, babası sepetleri doldururken, abisi alt kapakları açıp sepetleri tarlaya boşaltırken eşeklerin yularlarından sıkı sıkı tutarak hareket etmemelerini sağlıyordu. Ama tarla köyden bir saata yakın uzaklıkta olduğundan, günde ancak beş kere gidip gelebiliyorlardı. Her ikisi için de dayanılmaz bir yorgunluktu. Abisi yolda zorlandıkça, yoruldukça basıyordu küfürü ve arkasından “ben ilkokulu bitirince bu yıl imtihanı kazanıp Öğretmen okuluna gidecek, buradan kurtulacağım” deyip duruyordu. Akşam eve döndüklerinde kıpırdayacak halleri kalmıyordu. Üç gün boyunca, tam on beş kere gidip tarlaya gübre dökmüşlerdi. Bu üç kişinin çalışmasının karşılığı; hergün bir öğün yemekle, her günün son yüklerini, yani altı yük gübreyi Yazlakta’ki kendi tarlaları dökmektir. Üstelik Kocasadık bir iki gün de Ömerbeğ’deki tarlaya taşınan gübreyi tarlanın yüzüne kürekle serpmek için gidecekti.

Küçük Ağa Kâmil onu çok sıkı çalıştırarak dört işlemi bile öğretmişti. Ama büyük basamaklı sayılarda biraz şaşırıyordu. İş bittikten sonra bir ara evde yalnızlığında hesaplamaya çalıştı. Abisine sorup öğrenmişti her eşek yükünün 70-80 kilo geldiğini. Düşündü: 5 le 80’i çarptı 400 çıktı. “bu bir eşeğin bir günde taşıdığı gübre, dedi kendikendine, iki eşeğin yükü de 400’erden 800 kilo. Bunu da 3 günle çarparsam 24 arkasında iki sıfır; ayy! bu rakamı okuyamıyorum dört basamaklı...” Sonra Hüsük abisine yaptığı işlemlerden söz etmeden bir başka gün sordu: “Hüsük abi merak ediyorum; biz üç günde ne kadar gübre döktük tarlalara?” Önce “merak edecek başka şey bulamadın mı?” dedi, ama sonra “dur hesabını yapıp” söyleyeyim diyerek, kağıt üzerinde işlemleri birkaç dakikada yaptı ve “2400 kg, yani 2 ton 400 kilo gübre dökmüşüz üç günde” demişti. Hüsük işlemleri yaparken göz ucuyla onu izlemiş ve kendisiyle aynı şeyleri yaptığını görünce de sevinmişti. Böylece dört basamaklı sayıların okunmasını da öğrenmiş oluyordu.

Kâfi Jale komşunun küllüğünde tek başına okulculuk oyunu oynamaya hazırlanırken Eylül ayının son günüydü. Leyli ana evi temizlerken yardım ediyordu ki, öğleye doğru “ana ben yoruldu”

deyince, anası “ tamam kızım, demişti, sen zaten iki gün önceki ahbın dökümünde dermanın kesilmiş, ertesi gün yerinden yatağından çıkamamıştın. Haydi sen dışarı çık bir yerde oyun oyna, dinlenirsin” O da bula bula Meyit gilin bu geniş küllükle gübreliği buldu. Tepeleme dolu küllüğün yan tarafında kuru dal parçalarından bir odun yığınıyla, iki elden daha büyükçe yassı taşlardan oluşturulmuş küçük bir taş yığını bulunuyordu.

Kâfi Jale kül yığınının solunda, elinde kendi boyuna yakın ince kuru bir çubukla ayakta duran öğretmen. Önünde ise kül yığınının eliyle kül çekerek düzlediği alanda, belli aralıklarla yanyana diktiği üç yassı taş ve bir küçük odun parçası da hayali öğrencileriydi.

Kâfi Jale kendikendine konuşuyor, karşısında biri varmış gibi alçak sesle anlatmaya başladı: “Sonunda büyüklerin görmeyeceği, kimsenin gelip geçmediği bir dulda yer buldum; komşu evin odun ve tezek külünü, ahırdaki hayvanların gübresini yığıldıkları küllük-gübrelik burası. Şimdi bir okul odası, yani benim sınıfım oldu. Küllükten sınıf! Ha ha hah ha! Şu ayağımdaki kara lastikleri de çıkarayım ki sınıf kirlenmesin. Komşumuz, gübrenin hepsini sepetle taşıyıp köyün önündeki tarlasına serdi iyi ekin iyi olsun diye. Onun için gübrelik boş, pis koku da yok! Bak hele şurada bir kaç kurumuş adam boku var, anam demişleyin hangi babası canı boklu sıçtı acaba? Onların üzerini de külle kapatayım ki sınıf temiz görünsün...Bizim mahalledeki ne kız ne de oğlan yaşlıtlarım okulculuk oyunu sevmiyorlar; şöyle bir küllükte karşıma düzüp oturtsam, kül üzerinde yazı göstersem daha gerçek olurdu, değil mi? Oğlanlar mırzık, manikuta gibi taşı taşa vurmacak ya da çelik-çomak gibi değnek sallama oyunlarını seviyor. Kızlar ise, kafalarındaki oğlanlarla yalancıkta evlenip evcilik oynuyor; bebek kundaklıyor ya da yemek yapıyor, ev süpürüp bulaşık yıkıyorlar yalancıkta! Ben bıldır Küçük Ağa Kâmil ile okulculuk oynarken hep öğrenci oldum; kaç kere de kulağımı çekti, dersime az çalışmışım diye. Onların konaktan ayrılmadan önce bana “sen artık sınıflarını geçtin, öğretmen oldun” demiş ve beni Ortaklı’ya, bizim köye tayin etmişti!” Taşların önündeki düzlediği alana elindeki çubukla söylenerek “Ben öğ-ret-me-nim, a-ma bu-gün öğ-ren-ci-le-rim gel-me-di.” Az durdu, sonra sevinçle konuşmaya başladı:

“ Ha gelmişler, gelmişler; hem de önümde sıralanmışlar da ben görmüyorum. Bunlar benim yalancıkta öğrencilerim; şu üç sal taş oğlan, bu bir tane ağaç da kız. Önce size birer ad bulayım! Adınız olmazsa size ne öğreteceğim? Önce adınızı öğrenerek okuma-yazmaya başlayacaksınız!” Elindeki çubukla önce odun parçasına dokunup “sana Hane bacımın adını veriyorum; senin adın Hanım olsun”, Taşlardan birine dokunup, “sana abimin Hüsük adını taktım, yani sen Hüsnu’sün unutma!” Çubuğun ucunu diğer iki taşa ayrı ayrı dokunup, sana da abimin arkadaşı Musto’nun adını koyacağım, Mustafa diyeyim sana” dedi.

Bir anda ilgisi değişti, duygusallaştı yumuşak bir sesle “hadi hadi Kâfi Jale, dedi, senin kafandan şimdi de hep Musto geçiyor. İnkâr etme artık Kâmil’i unuttun. Zaten sen onun dengi değilsin ki, o Küçük Ağa! Şimdilerde okulculuk oynamadığın zaman, Musto ile yalancıkta evlenip karı-koca oluyorsun yaptığın evcikte.”

Yeniden İşine döndü ve öbür taşa “haydi sen de Apoş’un oğlu İbo ol, sana da İbrahim adını veriyorum. Yahu çocuklar, şu bizim köyde de lakabı olmayan insan yok. Bana zaten her yıl lakap takılıyor; kızanlar !Kâfir, Beşiği Kertik, Hizmetkar, Besleme’ dediler. Beşik kertmem öleliden beri de ‘Kertik Jale’ diyorlar; güldüğüm zaman yanaklarımda beliren küçük çukurlar, sözde beşik sapının kertiklerinden geçen bir bellikmiş! Ha bakın siz bana sakın Kertik mertik demeyesiniz, fena döverim. Siz beni ‘Öğretmenim’ diye çağıracaksınız, tamam mı? Ben sizin hem lakabınızı hem de isminizi söyleyeceğim ki ikisinin yazılmasını öğrenesiniz. Artık derse geçelim, bu kadar gevezelik yeter”

Soldan başlayarak birinci taşa dokundu ve sordu:

“ Söyle bakayım İbo İbrahim, adının nasıl yazıldığını öğrenmek istiyor musun?”

Erkek çocuk sesi taklit ederek yanıt verdi: “ İstiyorum öğretmenim, göster ki ben de yazayım.” Kâfi Jale kendi sesiyle “ peki şimdi yazacağım” dedi. Öbür taşlara çubukla hafif vurarak “sizler uslu durun bakayım, sıra size de gelecek” diye uyardıktan sonra İbo’yu temsil eden taşın önüne kül üzerine çubuğun ucuyla konuşarak yazmaya başladı: “ Büyük harflerle yazıyorum iyi bak; İ-BO, İB-RA-HİM.. Sen de oku ve tekrar et bakayım.”

İbo’nun yerine erkek çocuk sesiyle okudu: “ İ-bo, İb-ra-him! İ-bo, İb-ra-him! İ-bo, İb-ra-him! Şimdi ben de yazayım mı öğretmenim?” Külün üzerine önceki yazdığına bakıp, mırıldanarak bir daha yazdı ve “oldu mu öğretmenim?” diye sordu.

Kafi Jale kendi sesiyle “aferin sana İbo”deyip ikinci taş dokundu; Nasılsın Musto? Aha senin de adını yazıyorum, iyi bak da belle.” Musto’yu temsil eden Taşın önüne heceleyerek yazdı: MUS-TO, MUS-TA-FA! Belledin m?”

Musto’nun yerine erkek çocuk sesiyle karşılık verdi: “Belledim öğretmenim belledim, aha ben de yazıyorum.” Onun yerine bir daha yazdı: “MUS-TO, MUS-TA-FA! İyi oldu mu öğretmenim?” Kafi Jale kendi sesiyle devam etti: “ Sana da aferin Musto, şu ‘S’ harflerini daha düzgün yazarsan iyi olacak. Haydi ikiniz de birer kere daha yazın ödevlerinizi. Gelelim şimdi sana Hüsük. Seni abimin yerine koyup, bir iyice sopalayacağım” deyip, elindeki çubukla Hüsük’ü temsil eden taş birkaç kere kuvetlice vurdu. Bir yandan da konuşuyordu:

“ Öyle zırl zırl ağlamak, sızlamak yok! Sen hergün beni döverken kimse bir şey diyor mu? Ben hiç zırl zırl ağlıyor muyum? Kolay mı bakayım? Ama sana en çok da “Keloğlan” kitabımı elimden aldığın için kızıyorum. Onu bana Küçük ağa Kâmil vermişti, ben onu okuya okuya okumamı düzeltmişim, bebeğin beşiğinin dibinde. Mordamlı’dan geldiğimin üçüncü günü ‘sen ne edeceksin bunu, okula gitmiyor, okuma bilmiyorsun’ diyerek çekip elimden aldın. Sonra da ‘ben sana bazan veririm içindeki resimlere bakarsın’ dedin. İşte bana bunu yaptın Hüsük! Kızıyorum mızıyorum ama, şu abim bana çok daha önemli bir yardımda bulundu çocuklar, onun için seni daha dövmüyeceğim haydi ağlama artık” deyip taşı okşadı. Sonra Hüsük’ün ettiği yardımı açıkladı:

“ Onu da söyleyeyim de içimde kalmasın; “ ‘kız Jale, istediğin zaman çantamdaki diğer kitaplarımın resimlerine de bakarsın. Ama öyle defterlerimi kalemlerimi karıştırmak, yırtmak kaybetmek yok!’ demişti. Buna nasıl sevinmişim, bilemezsiniz çocuklar. Yine de abime sırrımı söylemedim; her kitabı, hatta el yazılarımı bile gürül gürül okuduğumu ondan sakladım. Evde kimse yokken, çantasını açıp kitaplarını sesli sesli okuyordum hep. Hemi de defterine yazılar yazıyor, sonra yazdıklarını silgiyle siliyordum. Sekiz-on gün önce abim neredeyse beni yakalıyordu. Defterine yazı yazmış ve silmeye fırsat bulamamışım yanıma geldiğinde, kapatıp çantasına koydum. Nasıl oldu biliyor musunuz? Öğretmenin verdiği tatil ödevini yapmaya başlamış, ama daha tamamlamamıştı. Yazdığı yazıya dört-beş cümle de ben eklemiştim, silecektim zaman bulamadım. Yanımda defteri çıkarıp açtı ödevini tamamlamak için. Yazdığı yazıyı, hatta benim yazdıklarımı bile bana okudu, ama yine de anlamadı. Korktum anlayacak diye, aslında içimden farkına varsın ki, açıklayayım istiyordum. Herhalde yazım Hüsük abiminkine çok benziyor. İyi ki de sırrımı açmamışım. Çünkü iki üç gün önce evde okuma-yazmadan söz açılmıştı babam, ‘Jale’yi de ablası gibi üçüncü sınıfa kadar gönderip okuldan alacağım. Harfleri birbirine çatarak okumayı, adını soyadını yazmayı, biraz da toplama çıkarmayı öğrensün yeter. Kız kısmı beşi bitirip de n’olacak ? Eksik eteğin gürül gürül okumasından bana ne fayda var, yarın itin birirni alıp gidecek. Oğlanı okuturuz yeter’ demişti de bağırm ezildi. Eğer Hüsük abime söyleseydim babam öğrenir, beni okula mokula yollamazdı. Okula bir kayıt oldummu, göndermemelik edemez. Hem yeni öğretmen beşe kadar okutuyor, eğitimci gibi üçe kadar değil. Zaten ben üçe kadar da okusam beşin kitaplarını da bitiririm. Bu kadar derdimi döktüğüm yeter Hüsük, sen beni çok konuşturdu. Şimdi de sana adınının nasıl yazıldığını

göstereyim, sen de belle, emi? Ayy! sahi sen de Musto da gerçekten öğrencisiniz, okumayı biliyorsunuz. Ben de gerçekle hayali birbirine karıştırdım. Bu iki taş zaten yalancıkta öğrencim; sadece onların adını taşıyor. Haydi sana iltimas geçip yardımcım yapayım; şimdi artık öğretmen yardımcısı oldun.” Hüsük’ün de önüne lakabını ve adını yazıp, bir onun yerine yineleyip, okuttuktan sonra erkek öğrencileri temsil eden taşların önündeki yazıları tek tek inceledi bir öğretmen ciddiyetiyle. Sonunda Hanım öğrencisini temsil eden odun parçasına dokundu. “ Bak Hanım kız, dedi, şimdi sıra sana geldi. Ben Hanım bacımı çok seviyorum, o hep benim tarafımı tutuyor. Bazan benim yüzümden, beni kayırdığı için sopa bile yiyor zavallı. Sen Hane bacımın adını taşıyorsun, sana hiç vurmayacağım, hiç korkma!” Odun parçasını kaldırıp kucaklayarak öptü sonra yerine koydu ve “şimdi senin adını yazıyorum; HA-NE, HA-NİM! Tamam mı?” Tam o anda tellal sesini duydu. “ Köyün bekçisi Osman Mehmed tellal çağırıyor, şimdi onu dinleyelim” dedi.

Bekçinin sesi Uzaktan dalga dalga geliyordu:

“ Duyduk duymadık, işittik işitmedik demeyiiiiinn! Cemal öğretmen bugün okulu açtın! Yedi yaşındaki çocukların kaydını yapıyooor! Çocuklarınızı okula kaydettiirmeyi ihmal etmeyesiniz; Muhtarın emridiirrr! İki gün sonra da dersler başlayacaaaakkk!”

1955’in Eğitim ve Öğretim Yılı iki gün sonra Pazartesi başlıyordu. Korucu haberini tekrarlararken Kâfi Jale kül üzerine yazdığı yazıları bozdu, bir yandan da taşları ve odun parçasını yerine korken, “herkesten önce gidip ben kayıt olacağım” dedi kendi kendine. O küllükteki sınıfını bozarken abisi Hüsnü, duvarın köşesinden çevresine bakınarak girdi, arkası kendisine dönük kardeşini gördü ve ona doğru gülümseyerek, odun yığınının ardına çömelip kakasını yaptı.

Kâfi Jale, “ ameeey! Birisi kakasını yapıyor galiba, dedi, pis koku heryanı sardı. Haydi Kâfi Jale herkesten önce kayıt olmaya!” Kara lastiklerini giymeyi unutarak yalınayak koşmaya başladı. Hüsnü çömeldiği yerden ayaklanıp şalvarını çekerken arkasından bağırdı:

“ Dur kız Jale, gitme dur; ben seni götürür kayıt ettiririm.”

Kâfi Jale durup arkasına bakarken onu bir güzel haşladı:

“ Sen miydin Hüsük abi? Pis, buraları kokuttun. Helaya niye girmedin? Ayıp değil mi? Ben seninle gitmem kokmuş cenabet, yalnız gider kaydolurum.” Döndü ve yine koşmaya başladı.

Hüsnü arkasından seslendi: “

Ne’ dem kız çok sıkışmıştım. Nereden bileyim sen bu küllükte tek başına oynuyorsun. Dur kız koşma!” Hemen Jale’nin unuttuğu kül yığınının önündeki lastiklerini aldı arkasından koştu: “Kız yalınayak koşma. Lastiklerini giymeyi bile unutmuşsun; ayaklarına diken batar, cam batar, bekle beni!..”

2) Ölen Beşik Kertmesi Safi’nin Anası İsmi Kadın Kâfi’nin Yolunu Kesiyor

Hüsnü Kâfi Jale’ye yetişemedi. Okulun önüne gittiğinde kardeşinin kaydını yaptırmış, yeni yapılan ve köyün ilk kiremitle kaplanmış çatılı binası olan öğretmen evinin duvarı dibinde kendisini beklerken buldu. Jale topuğuna batan dikenini çıkarmaya çalışıyordu, acıdan gözleri yaşarmıştı. Hüsnü hemen yanına oturdu, kardeşinin diken batan ayağını bacağının üzerine koyup, kendi sağ elinin işaret parmağını tükürükleyerek topuğunda gezdirdi ve topuktaki dikenini buldu. Bir yandandan mırıldanıyordu:

“Kız bu çalı dikeniymiş, bereket küçük bir parça. Sinsilasını .iktiğim sana yalınayak koşma diye bağırdım.” Sonra başparmağının tırnağıyla, denk gelen diğer parmaklarından birininkini birleştirip dikenin dışarıda kalan ucunu tutarak çekip çıkardı. Kara lastiklerini ayağına giydirdi. Jale “sağolasın Hüsük abi, dedi, beni dövüyor, sövüyorsun ama, seviyorsun da değil mi?” Onu

elinden ayağa kaldırırken Hüsnü “ elbette de seviyorum, diye karşık verdi; sen benim kardeşimsin severim de, hem söverim de. Haydi artık eve gidelim. Anam evi süpürüyordu, bitirmiştir. Bizi merak eder.”

Okul bahçesinden çıktılar, çeşmenin yolundan eve doğru giderlerkenbşr yandan da konuşuyorlardı.

Hüsnü: “Haydi Kertik Kâfi Jale, diye başladı konuşmaya; okula da kaydoldun. Kız numaran kaç?”

Kafi Jale önce “ Hüçük abi bana Kertik deme de, ne dersen de” dedikten sonra cebinden bir kağıt parçası çıkarıp bakarak “ yirmi dört” diye yanıtladı.

Hüsnü gülerken dalga geçti:

“ Sanki okuyormuş gibi bir de kağıda bakıyor. Bak bundan sonra her dediğimi itirazsız yapacaksın, yoksa derslerinde sana yardım etmem. Bir dediğimi ikiletmeyeceksin anladın mı? Ellerimi ayaklarımı bile sana yıkatacağım.”

“ Sanki şimdi bir dediğini ikiliyorum, dedi Kâfi Jale; gücün bana yetiyor. Hane bacıma niye bir şey diyemiyorsun? İyi, bundan sonra götünü de bana yıkat! Derslerime iyi çalışıp sana muhtaç olmayacağım.” Elindeki kağıda bir daha baktı ve “ Baksana abi, dedi, bu öğretmen benim ilk adımın yanlış yazmış; Kâfi'nin şapkasını unutmuş. Bu böyle Kaafi okunur, değil mi?”

Hüsnü şaşırıp ve “ kız sen nereden biliyorsun inceltme işaretini?” diye sordu.

Kafi Jale hemen kendini toparlayıp soruyu yanıtladı:

“ Ne bileyim aklımda kalmış. Küçük Ağa Kâmil, bana adımın yazmayı öğretmişti; tıpkı Kâmil'in a'sı üzerindeki şapka gibi bir inceltme olacakmış!”

O sırada köşeden çıkıp çeşmeye su getirmeye giden İsmi kadın onları gördü. Sırtındaki omuzluk çengellerine takılı su kovalarını yere indirerek, omuzluğu sağ eline alıp sinsice onlara arkadan yaklaşmaya başlamıştı.

Hüsnü “ doğru söylemiş, dedi, dükkân'ın da Lâle'nin de a'ları üzerine inceltme işareti konur. Biz onu dördüncü sınıfta dilbilgisi derslerinde öğrenmiştik. Bu yıl da beşinci sınıfın en çalışkan öğrencisi olacağım ben!”

Kafi Jale sordu:

“ Ya arkadaşın Musto? O mu sen mi?”

Hüsnü rahatlıkla karşılık verdi bu soruya:

“ Onunla biz sırayla birinci olduk hep, yine öyle olur herhalde; bazan ben bazan o birinci geliriz. Biz birbirimizi kıskanmayız. Biz ikimiz hep öğretmen yardımcısı oluyoruz. Öğretmenimiz kendisi bizim sınıfla meşgulken, sırayla diğer sınıfları okutmaya gönderiyor. Bak eğer evde sözümünden çıkarsan, sana iltimas yapmam, seni hiç okutmam dersinize girdiğimde!”

Kâfi Jale omuz silkerken, “ aman abii, yapmazsan yapma” deyip yürüyüşünü hızlandırdı.

Arkalarından yetişen İsmi kadından haberleri yoktu. Kadın Jale'ye iki üç adım kala, elindeki omuzluğu kaldırıp kıza doğru sallayıp bağırdı:

“ Nereye kaçarsın öyle çabuk çabuk, dur ki senin baban canına sıçam, Kertik şıfıntısı! Safi oğlum senin yüzünden öldü, ben de seni geberteyim.”

Bereket omuzluğa bağlı zincirin ucundaki çengel kıza ulaşmadan yere değdi. Hüsnü sıçrayıp kaçtı. Kadın diğer eliyle, Kâfi'nin başında bulunan beşik kertme töresi gereği siyah yazmasının altından beline doğru sarkan iki saç örgüsünden yakalayıp kızını altına aldı. Omuzluğu bir yana atarak iki eliyle yumruk tokat gelişi güzel vurmaya başladı. Kâfi bağırarak ağlarken, İsmi kadın hem vuruyor hem de konuşuyordu:

“ Uğursuz Kertik, Safi öldü sen niye yaşıyorsun? Senin uğursuzluğundan oğlum öldü. Şıh Hüseyin Dede yalan mı söylüyor? O düşüme girdi: ‘Senin oğlun dedi, Kertik Kâfir'in yüzünden öldü; kendisi de hayatının sonuna kadar iki beşik kertiğini yüzünde taşıyacak, hiç yüzü

gülmeyecek!’ Yüzü gülmeyesice Kâfir Kertik! Hep o anan kaltağı aklıma girdi seninle beşik kertme yapmak için!” Kıza rastgele vururken bir yandan da ağlıyordu. Kadının altından kurtulmaya çalışan Kafi Jale “yeter İsmi hala vurma, her yanımı morarttı, kemiklerimi kıracaksın!” diye ağlarken, bir yandan da sözle kendini savunuyordu:

“Benim ne kabahatim var? Ben Safi’ye ne yaptım ki beni dövüyorsunuz? Siz ettiniz, siz yaptınız; kabahatı bende buluyorsunuz. Üstelik ben de Safi’nin yedi yıl yasını çekeceğim. Yeter vurma, kalk üzerimden ezeceksin beni!”

İsmi kadının aldırıldığı yoktu, hırsı daha da artmış, sokağın tenhaliğinden yararlanmış bağırdıkça bağıırıyordu:

“Senin kırılmaz yerlerini kıracaam, öldüreceğim seni! Öldürüp de Safi’nin mezarının içine gömecem seni!” Tam o anda Leyli Ana, Kocasadık ve Hüsnü sokağa girdiler. Leyli ana İsmi kadının üzerine kartal gibi saldırarak bağırdı:

“Sen benim kızımın sıçtığını bile yiyemezsin, seni aranın sürtüğü! .mına bizim kara eşşek koyasica! Dur ki senin ağzının orta yerine ötürük dolduram!”

Arkadan İsmi hadının belinden kavrayıp kızının üzerinden kaldırdı ve altına aldı. Kâfi Jale kalkıp ağlayarak köşede bekleyen babasının kardeşinin yanına koştu. Leyli ana İsmi kadını altında avkalarken söyleniyordu:

“Sen benim tırnak kadar çocuğumu dögesin he mi? Orospu seni, ben adamın ağzına sıçarım aha böyle.”

İki kadın alt üst boğuşurken İsmi üste çıkmıştı o küfüre başladı bu kez:

“Aranın şarmıtası da sensin kaltak! Sen bizim boz eşşegin kakmışına sıç ki, .ötün .arak göre, girip çıktıkça dalap çiyneyesin!”

Bir eliyle Leyli ananın boğazına sarıldı “kolaymıymış bak bakalım İsmi kadına arkadan saldırmak, dedi, aranın orospusu! Ben adamı böyle hınç ederim.”

Alta düşen Leyli kurtulmaya çalışırken Kâfi Jale ile Hüsnü telaşlanarak aynı anda “baba Leyli anayı boğacak İsmi kadın, elinden alsana!” deyip yardıma koşmak istediler. Babaları onları tuttu.

“Kadınların kavgasına erkekler karışmaz, dedi, siz de karışmayın durun. Korkmayın; Leyli ana biraz hafiften aldı, şimdi o üste çıkar!”

Leyli ana boğuk sesle “seni sini boklu fahişe, diye söylendi; biraz yumuşak davrandım sana, sen de kendini has tarlanın kunduru buğdayı sandın ha! Senin şu kara saçlarını arpa yolar gibi yolarım!” Anında sağ eliyle, İsmi’nin örtüsü düşmüş başından yanlamasına önüne sarkmış uzun saçlarını kavrayıp, boynuna dolayarak sağa doğru hızlıca çekti. Kadın hırıltılı sesler çıkararak sırtüstü düştü. Sonra İsmi kadının göğsü üzerine oturup, kadına iki kuvvetli tokat attı:

“Sürtük, diye bağırdı; zavallı Safi’nin ölümüne biz üzülmedik mi sanıyorsun? Neredeyse bir yıl olacak, kaç kere ziyaretinize geldik. Biz üstümüze düşeni yapmadık mı? Pintiliğinizden üstünüze boğazınıza bakmazsınız; bugün soğuşunda bir dal ışlıkla gezdirdin oğlanı, soğuktan yatağa düştü.

Köye sağlıkçı gelmişti, ona bile göstermedin ilaç parası gider diye. Onun ölümüne siz sebep oldunuz kaltak. Bir de evliyayı düşümde gördüm yalanımı uydurup, kızımı suçluyorsun; onu uğursuz ilan ettin köye! Al bu Safi’nin, bu da Kâfin’nin yerine”deyip kadına iki tokat daha attı.

Bu kez İsmi çığlık çığlığa bağırmaya başladı:

“Yetişiiiii komşular! Kocasadık gil, hepsi birden toplanmış başıma bindiler, beni öldürüyorlaaar!”

Leyli ana “edepsiz edepsiz bağıрма! Burada kimse seni duymaz İsmi kaltağı! Bu ıssız yeri sen seçip, kızıma tuzak kurdun; onu dövüp yataklara düşüresin diye. Bereket Hüsnü çabucak koşup bize haber verdi” diyerek kuvvetli bir tokat daha indirdi.

Kocasadık “artı yeter kız Leyli, diye seslendi, bırak da alsın kovalarını sittir olsun gitsin evine. Bizim de işimiz gücümüz var.”Jale’yi de dişlerini sıkarak tehdit etti sağ elini göstererek:

“ Sen de evde şu beş kardeşe haber anlatırsın; bakayım benden habersiz nasıl okula kayıt yaptırıyor muşsun?”

İsmi'nin kocası Mısıkalı su getirmeye giden karısının çok gecikmesi üzerine, peşinden sokağa çıktı tam evlerinin köşesini döndüğünde boş kovaları bir tarafta, kendisinin de Leyli ananın altında olduğunu gördü. Ancak biraz ilerideki duvarın köşesinde çocuklarıyla bekleyen Kocasadık'ın farkında olmadı. Bağırarak koşarken “ şu Leyli kaltağına bak sen, dedi, karımın üstüne çıkmış, onu tokatlıyor. Hele dur, be seni altıma yatırıp a...” yan taraftan Kocasadık'ın kabarak üstüne geldiğini görünce küfürü tamamlayamadı. Öfkesi balon gibi söndü. Sakin bir sesle “yahu Sadık ağa, dedi, sen burada mıydın? Bu ekşiyetkleri niye böyle kavga etmeye bırakıyorsun, ayırsana şu geçmiş tenekelileri! Leyli bacı ayıptır, bu size yakışır mı?” Kocasadık, Mısıkalı'nin sinik, korkulu davranışı karşısında, tek söz etmeden sert bakışlarla sinirli bir biçimde korku vermeyi sürdürerek, karısını kolundan tutup sürükledi İsmi'nin üzerinden. Çocuklarının yanına giderek hep birlikte köşeyi döndüler.

İsmi kadın yerden kalktı üstünü başını silkeledi. Duvarın köşesinden dönenlerin arkalarından hâlâ şaşkın ve derin derin nefes alarak bakan kocasına döndü “pis korkak cenabet, dedi, sen de erkeğim diye geziyorsun! Kocasadık'ın karşısında nasıl da pıstın, korkundan tumanına kaçırдың. Hepsi birden üstüme çullanıp, beni Leyli sürtüğünün altına yatırdılar. Tek tek gelselerdi ya! Kertik Kâfir'ini iyi bir benzettim. Tek gelseydi Kocasadık'ın bile bıyıklarını yolardım vallah!” diyerek yalanları peşpeşe sıraladı.

3) Kâfi Jale Nasıl Sınıf Atladı?

Ortaklı köyü ilkokulunun açılıp, derslerin başlamasının onuncu gününde, tek öğretmenli bu köy ilkokulunun öğretmen odasında öğle saatında bir tiyatro sahnesi yaşanıyor. Bu ilginç ve trajikomik sahnenin kişileri sırasıyla Öğretmen Cemal Kabadayı, beşinci sınıf öğrencilerinden Mustafa Karaca ve Hüsnü Kayalı, birinci sınıf öğrencisi Jale Kayalı ve Kocasadık lakaplı Sadık Kayalı idi. Hepsi öğretmen masasının karşısında dizilmiş tahta sandalyeler üzerinde oturmakta ve sessizce beklemekteydiler. Cemal öğretmen masanın başında ve önündeki kağıtlara birşeyler yazdı sonra başını kaldırıp sessizliği bozdu.

Cemal Öğretmen:

“Haydi Mustafa Karaca, Jale Kayalı hakkında Hüsnü Kayalı ile bana anlattıklarımı babasının önünde de anlat.”

Kocasadık sinirli bir biçimde sordu:

“ Öğretmen bey, beni niye buraya çağırdınız? Bu yaşamıyası kız dokuz-on gün önce bir komşuyla kavga etmemize neden olmuştu, yoksa yine bir yaramazlık mı yaptı? Bizim hükümet adamlarıyla kavgamız-nizamımız olmaz; beni çağirtacağınıza cezasını verseydiniz. Akşam da ben iyiye bir çaldım..”.

Bu sözlere şaşırarak Cemal Öğretmen öfkeyle konuştu:

“ Sen ne diyorsun Sadık ağa? Ne cezasından, ne sopasından sözediyorsun? Jale Kayalı kötü bir şey yapmadı ki, onu cezalandıralım. Tam tersine bu güzel kızımızı ödüllendirmek istiyoruz. (Sertçe) Hüsnü Kayalı babana hiç bir şey söylemedin mi?”

Hüsnü Kayalı:

“Hayır öğretmenim, neden çağırdığınızı açıklasaydım gelmezdi ki. Sadece, öğretmenim seni çağırıyor deyip geri koştum.”

Kocasadık araya girdi:

“ Oğlan eve bile girmedi, pencereden çağırdı. Ardından seslendim, koştum yakalayamadım. Bir de ‘Kâfi Jale için’ dedi o kadar...”

Cemal Öğretmen “ dinle Sadık ağa” dedi. Sonra çocukların konuşmasını istedi:

“ Haydi Mustafa, Hüsnü, bu gün duyduğum en güzel haberi bir kez daha anlatın, o da dinlesin.”

Kocasadık çocukları değil, kendisini çağırının konuşmasını istiyordu:

“ Yahu öğretmenim, ne söyleyecekseniz söyleyin. Ben sabırtaşı değilim, ‘çaat!’ diye çatlarım şimdi.”

Cemal Öğretmen aldırmadı, “ iyi ya, dedi, o zaman gerçek sabırtaşı gibi sağlam olmalısın ki, çatlamayasın!” Sonra Mustafa’ya baktı.

Mustafa Karacabu bakışla hazırola geçmişti; şiir okur gibi konuştu:

“ Öğretmenim, bu gün öğleden önce siz birleştirilmiş dördüncü beşinci sınıflarla ders yaparken, ödevimi eksiksiz yaptığım için, beni öbür sınıfta görevlendirmiştiniz. Orada birler, ikiler, üçler oturuyor; onları susturacak , dersleri ve ödevleriyle ilgilenecektim.”

Cemal Öğretmen yavaşça seslendi:

“ Dün de Hüsnü Kayalı’yı görevlendirmiştim, ama o bu güzel haberi getiremedi.”

Jale Kayalı gayet rahat bir şekilde oturduğu yerden araya girdi:

“ Öğretmenim Musto beni kızdırmıyaydı...”

Cemal ÖğretmenJale’ye kızdı: “ Önce parmağını kaldır izin al, sonra ayağa kalkarak konuş. İkincisi burası okul, sokak değil, arkadaşının lakabını değil doğru adını söyleyeceksin. Yani, nüfusta yazılı olan adını. Sana da okulda Kâfi diyenleri, gelip bana söylersin cezalandırırım. Senin nüfus cüzdanındaki adın Jale Kayalı, tamam mı?”

Jale Kayalı bu kez parmak kaldırıp ayağa kalkarak konuştu:

“ Tamam Öğretmenim. Mustafa beni kızdırmıyaydı söylemezdim; sırrımı böyle erken açıklamazdım.”

Kocasadık, öğretmenin Jale’yi sertçe uyarması üzerine, tereddüt içinde parmağını kaldırıp, ayağa kalkmaya davrandı. Ancak öğretmenin işaretleriyle oturarak sordu:

“ Ne sırrıymış bu Allah aşkına? Bu kız beni deli edecek vallahi!” Sustu ve sinirli sinirli kafasını salladı.

Bu arada Hüsnü Kayalı parmağını kaldırarak ayağa kalktı ve “ öğretmenim, dedi, ben birşey söylemek istiyorum, yeni aklıma geldi.” Öğretmen kafasıyla izin verince “ aslında Jale ilk kayıt olduğu gün işaretini vermişti de ben anlayamamışım.”

Cemal Öğretmen ilgiyle sordu:

“ Nasıl bir işaret almıştın Hüsnü Kayalı?”

Hüsnü:

“Siz kayıt günü adını soyadını, numarasını bir kağıda yazıp eline vermiştiniz ya; eve giderken yolda numarasını sordum, cebindeki kağıdı çıkarıp ona bakarak söyledi. Bir başka şey daha söyledi ki, Mustafa bile bunu bilemez.

Cemal Öğretmen:

“ Neymiş o Mustafa’nın bile bilemeyeceği şey?”

Hüsnü:

“ Öğretmenim senin bir yanlışını görmüş; dedi ki, benim ilk adım Kâfi’nin şapkasını unutmuş öğretmen. Bu böyle ‘kaafi’ okunur, inceltmesi olmazsa.”

Cemal Öğretmen gülerken ona sitem etti:

“ Peki niye bu yanlışımı gelip bana söylemedin. O zaman ben de onu yanıma çağırıp açıklamasını isterdim.”

Hüsnü Kayalı tereddüt içinde yanı verdi:

“ O bana okuma bilmediğini, sadece adının yazılışını Mordamlı’da öğrendiğini söyledi.”

Kâfi Jale yerine oturup başını öne eğmiş kıs kıs gülmekteydi. Babası evde yaptığı gibi ona kızdı:

“ Kız ne gülüyorsun, bokunda boncuk mu buldun? Allahasen Öğretmenim, buncağız kız okumayı nasıl bilsin? Adını yazmasını da Şakir ağanın oğlu öğretmiştir. Bana da askerde arkadaş olduğumuz Şakir ağanın kendisi öğretmişti, çocuklarım bile bilmez.”

Hüsnü Kayalı babasının bu sözüne karşı mırıldandı:

“ He ya, hep aynı lâfı söylersin; herşeyi zaten ondan öğrenmişsin sen!”

Cemal Öğretmen “yeter Hüsnü Kayalı, dedi, sen artık sus ve yerine otur. Mustafa ve Jale’nin kendisi anlatsın olup bitenleri.”

Baba Kocasadık hâlâ niçin çağrıldığını anlamadığı için şaşkın şaşkın onların yüzüne bakmaktaydı. Önce Mustafa Karaca anlatmaya başladı:

“ Öğretmenim, sizin yapmamı istediğiniz gibi, 1.sınıftakiler için tahtaya tebeşirle A harfiyle başlayan ANA, ABLA, ALİ ve AYŞE sözcüklerini yazdım. Bir kaç kere onları kendim okudum, her birini topluca okuttum. Sonra her sözcükten bir satır doldurmak üzere bir sayfa yazmalarını istedim. Onlara bu ödevi verdikten sonra, 2. sınıflara, Hayat Bilgi’sinden sessiz okuma yapmalarını söylediğim sayfayı okumaya başladım. Aradan on dakika bile geçmemişti ki, Jale parmağını kaldırdı ve ‘ben yazdım hepsini Musto, dedi, şimdi ne yapayım?’ İnanmadım, ama hemen gelip bakacağımı söyledim. Benim okumam bitince, parmak kaldıran birine benim gibi okumasını istedim. O heceleye heceleye okurken, birinci sınıf öğrencilerini defterlerine bakıyordum. Değil bir sayfa, bir satır bile yazıp tamamlayan olmadığı gibi, herhangi bir sözcüğü düzgünce yazan bile yoktu. İçlerinden ikisi, birbirine bakarak sayfa büyüklüğünde sadece bir A yapmıştı. Önce ona bakmam gerekirken, en sona bırakmış olamama çok kızmış olan Jale Kayalı somurtmuş, ama boş durmuyor, yan sıradaki ikinci sınıf öğrencisinin Hayat Bilgisini kendi önüne çekmiş ona bakıyordu. Jale’nin defterini görünce şaşırıp kaldım.”

Kocasadık merakla araya girip sordu:

“ Hiç yazamamış mıydı bu musibet kız yoksa?”

Cemal Öğretmen onu duymazlıktan gelip Mustafa’ya sordu: “ Neden şaşırdığını bize söyle Mustafa Karaca, seni şaşırtacak ne oldu?”

Mustafa Karaca şaşkınlığını açıkladı:

“ Nasıl şaşırmayayım öğretmenim; Jale Kayalı bütün sayfayı yazıyla doldurmuştu. Ben bile bu kadar çabuk zor yazardım. Önce dört sözcükten dört satır, sonra da her sözcüğü birer ikişer cümlede kullanarak sayfayı inci gibi bir yazıyla doldurmuştu.”

Kocasadık şaşırmış durumda yine araya girdi:

“ Neee? Bu bizim kız mı yazmış onları, inanmam.”

Cemal Öğretmen “ haydi bir iki örnek oku onlardan, dedi, Sadık efendi iyice şaşırsın.”

Mustafa Karaca “Jale defteri bana ver oradan okuyayım” dediyse de; Jale Kayalı defteri arkasına saklayıp, “saana niye vereyim Musto? Ben kendim okurum”dedi.

Cemal Öğretmen hafif gülererek, “ Okulda Musto, Hüsük çağırmak yok Jale kayalı, dediü unuttun mu? Haydi kendin oku bakalım yazdıklarını. Hem de gerisini sen anlat.”

Kocasadık duramadı; yerinden kalkıp kızının defterine eğilip şaşkınlık içinde bakarak söylendi:

“ Hem de inci gibi bir yazı, benimkinden daha güzel. Kız bu yazıyı sen mi yazdın?”

Jale Kayalı gururla babasını yanıtladı:

“ Elbette ben yazdım baba, ne belledin?”

Kocasadık’ın şaşkınlık üzerinden gitmemişti yine sordu:

“ Kız Jale, kâfirlik yapma; on günde okuma yazma öğrenilir mi?”

Jale kayalı “ bekle baba, dedi, anlatacağız işte; elbette on günde öğrenilmez okuma yazma. Önce öğretmenimin istediği birkaç örnek cümleyi okuyayım. ‘Ana olmasa çocuklar da olmaz. Abla yarı ana demektir. Ali ile Ayşe anasını, ablasını sevmiyor. (O okurken, baba ağzı açık hayret ve şaşkınlıkla izlemekteydi) Ben en çok Hanım ablamı seviyorum...’ Öğretmenim Mustafa bunları

görünce inanmadı, ‘kız bu yazı Hüsnü’nünkine benziyor, yoksa ben görmeden çıkıp ona mı yazdırdın?’ diye sordu. Ben de dedim ki, onun sınıfında şimdi öğretmen var; ben nasıl gidip yazdırayım? Deli misin sen? Sonra bana yazdıklarımı tek tek okuttu. Bütün ikiler üçler de suspus olmuş beni dinliyorlardı. Musto’ya, Mustafa’ya dedim ki, bunlar ne biçim ikinci-üçüncü sınıf öğrencisi? Hiçbiri hecelemeden okuyamıyorlar...”

Bu sırada Hüsnü Kayalı parmağı havada söze karışarak, kardeşini babasına övdü:

“Baba, Mustafa o sırada 3.sınıftan birine Jale’nin önüne koyduğu kitaptan biraz okutmuş, oğlan kekeleyip durmuş. Jale de çekip elinden almış ve gürül gürül okumuş. “

Cemal Öğretmen Hüsnü’nün sözünü keserek yüksek sesle konuştu:

“Sadık efendi, Sadık efendi! Okuma yazmayı çok iyi bilmesinin yanında, üçüncü sınıfların hesaplarını bile yapıyor Kâfi Jale. Onunla gurur duymalısınız, ama ne gezer? Bir yıldır kız kendi kendisine okuyup yazıyor, ama ailesinin bundan haberi yok, olur şey değil!”

Kocasadık’ın şaşkınlığı öfkeye dönüşmüştü. Aynı tonda ona karşılık verdi:

“Öğretmen, öğretmen bey öyle bağırıp çağırma. Ben senin öğrencin değilim. Ben Kâfi Jale kızımın böylesine gürül gürül okuma yazma bildiğini bilseydim, okula mokula göndermezdim. Ona göre önlemimi alırdım”.

Jale Kayalı üzülmüştü babasının bu sözlerine parmak kaldırıp konuştu:

“Öğretmenim işte ben bunun için okuma yazma bildiğimi sakladım, sırrımı açığa vurmam. Ben okumak, beşi bitirmek istiyorum. Okuma yazmayı çok seviyorum öğretmenim. (*Ağlamaklı*) Ben bildir bu zamanlardan beri abimin eski ve yeni kitaplarının çoğunu gizli gizli okudum, resimlerine bakmak bahanesiyle gözetmediğim kitabı kalmadı. Abimin yazıp attığı, karaladığı kağıtları silgiyle silip onlara yazılar yazıyordum. Bazan da onun defterine yazıp, sonra siliyordum.”

Hüsnü’nün aklına birşey gelmişti parmak kaldırıp söz aldı:

“Öğretmenim şimdi anladım; ben dörtteyken ne çok silgi satın almıştım okul kooperatifinden. Çok silgi harcıyorum diye babamdan tokat bile yemiştim.” Öbür çocuklar buna gülmüştü, ama Cemal Öğretmen tersine ciddileşti ve Jale’ye karşılık verdi:

“Jale Kayalı, daha çok okuyacağın kitap var. Köyde beşi bitirdikten sonra başka okulları da okuyacaksın sen.”

Bu söz üzerine Kocasadık hırsla ayağa kalktı ve bağırıldı:

“Öğretmen bey, öğretmen efendi! Kızın kafasına neler sokarsın sen böyle? Ben dört çocuk babasıyım. Irgatçılıkla, yarıcılıkla geçimim sağlıyorum; mal mülk olarak iki parça tarlam, ağalı bir bağım, iki tane de dut ağıcım var Kayadibi’nde. Tek öküzle ortak çift sürüyoruz bir komşuyla. Evde bulunan herkesin bir iş yapması gerek ki, aç kalmayalım; muhanete muhtaç olmayalım.”

Cemal Öğretmen onun bağırmasına aldırmadı ve kızını gösterip “şu bir karış çocuktan iş mi bekliyorsun?” diye sordu.

Kocasadık yerine oturdu ve bu kez gülererek öğretmenin sorusuna uzunca bir yanıt verdi:

“Onun bir karışı da yerin altında. Sen köylüyü tanımıyorsun öğretmenim, tanımıyor. Köylü kısmının, reçberin sermayesi adamdır. Köy çocuğu dört yaşında çalışmaya başlar; bostanda, dut bahçelerinde kuşları, kavgaları kovalar. Damlardaki yaygılarda kuruyan unluk ve bulgurluk buğdayı, dut kurusu ve pestilleri, legenler ve teştlerde günlenen pekmezleri serçelerden, sinekler ve arılardan korur; güneşle birlikte başlayıp batıncaya dek, ellerindeki yapraklı küçük dal parçaları ya da süpürgeyi sallar dururlar. Bizim aileye-yaşına göre- en büyük katkıyı şu gördüğün bir karış kız yapıyor.”

Jale Kayalı ağlamaklıydı, parmak kaldırıp ayağa kalktı. Birkaç cümleyle babasını onayladı:

“ Hepsi doğru öğretmenim; hizmetkârlık, beslemelik yaparak, beşik sallayarak, eşeklerle buğday yükü taşıyarak, yaz sıcağında honcuların peşinde su dağıtarak, oğlakları kuzuları otlatarak aileme iş yapıyorum.” Sonra babasına dönerek yalvardı:

“ Hem onları yaparım, hiçbirine ııhh! demem, hem de okurum olmaz mı? N’ olur baba eve gidince yine beni dövmeysin?”

Jale’nin söylediklerini şaşkınlık ve üzüntü içinde dinleyen Cemal Öğretmen, o susunca aynı psikoloji içinde sordu:

“ Kızım sen neler söylüyorsun? Sen neler anlattın böyle ve sen nasıl babasın Allah aşkına Sadık efendi? Ben seni buraya sevineceğin iyi bir haberi vermek için çağırılmıştım. Kızını beşinci sınıftan iki çalışkan öğrencimin yanında sınavdan geçirdim. Kâfi Jale Kayalı üçüncü sınıf düzeyinde; onu bir ay içinde üçüncü sınıftan başlatacağım, yani bu yıl üçü okuyacak. Seni velisi olarak haber vermek, danışmak için buraya getirttim. Sen sevinip, kızına sarılıp öpeceğine, onunla gururlanacağın yerde, tersine her fırsatta onu azarladın...”

Kafi Jale bu kez parmak kaldırmadan üzüntüyle araya girdi:

“ Öğretmenim, babamın beni öptüğünü hiç görmedim, şimdi burada sizin yanınızda mı öpecek? Bu haberi duyduğu için evde beni döverek canımı yakmasın, başka bir şey istemiyorum.”

Cemal Öğretmen, kızının bu sözlerinden hiç de etkilenmiş görünmeyen Kocasadık’a bakarak sertçe konuştu:

“ Sadık efendi bunun için sakın kızı kötü davranma yoksa Muhtara, ihtiyar heyetine resmen şikayet eder seni köylülerin karşısında rezil ederim.”

Kocasadıkarsızca gülerek karşılık verdi öğretmene:

“ Ben o kadar kötü insan değilim öğretmen bey. Söz veriyorum evde birşey demiyeceğim. (ağzında geveleyecek) Belki yolda biraz avkalarım. Ayrıca kızımın üçüncü sınıftan başlamasına çok sevindiğimi de söylemeliyim, çünkü beşi çabuk bitirip, daha erken iş görmeye, çalışmaya başlayacak...”

Julie’nin Sevimli Kuzusu Ve Kafi Jale’nin Koyunlardan Kuzulardan Çektiği Çileler

Mustafa Kara soluklanıp önündeki yarım bardak şaraptan bir yudum aldı ve anlatılanlardan oldukça etkilenmiş üzgün ve dalgın görünen Marie Kate’e uzunca baktı. Bu bakışın uzunluğu “haydi sıra senin” demekti. O hâlâ anlamsız anlamsız yüzüne bakıyordu. “Marie kendine gel ve metin ol, dedi, daha kötü, daha üzücü olduğu kadar ürkütücü olanlarını da dinleyeceksin; alışmalısın. Haydi artık sıra senin, ben biraz dinleneyim. Ben senin gibi kolay ve akıcı konuşamıyor, zorlanıyorum.” Güldü ve “bu kadarı da büyük başarı bir yılı bile tamamlamadığın Paris yaşamında” dedi ve ekledi: “ Daha sonra oturup, kendi dilinde ayrıntılı ve etkileyici biçimde, belki de roman olarak yazıp yayınlayacağından eminim. Ben de aklımda kalanlardan ve sana sık sık sorarak kendi dilimde bir tiyatro teksti oluşturmaya çalışacağım. Anlaştık değil mi?.” Mustafa ‘tamam anlamında kafasını sallayınca, “ ben de Jale’nin artık geçmiş ve yaşanıp bitmiş çektiği çilelere üzülmecek, metin olacağım, dedi. Sıram geldi başlayabilirim”

Julie’nin onbir yaşının içinde çiftlik hayvanlarıyla tanışması ilginçtir. İlkokulu bitirdiği yaz, üç haftalığına son iki yıldır sınıfıyla toplu halde gittiği yaz kampını Dijon çevresi kırsalında bir çiftlikte geçirmişti. Okul yönetimi çiftlik sahibiyle anlaşmıştı; 15 kadar öğrenci, öğretmen, birkaç yardımcı aşçı ve hemşireyle birlikte yirmi kişiye iki büyük odayı onlara yatakhane olarak ayırmıştı. Mutfakla birlikte yemek odasını da ortak kullanıyorlardı. Öğrenciler çiftlik çalışanlarıyla birlikte kalkıyor; iş bölümü yapılarak güçleri oranında onlara yardım ediyor;

koyunları keçileri sağma, ağıl ve ahır temizleme, saman ve ot taşıma işleri yapıyor yaparak çiftlik yaşamını öğreniyorlardı. Fransa'nın tarımsal alanda bağları ve şarabıyla, endüstriyel alanda çok çeşitli fabrikalarıyla tanınmış Bougogne-France-Comte bölgesinin büyük kenti ve meropole statüsündeki Dijon kentini de Cumartesi ve Pazar günleri düzenledikleri gezilerle tanımış oluyorlardı. Yaz kampları ilkokul eğitim-öğretiminin bir parçası, uygulamalı eğitimdi. Julie, hafta sonlarını Dijon'da yaşamakta olan teyzesinde geçiriyordu. Kırsal yaşamı hiç görmemiş olan Julie için, özellikle bu son camp günleri, çok değişik, heyecan verici bir macera olmuştu ki, "ben büyüdüğümde kırdaki bir ev satın alıp orada yaşayacağım" deyip durmaya başladı.

Koyunların ağılında görevlendirilen Julie henüz bir-iki aylık olan bir kuzuyla fazlaca ilgilenerek kendisine alıştırmış. Onu besleyerek, okşayıp severek aralarında iyi bir dostluk kurmuş. O kadar çok birlikte olmuşlardı ki, ağıla yaklaşıp da ona verdiği Hardy adıyla seslenince, o cılız bacakları üzerinde yaylanıp yanına koşardı. Bu yüzden arkadaşları da kendisine Lorelle demeye başlamışlar. Ancak ayın sonuna doğru, Julie'nin kendi elleriyle beslediği kuzu bir tombullaşmış ki, bu kez arkadaşları isimlerin yerini değiştirerek seslenmeye başlamışlar!

Ama ayrılma günü gelip de, ağıla yakın bir yerde bulunan kamp otobüsüne binmeye hazırlandıklarında olan olmuş. Bütün gün iki gözü iki çeşme ağlayan Julie, Hardy'e seslenince, kuzu anasından ve sürüsünden ayrılarak koşup yanına gelip kucağına atladı. Çoban gelip götürür, kuzu yeniden koşarak gelir, sanki Julie'nin gideceğini anlamıştır. Julie otobüsün penceresinden sarkmış ağlarken, kuzu meleğe meleğe otobüsün çevresinde dolaşarak, altına girerek çobana yakalanmadı, onu peşinden koşturdu. Sürücü otobüsü hareket ettiremiyordu bir türlü kaza yapmamak için. Çiftlik sahibine haber verilince o da gelmiş. Öğrenci kampı başkanı öğretmen kendisinden kuzuyu Julie için satın almak istediğini söylediğinde; durumu gören adam para istemeyip, kuzuyu Julie'ye hediye ettiğini söylemiş. Bunun üzerine Julie otobüsün açık kapısından seslenince kuzu koşarak sıçrayıp içeri girmişti.

Julie kızımız bir yıl boyunca o kuzuyu evin bahçesinde besledi. Okumakta olduğu Ortaokul derslerini, ödevlerini bitirir bitirmez soluğu, bahçenin bir köşesinde yaptıkları tek hayvanlı ağılda alıyordu. Kıvrık boynuzlu kocaman bir koç oldu küçücük kuzu. Bir kaç kere de onu okşayıp severken koç bu, toslayıp yuvarlamıştı kendisini. Kısacası tehlikeli olmaya başlamıştı. Aynı yılın son ayında Hardy koçu komşuları ve sıkça selamlaştıkları bir müslüman Türk aileye tanıştılar. Onların da kurban bayramında banyo küvetinde kesip yediklerini, kendilerine "kutsal kurban eti" olarak getirilen kocaman bir but parçasından öğrenmişlerdi. Bunu duyan Julie bu etten yemediği gibi, o gün çok sevdiği okuluna bile gitmedi evde bütün gün de ağlayıp durdu.

Julie'nin o yılki çiftlik kampında bir başka macerası daha olmuş. Marie Kate'e, "Tati, diye anlatmıştı bir gün; benim dudaklarından ilk öptüğüm erkek Ted oldu. Samanlıkta onu öptüğümde nasıl hoşuma gitti anlatamam. Zaten o çiftlik dönüşümde ben ilk kez regl oldum, biliyor musun? Neyse otların samanların üstünde altüst yuvarlanıp duruyorduk, bir hışırta oldu, çok korkmuştuk çıplak yakalanıyoruz diye. Meğer Hardy, benim oraya girdiğimi uzaktan görünce peşimden samanlığa girmiş orada ot yiyor. Ama aslında ot almaya gelen çiftlik çalışanını bize haber vermişti meleyerek. Hemen toparlanıp, elimizdeki dirgenelerle ot yığınının düzeltmeye başladık..."

1) Kâfi Jale Yeni Doğmuş Kuzuları Evlerine Dağıtıp 'Movula' Topluyor

İlkbaharın ikinci ayı Nisan'ın ilk günleriydi. Üç komşu evin cephesinin baktığı ve kapısının açıldığı bir alan vardı. Orta yerinde de köyde ölen kişilerin tabutunun konulup önünde cenaze namazı kılındığı, diğer zamanlarda davarların üzerinde tuz yaladığı musalla taşının bulunduğu bu geniş köy meydanı sakindi. Burası gezginci çerçilerin mallarının, mevsimsel ürünlerin sergilenip satıldığı Pazar(lık) meydanı olduğu gibi, aynı zamanda sabahları köy sığırı ve davarının toplanıp çobanın önüne katıldığı bir çeşit hergele meydanıydı. Köyün düzgün olmayan dört sokağının girişi de buradandı. Uzaklardan gelen koyun kuzu sesleri giderek yaklaşıyordu ki, peşinde ikisi önünde, biri ardında meleyerek gelen üç koyunla Kâfi Jale çıkıverdi sokakların birinden. Durmadan meleyen koyunlar yanından hiç ayrılmıyor; onların melemelerine incecik sesleriyle yeni kuzladıkları/doğurdukları kuzuları yanıt veriyordu. Çünkü Jale biri sağ, diğeri sol omuzuna, bir diğeri de önden boynuna asılı üç kıl torbada kafaları ve ön ayakları dışarı sarkan üç yeni doğmuş kuzu taşımaktaydı. Bir anda meydanı, kuzuların ve analarının karşılıklı melemeleri doldurdu. Ancak torbalardan sarkan kuzularının yandan ve önden kafalarını ön ayaklarını yalayarak arada bir susuyorlardı.

Kafi Jale, evlerden birine doğru yönelmiş ağır ağır ilerlerken, sanki meleyen koyunlara söz yetiştiriyor, onlarla konuşuyordu:

“Susun artık, Ballıkbaşı'ndan beri melemelerinizi dinlemekten kulaklarım sağır oldu. Bir yandan da onca yağmur üzerimden geçti; sırlısıklam oldum, bereket güneş açıldı, yoksa hasta olacaktım.. Üçünüz de taşların dibinde gizlenerek kuz(u)ladınız. Ya görmeseydik ne yapacaktınız? Köpeklerin eniklerini ağızlarına alıp götürdükler gibi, siz de kuzularınızı ağızınıza alamazdınız ya! Kuzular tay durup yürüyünceye kadar onları bekleyecektiniz. Görmeseydik, biz de sürüyü sürüp gidecek ve siz kuzularınızın başında beklerken gece kurtlara yem olacaktınız. Ondan sonra hesap bizden sorulacak? Hanım ablamlam bana dua edin! (Öndekine) Hele sen karakoyun, bana öyle meleyerek bakma yala kuzunu, geldik işte kuzunu şimdi önüne koyarım. Kuzularınızı da sizi de sahiplerinize teslim edip bahşişimi alacağım. Bizim köyde buna 'movula' diyorlar. Eğer sahibin Yeto hala movulamı bol verip, beni sevindirmezse gözünün yaşına bile bakmam karakoyun; kuzladığın yeri iyi biliyorum bellik koydum. Oracıkta bulduğum çakmak taşıyla kocaman bir taşın üzerine adını bile kazıdım., Oraya beddua taşı diktimmi, kuzun sabaha çıkmadan ölür! Hem sen şimdi çoktan ölmüştün Hanım bacım sana yardım etmeseydi; kuzun ters dönmüş doğuramıyordun. O, “ya bismillah” deyip, soktu elini çıkardı kuzuyu.” Kapılardan birinin önünde durup, bağırdı:

“Yeto halaaa! Karakoyun kuzuladı, movulamı isteriiiiim!”

Ön torbadaki kuzuyu çıkarıp karakoyunun önüne koydu. Koyun ayakta durmaya çalışan meleyen kuzusunu yalarken, kuzu da anasının memesini bulmaya çalışıyordu Jale bir yandan koyuna söyleniyordu:

“Haydi al kuzunu, daha da meleyerek benden birşey isteme.”

Bu sırada kapı açıldı, kadın dışarı çıkmadan koyunla kuzuyu içeri aldı. Sesi kapının ardından geliyordu:

“Al işte getirdim movulanı Kertik kız, akli yetik kız! Bu iki tahta pestil, aha sana iki haşlanmış yumurta! İki ekmekle bir koca kalıp da peynir; ablanla yersiniz. Hanıma da selamımı söyle; sağolsun. Pencereden bakıyordum ki, sen koyunlarla söyleşirken duydum; karakoyunumun doğurmasına yardım etmiş.”

Jale verilenleri, kuzuyu çıkarıp içini dışına ters çevirdiği öndeki torbaya koydu ve kadının kapattığı kapının önünde durup geleneksel tekerlemeyi söyledi:

“Yeto hala Yeto hala! Movulan kabul, yüzün ağ ola
Karakoyunun sütü bol, kuzusu koç ola, koyun ola!”

Jale on-onbeş adım atınca komşu kapının önünde durdu, sağ omuzundaki kuzuyu çıkarıp beyaz koyunlardan birine, anasına teslim etti. “Emine halaaa, diye seslendi, koyununuz kuzladı, kapıyı aç!” Kapıyı açmakta geciken kadını beklerken kendikendine konuşmaya başladı, aslında içinden geçenleri sesli dışavuruyordu:

“Şu Kocasadık babamız da bu yıl, köyün davar çobanlığını Hane ablamlarla benim başıma bela etti. Büyük ablam gelin olup kurtulmuşdu; aman gelin oldu da yüzü mü gülüyor sanki! Kocasıyla bir ay beraber kaldı, ondan sonra çekti gurbete para kazanmaya gitti. Zavallı bacım ana-babamınkinden kurtuldu, kaynananın-kaynatanın yumruğu altında şimdi. Hüsnü abim geçen yıl sınavı kazanıp Öğretmen okuluna gitti, 2.sınıfa geçmiş bugün yarın tatile gelecek. Musto ondan çalışkan çıktı, o bu yıl üçe geçmiş. Bu yıl tatilde İstanbul’da çalışan babasının yanına gidecekmiş. Abim gelince ben çobanlığı bırakıyorum; vallahi iki aydır dağlarda yağmurda-yaşakta tabanlarımın etini yedim. Koyunların peşinden koşmayı bırakıp, bebekli annelere yardım işime döneceğim yine. İki gün önce duydum; Hıdo Memmed’in gelini güze kadar anamdan beni istiyordu, pazarlık yaparlarken onları dinledim; iki eşek yükü un-bulgurla birlikte, boğazımı görecektim, üstümü-başımı verecek. Anam bir tane de bana, bayramlık yeni bir çiçekli fistan dikmesini istedi. Fato gelin ‘Leyli hala sen de yükünü yücelere yığıyorsun, ama ben Kertiği, akliyetik Jale’yi seviyorum’ dedi ve kabul etti. Haa, bana şimdi de Akliyetik kız adını taktılar. Ahırda, merekte, evde, tarlalara kül-gübre dökerken eşeğin peşinde hep elimde kitap var diye, ‘Kertik Akliyetik kız’ demeye başladılar. Geçenlerde kulaklarımla duydum; bir kadınla bir erkek konuşurken ‘anam şu Kertik Akliyetik kız, sıçmaya giderken bile kitap elinden düşmüyor, diyorlardı. Deseler de yazar? Giden yıl, beş yıllık ilkokulu üç yılda bitirdim de ne oldu sanki? Yaşım küçük olduğundan diplomamı bile alamadım, bu yıl içinde verecekler onikinin içindeyim ya!. Zaten babam ne kız öğretmen okuluna ne de hemşire okulu sınavlarına girmeye de bırakmıyor. İlkokuldan sonra okuyan kızlar açılıp saçılıp, ahlaksız oluyormuş! Ancak babam bildir iyi bir iş yaptı; beni dokuz ay için Cemal öğretmenime hizmetkarlığa verdi. Öğretmenimin hanımına yardımcı oldum, çocuklarını avuttum. Benim için sanki bir yıl ortaokula kayıt yaptırmışım gibi oldu. Cemal öğretmen okulu kapatıp eve dönünceye dek, yengenin yanında kalıyordum; o kadar çok boş zamanım oluyordu ki, okul kitaplığındaki kitapların yarısından fazlasını okuyup bitirdim; ‘*Kaşifler Alemi, Ömer Hayyam, Paul ve Virjini* mi dersiniz Oscar Wilde’in *Dorien Gray’in Portresi* mi? Kitabın biri de koynumda, ama bu beni ağlatıyor, ağlatsın; adı boşuna *Hıçkırık* konulmamış. Davarın peşinde ablama da okuyorum yüksek sesle, o da ağlamaya başlıyor. Ben de büyüyeceğim kitap yazacağım; ama okuyanları ağlatsın diye değil, bilgilensinler diye...”

Sonunda Emine kadının içeriden sesi geldi:

“Kız Kertik Akliyetik, kendikendine ne konuşuyorsun öyle?”

Kâfi Jale çekincesiz yanıtladı:

“Koyunlara okuduğum kitaplardan sözediyordum Emine hala. Al haydi koyunla kuzunu, ver movulamı? Sen niye bu kadar geciktin? İşim gücüm var benim, Hanım bacımı yalnız bıraktım sürünün başında. Al içeri de kuzuyu da emzirt. Movula mı unutma ha, yoksa taş dikerim.”

Emine kadının sesi daha gür geldi içeriden:

“Seni gidi Akliyetik acelen ne? Kız Kertik, niye geciktim sanıyorsun? Sana movula hazırladım movula; gittim kilerde peteğe bakıp ikinize de birer dalak bal çıkardım. Ağzınız tatlansın ki, yüzünüz güle! İki yufka ekmeğin içine sarıp bir yağlıkla bohçaladım, al torbana koy.”

Kadının açtığı kapıdan içeri koyunla kuzu sokan Kâfi Jale kapıdan içeri uzandı ve sevinçle küçük bohçayı alıp, ikinci kuzuyu çıkardığı kıl torbasını ters çevirip içine koydu. Arkasından adet olduğu üzere aynı tekerlemeyi yineledi:

“Emine hala Emine hala, movulan kabul yüzün ağ ola

Koyunun sütlü, kuzun büyüyüp koç ola koyun ola!”

Emine kadın kapısını kapattı. O içeride koyunu ve kuzusuyla meşgulken, Kâfi Jale yakınındaki kapıya doğru tereddütle ilerliyordu. Çünkü o ev İsmi kadının eviydi. Kendikendine “ay içimde bir korku var, dedi, bu koyun benim beşik kertme kaynanamın, ya bana yine birşey yaparsa?” Üçüncü kuzuyu torbadan çıkarıp koyunun önüne koyarken, “ Yok canım sanmam, diye kendisine cesaret veren sözleri sıraladı yavaş sesle; yıllar önceki o büyük kavgadan biriki hafta sonra bize geldi barıştılar ailecek. Benden bile ayrıca özür diledi ve sarılıp öptü. Bu yıl da hemen hemen her üç-dört günde bir, sabahları davar katmaya gelirken bize dağda yiyelim diye pestil, kuru üzüm, armut-elma kurusu, yumurta, peynir koyuyor torbamıza. Acaba evde yoklar mı? Pencereleler de kapalı, kimse görünmedi.” Bağırarak kapıya vurdu:

“ İsmi hala İsmi halaa! Bir koyunun kuzladı, ver movulamı al kuzunu!”

İki kez daha yineledi bu seslenişi. Sonunda İsmi kadın duydu ve artık alışmış olduğu lakaplarını bile söylemeden gerçek adıyla karşılık verdi:

“ Geldim, geldim Kâfi Jale, gelinliğim geldim; kapıyı yolup durma, sesini duydum anam.”

Kapıyı açıp dışarı çıktı ve güzel sözlerle karşıladı, hatta sarılıp öptü:

“ Ay benim gülmemiş Safi’min beşik kertmesi, güzel gelinliğim benim!, dedi ve gecikmesinin nedenini açıkladı; Kulağıma biriki kez koyun kuzu melemesi geldi, ama çıkıp bakamadım. İçeride gezerkuyu dokuma tezgahının başındaydım; mekik şakırtısından hemen sesini alamamıştım. Ay Kâfi, kız bu ne senin halin? İğneden ipliğe sırsıklam kesilmişsin. Sözüm sana değil yavrum; bizim köyde böyle sırsıklam olmuşlara, ne derler, duymuşsundur.”

Kafi Jale son cümleden sıkıldı yavaşça “ İsmi hala, dedi, şu koyunla kuzu içeri al, sen bizim köylülere bakma; onlar herkese, herşeye bir kulp takarlar. Bazı sözlerin de ya başına, ya da sonuna ayıp bir sözcükler eklerler.”

İsmi Kadın, sanki son sözü söylemiş olduğuna utanır gibi davrandı; “ haklısın yavrum, diye söylendi, şunları içeri alıp movulanla birlikte sana birşeyler hazırlamıştım...” İçeri girmiş olduğundan ne dediği anlaşılmadı.

Kafi Jale kendikendine söylendi:

“ İsmi hala çok değişmiş çok. Ama, anamın dediği gibi dilinin altında başka bir şey olmasın sakın?”

İsmi kadın biraz sonra küçük bir bohça ve birkaç giysi parçası elinde dışarı çıktı. Urbaları bir yana korken “ önce şu movulayı torbaya koyalım” deyip, Jale’nin omuzunda duran boş torbayı alıp birlikte ters çevirerek movulasını içine koydular. İsmi kadın ne verdiğini açıkladı:

“ Bohçada üç ekmek, aralarında bir topak tuzsuz tereyağı, bir kalıp keçi peyniri var. Güle güle yeyin; ama birazını da Leyli bacıya götür, zavallının ağartısı kesik! Üç-dört koyun, iki keçiden süt-yoğurt mu olur anam? Zaten ineği de kısırmış.”

Kafi Jale biraz şaşkın , biraz tedirgin movula tekerlemesini geçti:

“ Sağolasın İsmi hala, movulan kabul ola

Koyunun sütlü ola, kuzun büyüyüp koç ola koyun ola!”

Sonra Geri dönüp yürümek istedi.

İsmi kadın onu engelledi:

“Dur hele gitme kız!, dedi, çıkar ver bana şu başındaki sırsıklam olmuş siyah yazmayı.

Üstündekileri de çıkar. Şu hırkayı, çiçekli şalvarla şu alaca fıstanı al giyin kapının arkasında.

Çekinme haydi giyin onları, sen benim de kızım sayılırsın. Jale tamamıyla şaşkın ve

karşıkoyumsuz dediklerini yapmak için kapının arkasına çekildi ve kadın konuşmasını sürdürdü:

“Çok ıslanmışsın, güneş var ama, az önce de yağmur yağıyordu; bir bakarsın kış havasına döner, üşütürsün yavrum.”

Birden bir şey anımsamışçasına değişerek ağlamaklı konuştu:

“ Beş-altı yıl önceki o kavgada Leyli anan beni tokatlarken söyledikleri diken gibi yüreğime battıydı; çünkü haklıydı. O gülmemiş, gün görmemiş Safi’min ölümüne ah! biz sebep olduk, biz yavrum. Şimdi seninle birlikte büyüyecekti. Sen akli yetik kızsın, çok da güzelsin. Başkası kapıp kaçmasın diye sizi onikisinde-onüçünde evlendirir, sonra ikinizi de okuyabildiğiniz yere kadar okuturduk. Zavallı Kocasadık ile Leyli kadın ne yapsınlar ki; elde yok cepte yok, tarla yok tum yok! Evde beş-altı boğaz var. Kaynatamı da kaybettik, bizim gibi bir Köroğlu bir Ayvaz değil ki!”

Kâfi Jale kapının ardından üstünü-başını değiştirmiş, çok değişik etkileyici bir görüntüyle çıktı. “Kız Kâfi Jale, dedi İsmi kadın, giyinince daha da güzelleştin. (*Göğüslerine parmaklarıyla hafif dokunarak*) Amanın narları da büyümeye başlamış, kız seni yakında kapıp kaldırırlar. Şalvar da bir yakıştı ki, ama ayağındaki çarıklarla iyi görünmüyor gülüm. Dur hele, o şalvarla gençliğimde giydiğim güllü papuçlarımı da sana getireyim.” İçeri girip çıkması bir oldu. Elinde güllü ayakkaplarıyla, bir de eşarp vardı.

Kafi Jale’nin şaşkınlığı daha da artmış, gözleri yaşarmıştı:

“ Sağolasın İsmi hala, dedi güçlkle, bunlar yeter bana. Bu verdiklerini davarların ardında giyemem, benim eskiler yıkanıp kuruduktan sonra değiştiririm. Ver elini öpeyim.” Kadının elini öptü Jale. O da ağlamaklı, içini şekerek sarılıp kızını öptü ve Jale’nin asla beklemediği sözler söyleyerek çok sevindirici bir şey yaptı:

“ Dur benim güzel gelinliğim, bu da sana asıl hediyem, bir ipekli eşarp. Bu eşarbu hemen başına takmanı istiyorum; yeter altı yıldır bu kara yazmayı taktığın! Benim gülmemiş Safi’m geri mi geldi? Yok töreymiş, bilmem ne! Senin bahtını ne diye karartalım; yazık-günah değil mi sana? Elalem ne diyecekmiş? Yerin dibine batsın elalemin dedikleri! Sana biri birşey söylerse; ‘İsmi halam başımdaki kara yazmayı çekip çıkardı, yırttı attı’ dersin. Bu meseleyi akşam size geldiğimde ananla da konuşurum.” Kendi eliyle eşarbu Jale’nin başına bağladı ve “bak nasıl da yakıştı, dedi, ayrıca bu verdiklerimin hepsini düğünde bayramda giyersin. Şimdi üstünden çıkardığın eskileri ver bana; onları hemen yıkar kurutur, bu akşam Leyli bacıya veririm. Güllü yemeni de, bu şalvar gibi tam senin ayağına uyacak. Haydi şimdi git!” Kadın ağlayarak içeri girmeye yönelirken, Kafi Jale de ağlayarak ona sarıldı ve “İsmi hala, dedi, söz veriyorum önümüzdeki bayram bunları giyip ilk size bayramlaşmaya geleceğim.”

Kâfi Jale hem torbalardaki hediyeleri bırakmak, hem de anasına İsmi kadının dediklerini, Beşik kertmesinin yasını kaldırdığını söylemek için evlerinin yolunu tuttu. Sokak tenhaydı. Epeyce yürüyecekti. Kendikendine “evde bu üstümdekileri çıkarıp, kara lastikleri ve diğer eskileri giyerek ablamın yanına dönerim,dedi, yolda da şu *Hıçkırık* kitabından birkaç sayfa okuyup, hıçkırık hıçkırık ağlayayım bari! Zaten bizim kaderimizde gülmek bir tane ise, ağlamak bin tane!”

2) Beş Koyun Dağda Kalmış Diye Çoban Kızlar Dayak Yiyor Babalarından

Aynı günün akşamı henüz daha karanlık basmamıştı. Kocasadık’ın evinden ağlama, hıçkırık sesleri, küfürler takırtılar ve şapırtılar sokağa taşıyordu. Omuzluk ağacına asılı çengele takılmış bakır bakraçlarla akşam suyuna ikişer üçer çeşmeye giden ya da kaplarını doldurmuş dönen kadınlar, kızlar, ergen çocuklar bu evin önünden geçiyorlardı. Kapı önünde biriki dakika dinelen ya da hemen savuşan suçular arasında şu tür konuşmalar geçiyordu:

“ Kocasadık yine kızları dayaktan geçiriyor.”

“ İyi ediyor; şimdi kızını dövmeyen, sonra dizini döver.”

“ Anam görüyor musun; Kocasadık yine kızlarına karısına dayak atıyor. Ne zalım adam karısına kızlarına kan kusturuyor.”

“ Biçare kızlar akşama kadar sürünün peşinde bayır bucak dolaşarak tabanlarının etini yiyorlar, akşamları da babalarından dayak...”

“ Duydun mu? Küçük kızı Kertik Aklıyetik başındaki beşik kertme siyah yazmasını kaldırıp atmış.”

“ He anam he, bugün öğleden sonra başında ipek bir eşarpla görmüşler.”

“ Acaba töreye karşı geldiği için mi Kocasadık kızını dövüyormuş?”

“ Öyle deme Kocasadık köyün hangi geleneğine, töresine uyuyor ki?”

“ Benim duyduğum bu gün öğleden sonra, Aklıyetik Jale kuzusunu teslim ettiğinde; İsmi kadın kızın başındaki yas başörtüsünü yırtıp atmış “yasını kaldırıyor bahtını açıyorum” diyerek. Üstünü başını yenilemiş ve herşey vererek onu movalaya boğmuş.”

“ Kız anam, ne dedikodu yapıp durursunuz? Ben az önce yerinden öğrendim; Tacirhüseyin gilin koyunları dağda kalmış, onun için çoban kızlarını dayaktan geçirmiş Kocasadık.”

Artık karanlık basmış suçular da kesilmişti. Bu sonuncu sözler de doğrudu. Kocasadık’ın dayak faslından sonra evde bir suskunluk vardı Hanım, Kâfi Jale’nin hafiflemiş hıçkırıkları ve iççeğişleri dışında. Odayı direkte çakılı çırallık üzerindeki bir gaz lambası, iki köşedeki duvarda asılı teneke çırallar aydınlatmaktaydı. İlk suskunluğu bozan Kocasadık oldu:

“ İki tokat yediniz diye zırlayıp durdunuz! Benim babam Kâfi’nin yaşından bile küçükken, beni direğe sarıp, ıslak sicimle döverdi de gıkım çıkmazdı. Zaten ben o yaşlardayken birgün jandarmalar alıp götürdü, meğer seferbirlik kaçağymış. Birgün anama, babam ne zaman gelecek diye sormuştum; ne dedi biliyor musunuz? ‘Kendisi artık gelemeyecek, künyesi geldi.’ Sonra gülererek ekledi:

“ Künyesi’ni gölgesi anlamış, aha bu evin içinde babamın gölgesini aramaya başlamıştım.”

Onların da gülmesini bekledi, ama kimse gülmedi. Bunu kaç kere anlattığını unutmıştu Kocasadık. Hanım burnunu çekerekten mırıldandı:

“Keşke senin de birgün künyen gelse, biz de dayaktan kurtulsak.” Bu sözleri sadece yanındaki Kâfi Jale duymuş ve istem dışı kafasını sallamıştı. Leyli ana biraz ileride ocak başındaydı.

Kocasadık sordu:

“ Anlamadım. Ne mırıldandın kız Hane?” Hanım sözü hemen çevirip, herzamanki karşıkoyumcu tavrıyla yanıtladı:

“ Dedim ki; kimbilir ne haltlar karıştırırdın da baban seni direklerle sarardı. Biz iki eksiketek, 150 davarın peşinde sabahtan akşamaçak tabanımızın etini yiyoruz, akşam da senin tokatlarını...”

Hemen ardından Kâfi Jale sözü kaptı:

“ Bugün bütün gün boyunca sağnak üzerimizden geçti. Bereket bir süre Ballıkaltı’ndaki Öküz Mağarası’na sığındık. İsmi hala benim sırsıklam halime acıdı da bana ta eski kızlık elbiselerini verdi. Benim üstümdekilerimi de çıkarttı; yıkayıp, kurutup getirmiş daha biz eve gelmeden. Elin kadını bizi anamızdan babamızdan fazla düşünüyor. Değil mi kız Hanım abla?

Hanım onu onayladı:

“ He kız he, bizimkiler bize karşı kahr ile gazap! İsmi hala hem de kızın başındaki kara yas yazmasını çıkarıp atmış; ‘bahtın açık olsun ‘demiş.”

Kocasadık kızıp bağırırdı:

“Yeter be, dedi, dırlanıp durmayın! İyi etmiş de çıkarmış; ben daha baştan çıkarıp atmak istedim, ananız elime ayağıma düştü; ‘yapma herif töre bu; elalem ne der!’ diye. İsmi kadın yabancı mı? Beşik kertme kaynanandı, versin n’olacak; hotigi mi eksik? Oğlunun sevabına veriyor, seni sevdiğinden değil. Hele sen hiç konuşma Kâfir Jale; davarın peşinde dolaşıyorsun ama gözün koyunlarda keçilerde değil, kitaplarda. Sıçacağım baban-anan canına; birgün o kitaplarının hepsini yırtıp atacağım”.

Hanım kardeşini savundu:

“ Kızım ne kabahatı var? Hele kitaplarından ne istiyorsun? Bu yaşta onu köyün sürüsünün peşinde koşturduğunuz yetmiyor mu? Kocasadık sinirli sinirli kafasını sallayarak ahıra girdi. Hanım arkasından seslendi:

“ Bir gün de sen gel de gör davarın peşinde gezmek kolay mı? Bu gün kızın sırtına üç torba dolusu yeni doğmuş kuzu verip, ta Ballıkbaşı’ndan köye yolladım. Gitti onları tek tek dağıttı, bir sürü de movula topladı getirdi. Dağa getirdiğini bile doğru dürüst yemedik getirdik ki evde birlikte yiyelim. Çoğunu zıkkımlanmış babayla oğul. Datlı bacıma bile bir lokma bırakmadım!” Leyli ana daha fazla konuşmasına engel oldu:

“ Yeter içini döktüğün, dedi, daha fazla konuşma. Korkma, bir dalak balı ayırdım. Hem ağzını bozma öyle babana karşı; atasına itaatsızlık edenin derdine derman olmaz. Senin ne uzun dilin var öyle, koparacağım bir gün onu.”

Hanım “n’edem ana, dedi, babam bize haksızlık yapıyor, ben de dayanamıyorum. Şu dilimi kopar da bari, siz de kurtulasınız ben de. Sormadan, soruşturmadan bize sille tokat girişti hemen yemeğin ardından. Yemek mi yedik yoksa ağu mu? O ellere kalası üç koyunun herbiri bir başka taşın dibinde kuzuladı. Onlarla uğraşırken, öbür beş koyun da nasıl olduysa birbirinin peşine takılıp gitmiş, göremedik. Kızcağızım Kâfi Jale de dayanamıyor; baksana zayıflıktan kolunu tutsan elinde kalır..”

Leyli ana üzgün konuştu:

“ Tamam. Artık Jale yarından sonra davara gitmeyecek, Hüsnü okuldan geldi ya! O Fato’nun yeni yürümeğe başlayan küçük kızına ablalık yapacak. O eve kaybolan koyunların beşi de aynı sokaktaki komşuların koyunları.”

Kafi Jale sahiplerinin adlarını da söyledi:

“ Zaten iki akrabanın koyunlarıydı; üçü Tacir gilin, ikisi de Topal İsmihan’ın. Koyunlar kendi evlerini ağıllarını tanıyorlar. Her sabah Tacir’in oğlu onları birlikte getirip, sürüye katıyordu. Belki de şimdi koyunlar evlerine gelmiştir.”

O konuşurken Kocasadık başını iki yana sallayarak söylene söylene ahırın kapısından çıkıp oadaya girmişti. “Sizi gidi yaşamayasıcalar! Lanet Şeytana, şunları çalatsatır bir daha sopala. İksinin de dili eşşeğinki gibi uzun. Tacir’in oğlu daha on dakika önce bu bizim sokaktaydı, koyunları gelmediğini söyle. Üstelik, o değil miydi dün Ballıkaltı bayırındaki Konantaş’ta bir kurt gördüğünü söyleyen? Bu beş koyunu kurt parçalarsa, onların ceremesini biz nasıl öderiz ? Köyün sürüsünü davar başı bir kırat arpa, bir kırat buğday ölçeğiyle tuttuk. Telef olan herbiri için dört kat ödemeye sözleştik. Bu beş koyun dörderden yirmi yarım ölçek eder, bu da bir eşek yükü buğdayla bir eşek yükü de arpa demektir!”

Hanım çabuk tarafından bir zihin hesapla karşılık verdi:

“ N’edek baba ölecek değiliz ya? Geriye yüz kır beş davar kalıyor; bu da yarımşar ölçekten yedi eşek yükü arpayla yedi eşek yükü buğday eder, ne yani!”

Kocasadık kızın üzerine doğru yürüyerek “ağzına sıçtığımın kunnadığı/doğurduğu, dedi, hemen hesabı da hazır. İçindeki kurt kıvış kıvış ediyor, karşılık vermezse duramaz.”

Leyli ana araya girip, “ dur herif dur, dedi, o koyunlar için üzülme! Tacir’in oğluyla bizim Hüsnü az önce Mimelif halaya gittiler ya, onun nefesi çok keskin. Kurtların ağzını bir bağladımı; yanlarında olsalar bile, ağızları açılınca kadar koyunlara hiç bir zarar veremezler. Çevrelerinde ulur dururlar.” O sırada odaya açılan yolaktan sesler geliyordu. “Aha onlar da geliyor!” dedi kızlar.

3) Mimelif nine bir Hitit Mastigga’sı(büyücüsü) Gibi Kurt Ağzı Bağlıyor

Elindeki uzun sopası ve kıyafetiyle kamburu çıkmış yaşlı bir Hitit büyücüsüne benzeyen Mimelif nine, babası-anası ve kardeşlerinin giysileriyle çelişkili, pantolon ve beyaz gömlek ceketiyle düzgün bir kıyafet içinde öğretmen okulu ikinci sınıf öğrencisi Hüsnü eski kanatlı kapıdan evin uzun karanlık yolağına girdiler. Mimelif nine zorlukla yürüyor bir yandan da konuşuyordu: “Ulaaa Hüsük, ne karanlık yolağınız var sizin böyle? Her iki başa birer çıra koymuşsunuz, amma hiiç ıştıtmıyor.”

Hüsnü öbür elinden tutmuş onu yederken söylendi:

“Yolak karanlık değil Mimelif nine, senin gözlerin seçmiyor.”

Mimelif Nine kabul etmedi:

“Teeh, musibet Hüsük’e bak sen, dedi, benim gözlerim çam çırası gibi görüyor.”

Leyli ana yolağın odaya açılan kapısında onu karşılayarak koluna girdi ve yederek sedire oturttu.

“Mimelif ana hoş geldin, elini öpeyim” ve Mimelif’in uzattığı sağ elini öptü o da Leyli ananın iki yüzünden öptü.

Kocasadık da elini öperek “Hoşgeldin, dedi, Mimelif ana, Hasan Dede’nin kızı. Görelim nefesin keskin mi? Kırcağillerin koyunlarını koruyabilecek misin kurtlardan?”

Mimelif nine “yer gök dua üstün kurulmuş oğul, diye karşılık verdi, Dil bizden, nefes erden-evliyadan; biz onlara dualarımızı salarız, onlar da Tanrıya ulaştırır Hüsük kâhanın torunu Kocasadık!”

Hanım’la Jale de Leyli ananın işaretiyle elini öperlerken aynı anda konuştular:

“Aman Mimelif Nine ocağına düştük! Şu koyunları kurtar ki, biz de elalemin dilinden kurtulalım.”

Hanım, Kızgın, ama yavaçça “aman Mimelif nine, babamızın da sillesinden kurtarasin bizi” diye yineledi önünde kalkarlarken.

Mimelif nine oturduğu yerden dizlerinin üzerine geçip hafifçe doğruldu eski hırkasının cebinden çekme dedikleri testere dişli bağbıçağını çıkarıp ağzını açtı ve konuşmaya başladı:

“Toplanın şöyle, etrafımı sıkıca sarın. Ben şimdi esireyip kendimi kaybedince, sırtüstü uzanırım, ruhum kurtların yanına uçar önlerini kesmek için. Bir sınır çizer, oradan öteye geçmemelerini söylerim. Onlar da bana saldırır. O zaman baygın vücudumla, kollarım bacaklarımla kurtlara vuruyormuş gibi sert hareketler yaparım. Bu yüzden ayılınca çok yorulur, hasta düşerim. Hiç korkmayın, kollarımı bacaklarımı sıkı sıkı tutarak, hareketlerimi önleyin. Gerekirse kollarımın bacaklarımın üstüne oturun.”

Sonra sedirden inip odanın ortasına oturdu ve diğerleri çevresinde halka oluşturdu. Bu arada Hüsnü ilk kez konuştu:

“Ben yere oturmasam olmaz mı? Bu pantolonu okuldan yeni verdiler, bağdaş kurup oturunca bozuluyor, dizleri çıkıyor; bu şalvara benzemez. Hem sonra siz hepiniz, gerçekten kurtların ağzının bağlanacağına inanıyor musunuz? Ben inanmıyorum. Ben sedire geçeceğim” dedi ve geçip oturdu; ne baba ne de ana hiçbir şey demedi; oğlan ayrıcalıklıydı, her yaptığı doğruydı. Kızlar yapmış olsaydı, saygızlıktan başlayarak bin lâfa geçirdi babadan yiyecekleri tokat dışında. Kafi Jale ile Hanım ikisi birden, sanki kafalarından bunlar geçiyormuşçasına “elbette, silleleri sen yemedin ki inanasın” dediler.

Hanım daha açık söyledi:

“Biz yedik, inanmak zorundayız. Kurtların ağzının bağlanacağına inanıyoruz. Çünkü yeniden sopa yememek için ona güveniyoruz.”

Kocasadık ve Leyli ikisi birden “yeter artık, kapatın şu ağzınızı, dilinizi de tutun” dediler.

Mimelif nine bağdaş kurmuş ve iki eliyle çekme bıçağı tutmuş durumda, gözlerini bir noktaya dikmiş hafif hafif sallanmaktaydı. “Herkes sussun, dedi, Hane kızım, bugün sürüyü nerelerde yadınız?”

Hanım anlattı:

“ Köyden çıktık Pektarla’ya, Say’ın koldan geçtik Ballıkbaşı’na. Oradan Ballıkaltı, Yıkılganlık derken, aynı yerlerden geri dönerek güneş battığında köye girdik.”

Mimelif nine önce derin nefes aldı ve çekme bıçağına bakarak dua eder gibi mırıltıyla anlaşılmasız şeyler söyledi. Sonra “ benim keskin dişli çekmem, diye başladı; kurtların dışından daha keskin çekmem. Göster bana onları. Nerede kurtlar? Koyunlar nerede?” Şimdi de gözlerini kapatıp, titreyerek yüksek sesle konuşuyordu:

“ Zillo’nun önünden iki canavar çıkmış, Yıkılganlık’a doğru yaklaşıyor. İşte onlar da, koyunları da görüyorum.Ballıkaltın’daki Öküz Mağarası’nın biraz aşağısında koca kayanın oyduğunda birbirine sokulmuş altı tane koyun var...”

Hanım duramadı “ yok nine, dedi, altı değil beş tane.”

Leyli ana yavaşça söylendi:

“ Kız sen sussana, Mimelif nine’nin esirigini bozacaksın.”

Mimelif nine gözleri kapalı yeniden mırıltıyla anlaşılmasız bir dua okudu ve titremeleri sürdürerek dillendi, uyaklı bir tekerleme söyledi:

“ Benim keskin ağızlı, keskin dişli çekmem! Aha sınırı çiziyorum:

Partı Büyük o geçe,

Ballıkaltı bu geçe.

Koyunlar taş altından çıkıp Kalaycık’ta su içe,

meleye meleye eve gele!

Ya Erler-evliyalılar nefes edin,

kurtların ağzı kara taşa gele!

O geçe bu geçe,

kök Muhammed Ali’den geçe

ve kurtların nırgı geçe!

Yıkılganlık’tan bu yana geçemeyeler!”

Bu sözlerden sonra kendini birden sırtüstü yere attı. Sağ elinde çekmenin sapını sıkı sıkı tutarken diğer kolunu ve bacaklarını gelişigüzel savurmaya başladı. Bacaklarını tutup yere yapıştırılarak herbirinin üzerine kızların biri oturtular. Biraz sakinleşti ve ağzı köpüklenmiş, boğuk boğuk konuşuyordu bu kez:

“ Kurtların ikisi de Ballıkaltı’na doğru koşuyor. Çizdiğim sınırı aşmak istiyor bu azgın kurtlar, aha kapatıyorum çekmenin ağzını. Bu keskin çekmenin ağzını kapattığım gibi, kurtların da hem ağzını bağlıyor hem de yolunu kapatıyoruuum, kapatıııııııııı!”

Bıçağın ağzını kapattı normal duruma geçti, doğrulup oturdu. “Tamam artık, dedi, koyunlar güvencede. Ben neler söyledim? Gördüklerimi de söylediklerimi de unuttum. Bu keskin dişli çekme bıçağın ağzını açınca dek kurtlar bir şey yiyemez, bunu bilirsiniz. Koyunlar eksiksiz eve gelsinler, sabahleyin içine ateş düşesi ağızlarını açarım o canavarların. Haydi bana eyvallah şimdi, Hüsük oğlum beni yine damımın deliğine götür ki, yatıp yuklayayım.”

Leyli ana “ kız Hane, diye seslendi; haydi guşgananın/küçük tencerenin içine ayırdığım baldan bir kaşık Nine’nin ağzına çal ki, ağzı tatlansın kadıncağızın. Un çuvalından bir tabak un doldur getir. Başörtüsünün bir köşesini bohçala koy içine, iyi de bir düğüm at.”

Hanife annesinin dediklerini yaparken, Hüsnu dalgasını geçti: “Mimelif nine,dedi, sakın verilenleri azımsayıp da yolda bıçağın ağzını mağzını açmayasın, sonra kurtlar koyunları parçalar, belki de şimdi onların etrafında dönüp duruyorlardır.”

Mimelif nine bir yandan bir parça ekmeğın arasına konmuş bir kaşık balı yerken Hüsnu’yü yanıtladı:

“ Yok oğul yok, niye azımsayayım? Ağzımı da tatlandırdınız, sizler de ekmeğinizi ağız tadıyla yiyebilirsiniz canlarım. Ben kurt ağzı bağlarken hiç bir şey istemem de almam da. Amma, boş dua göğe ağız, hiç bir yararı olmaz. Onun için ne verilirse, alıp öper başıma korum.” Kadın başörtüsüne konup bohçalanmış ununu da alarak Hüsnü ile birlikte yolağa doğru yürürken, “Haydi hepinize Allah rahatlık versin!” dedi.

Hepsi topluca “sana da Mimelif nine, sana da Allah rahatlık versin” diye karşılık verdi. Nine’yle yolağı ortalamışlardı konuşa konuşa. Dışarıdan Tacirin oğlunun sesslenişi duyuldu:

“Sadık Enişteee! Gözümüz aydın; koyunların beşi de geldiler, haber vereyim dedim.”

Kocasadık karşılık verdi:

“ Sağıl babam sağolasın, iyi ettin haber verdiğine, yoksam sabaha kadar uykumuz gelmeyecekti.” Sonra gülerken yavaşça “ Neyse, kaybımız bir tabak un ile bir kaşık bal oldu” dedi.

Hanım’dan da karşılığını aldı:

“ Olan Kâfi ile Hane’ye oldu değil mi? Yediğimiz silleler yanımıza kaldı!” Kocasadık baba pişkin pişkin gülmeyi sürdürdü.

Julie Cinselliğini Yaşamaya Başladı Bile

Kafede Marie Kate ve Mustafa Kara masa değiştirmiş, تنها bir köşeye çekilmişlerdi. Birazdan Lilian gelecekti. Kafenin garsonlarından biri Marie Kate’e, Lilian’ın telefon ederek kendisini sorduğunu ve az sonra geleceğini söyledi. Sorbon’un telefon santralında çalıştığı için en yakın olan bu kafede sürekli öğle yemeğini yiyordu. Bu yüzden bütün garsonlar kendisini tanımaktaydı. Garson ayrıldıktan sonra Marie Kate, artık susmuş olan Mustafa’ya döndü ve “ Mon amour, dedi, Je suis vraiment très étonnée toute ce que tu a raconté de Kâfi Jale- aşkım, gerçekten Kâfi Jale’ye ilişkin anlattıklarının hepsi beni şaşkına çevirdi. Bizim dünyamızın dışında yaşamış Kâfi Jale’ninkiyle, Julie’nin doğduğundan bugüne kadar geçirdiği yıllar içinde aynı yaşlarda yaşadıkları öylesine birbirine zıt ki!”

Mustafa Kara:

“Doğru, dedi, birbirine çok benzeyen bu iki kızın -ki farklı zaman dilimlerinde- doğumundan onüçüne dek yaşadıkları hiç de birbirine benzemiyor, değil mi? Bu tür fiziksel benzerliklere, bizim oralarda ‘insanoğlu çifttir’ denir, yani yeryüzünde mutlaka bir benzeri vardır. Hem de bu benzerlik ruhsal ve fiziksel bağlamda algılanır. Sen de yaşamış olmalısın; bazan sokakta yürürken bir yüz gözünüze çarpar ve anında size birini anımsatır. Günlerce belleğinizde onu bulmaya çalışırsınız. Çoğu kez de bulursunuz.”

Marie Kate onu şu sözlerle onayladı:

“Haklısın. Bazan o gördüğünüz kişiye, sana filan yerde rastladım dediğininizde; yaşamı boyunca oraya asla gitmediğini söyler ve şaşırır kalırsınız.”

Mustafa Kara:

“ Oysa, zihninizde ya da belleğinizde bir izdüşümü olmasa, benzerlik algılaması oluşur mu hiç? Bence ruhsal diyemeyeceğim, ama fiziksel bağlamda benzer kişilikler ikiden de fazladır yeryüzünde. Ancak toplumsal ve yerel-cografî ortam, benzer kişiliklere çelişkili yaşamlar sunar.” Marie Kate “Julie ve Jale’ninki gibi mi?” diye sordu.

Mustafa Kara da “ evet, diye yanıtladı; ikisini de aynı yaşlarda tanıdığım kadarıyla öyle. Zaten her ikisinin aynı yaşlarına ilişkin birbirimize anlattıklarımız bunu açıkça gösteriyor. Şimdi senden Julie’nin on üçü içerisinde karşı cinsle ilişkilerinden birkaç ayrıntı vermeni isteyeceğim. Ben de Kâfi Jale’nin, yakından tanık olduğum aynı yaş ilişkilerinden anımsadığım bir ikisini ayrıntılayacağım.”

Marie Kate merakla sordu:

“ Peki Kâfi Jale'nin ondan sonraki yaşamını bilmiyor musun?”

“ Hayır, dedi Mustafa Kara; yalnız on dördüne girerken evlendirildiğini duydum o kadar.”

Marie Kate o anda kapıdan giren Lilian'ı göstererek başka soru sormadı. “ İşte Lilian da geliyor, dedi, Julie'yi ne yaptı acaba? Benden anlatmamı istediklerini kendisinden dinler, eğer ilgi duyarsa, karşılıklı anlatır tartışırız.”

Ufak tefek ve ince yapılı bir kadın olan Lilian, onları masasına uzaktan bir göz attı, bardaklarının dolu olduğunu görünce bara yöneldi. Bir bardak kırmızı şarap alarak yanlarına gitti. İkiisiyle de üç kez öpüşüp Mustafa'nın tuttuğu sandalyaya oturdu. “ Sizi de çok beklettim çocuklar kusura bakmayın”dedi.

Mustafa Kara “ yok canım, dedi, zamanın nasıl geçtiğini anlamadık bile.”

Marie Kate biraz ayrıntıladı:

“ Bir sergiye gidecektik, ben biraz gecikince oraya da gidemedik. Kafayı bulduk konuşuyoruz.”

Konuya hemen girmek isteyen Mustafa Kara, “ resim sergisine gidemedik, dedi, ama iki ayrı ülkeden aynı yaşta iki küçük kızın yaşamından çok ilginç olaylar sergiledik.”

Marie Kate tamamlayıcı sözler etti:

“ Her sahnesinden çok etkileyici tablolar yapılacak olaylardı.. Unutmadan şu hapları da vereyim, kendi kullandıklarımından aldım.”

Lilian kutuyu alıp, sözde göstermeden kutuyu çantasına koyarken sordu:

“ Sergilenmeye değer ya da sahneleri birer tablo oluşturacak nasıl olaylarıymış öyle?”

Mustafa'nın, çantasına doğru bakarak, kendi davranışına güldüğünün farkına varınca, “ Kız Marie, dedi, yoksa Mustafa biliyor mu onları Julie için aldığını? Ay rezil olduk, aptal kızın yüzünden.”

Marie Kate gülerken, Mustafa Kara onun yerine yanıt verdi:

“ Neden rezil olacak mışsın Lilian? Tersine benim büyük takdirimi kazandın. Seni çağdaş bir anne olarak candan kutluyorum. Bizim oralarda olsa, böyle bir duruma düşen bu yaşta bir kız yaşatmazlar.”

Marie Kate ve Lilian ikisi birden aynı sözcükleri sıraladı: “Ay ne korkunç! Ya erkeği? Onu onurlandırır mı?”

Mustafa Kara “ hayır canım, dedi, yapabilirlerse pusuya düşürüp onu da vururlar.”

Liliann sözü aldı:

“ Cinsellik doğa yasası. İnsan kişiliğinin bir parçası. Açlık susuzluk gibi doyurulması gereken bir duygu, bir güdü. Bastırılıp önlenmesi, önüne ahlaksal ve geleneksel setler çekilmesi, bariyerler konulması insan kişiliğine çok büyük zararlar verir, gedikler açar; yaşamda başarısızlıklara sürükler.”

Marie Kate tartışmayı genişletmek için araya bir soru sordu:

“ Ama hayvansı güdü olarak adlandırılıyor; aşırılığın önüne geçilmesi bağlamında sanat, edebiyat benzeri başka güzelliklere yönlendirilmesi yararlı olmaz mı?”

Mustafa Kara kısa bir cümleyle yanıtladı:

“ Bu durum, içinde yaşanılan toplumun gelişmişliğiyle doğru orantılıdır.” Lilian biraz daha açtı konuyu:

“ Doğru. Sizin oralardakiler gibi, az gelişmiş toplumlarda kadın, cinselliğini bastırıp kadınlığını unutarak psikolojik parçalanmışlığını, dinsel ve moral inançlara sığınıp evliğin dar kalıbında yaşayıp gider ve sadece erkeğinin tatmin aracıdır. Bence erkek kadar kadın da kendi vücudunu belirli sınırlar içinde kullanma özgürlüğüne sahip olmalıdır. Kuşkusuz bu sınırları eğitim-öğretim belirler. Kadın olsun erkek olsun, insanın istemediği arzulamadığı, kısacası iradesi dışında her ilişki tecavüz kavramı içine girer.”

Marie Kate daha gerçekçi; itirazda bulundu:

“ Şimdi bize sosyal psikoloji dersi verme Lillian. Sen de ben de kendi vücudumuzu, o dediğin belirli sınırları da aşarak kullanma özgürlüğünü yaşadık ve yaşıyoruz. Ama ayrıca güçlünün, zorbanın karşısında tecavüzler de yaşadık. Dilinde ‘erkeğin eli dokunsa gebe kalır’ söylemi ya da erkeğin dokunduğu objeye elini dokunmakla tatmin olduğunu sanan kadın kişiliği bulunan Mustafa’nın gibi toplumlarda, kadının gerçek cinselliğini açıktan yaşaması ölümle cezalandırılıyorsa kuramsal çözümlerinin ne yararı var? Sen bize çağdaş ve gelişmiş bir toplumda çağdaş bir anne olarak Julie’yi anlat. Sergilemekten sözettiğimiz yaşam tablolarının sonuncuları cinselliğini erken yaşayan Julie’ye ilişkin.”

Mustafa Kara soruyu doğrudan sormayı tercih etti:

“ Bunun farkına vardığında, açıkçası onu erkek arkadaşıyla aynı yatakta gördüğünde davranışın nasıl oldu?”

Marie Kate rica etti:

“ Bana daha önce anlatmıştın, lütfen onu bize bir kez daha anlatır mısın?”

Lillian gülerek açıldı:

“ Neden baştan böyle kestirmeden sormayıp, bana teorik sözler ettirdiniz? Zaten Julie de herşeyi bildiğini düşünerek, utandığı için buraya gelmek istemedi. Arabanın arka koltuğunda yatıyor, kürtajın rahatsızlığı da üzerinde. Anlaşılan Mustafa ile birşeyler kurguluyorsunuz.”

Marie Kate’le Mustafa Kara ikisi birden “ karşılaştırmalı bir kurgu bu” diye karşılık verdiler.

Lillian “ tahmin edebiliyorum, dedi ve anlatmaya başladı:

“ Daha sonra bana kurgunuzu ayrıntılıdır. Ben cinselliğini erken yaşamaya başlayan kızımı bir değil iki kez ve tamamıyla rastlantısal olarak yakalamak durumunda kaldım. Ve bir çağdaş anne tepkisi verdiğimi düşünüyorum. İkincisinde babasıyla birlikteydik. Önce birincisini anlatayım: On iki yaşını tamamlamak üzereydi. Geçen yılın başlarında, bir gün öğleye doğru eve uğramak zorunda kaldım; çalıştırdığımız Kafe’nin izin belgesini unutmuşum. Julien’i Marsilya’daki babamlara göndermiştik okullar tatil olduğundan. Julie de iki yıldır sürdürdüğü bale kurslarına gidip geliyordu. Sessizce kapıyı açıp içeri girdiğimde, Julie’nin odasının yarı açık kapısından hafif inilti, derin nefes alışlar geliyordu; aklımın köşesinden başka birşey geçmediği için, kızım hasta olduğunu düşündüm. Seslenmeden içeriye doğru baktım. Bakmamla geri çekilmem bir oldu. Julien’in arkadaşlarından biriyle çıplak sevişiyorlardı. Beni görmediklerinden emin olmak için bir süre nefesimi tutarak, koltuğa oturup bekledim. Onları korkutmak, ürkütmek çok tehlikeliydi, bu ilk cinsellik deneyimlerinde. Neyse ki, görmemişlerdi, yalnızlığın koynunda heyecanlarını yaşıyorlardı. Oturma odasının kapısından çıkarken, Julie’nin acı çığlığını duydum. Belli ki kızlık zarından kurtulmuştu, kendi kendime gülerken dış kapıya yöneldim. Ama Julie’nin haykırışları sürüyor ve ağlayarak, kendisinden beş-altı yaş büyük partnerine küfrediyor eline geçeni üzerine fırlatıyordu. Kendisine tacavüz ettiğini, Marie teyzesi gibi yaralandığını, polise gidip onu tutuklatacağını söylüyor. Az bekledim; oğlan olayın normal olduğunu ve bu acıyı bir daha asla duymayacağını anlatmaya çalışıyordu, ama boşuna. Bunları duyunca çok üzülüm ve kendimi suçladım. Bu bilgiyi kızıma ben vermiş olmalıydım. Dışarıdan yeni giriyormuşum gibi kapıyı çarptım, sesler kesildi. Hızla koridordan geçip, oturma odasına girdim. İkisi de giyinikti. Julie beni görünce ağlayarak boynuma sarıldı. Oğlan utancından rengi değişmiş olarak çıkmak istediye de engelledim. Bir saat kadar onlarla konuştum ve özellikle kızımı bilgilendirdim. İkisini barıştırıp havayı ipek gibi yumuşatıp çıktım.”

Mustafa Kara onun soluklanmasından yararlanıp “ bravo, dedi, çağdaş anne işte böyle olur! Ya ikincisi?” Lillian kaldığı yerden sürdürdü anlatısını:

“ İkincisinde, Patrick’le birkaç gün için çıktığımız bir dinlenceden erken dönüşümüzde, gece kendi yatağımızda ve bir başka arkadaşıyla bulduk. Son anlarında ve tam ışığı söndürüp uyumaya hazırlandıklarında odamıza girmişiz, biz de hafif sarhoş ve birbirimize sarılmış durumdaydık.

Işığ ı yaktığımızda ne yapacaklarını şaş ır d ılar. Ben gülüyordum, baba ise yatağ ımızı kullandıkları için kızmış tı. Meğ er onlar da bir partiden ve biraz sarhoş olarak geldikleri için yanlışlıkla odaya girmiş ler. Farkına vard ıktan sonra da çıkmamış lar. İkisi de özür dileyip, babayı sakinleştirdiler. Ben de bir yana çekip yine bir nutuk attım, dikkatli olmaları ve önleyici haplar kullanmaları yönünde. Ama sonuç ortada, söz dinlemediler ve on üç yaş ındayken bugün iki aylık bebeğ i kürtajla ald ır mak zorunda kald ık. Çok zeki ve çalış kan kız Julie, okuması ve okullarını bitirip arzu ettiğ i alanda çalış ması gerek. Baksanıza pencereden, babasıyla birlikte buraya geliyorlar. Haydi bana eyvallah, içeri girip de sizi meş gul etmesinler. Siz kurgularınızı tamamlay ın ve anlatıklar ımı da yaratt ığımız bir tabloya eklersiniz.”

Lilian aceleyle kalktı ve ikisiyle de öpüşerek çıktı Kafeden. Biraz şaş kın, daha çok üzgün olan Mustafa Kara, “ Marie, mon amour, dedi, Lilian’ın anlattıkları bana sanki bir düş ; bizim insanlarımızın asla ulaşamıyacağ ı bir hayal gibi geliyor. Sen de ş imdi, neş eli bir halay ın ardından masum bir öpücüğ ün, on üç yaş ındayken Jale’in baş ına neler açacağı nı dinle! O da sana bir hayal gibi gelecek.

Kâfi Jale’nin İsmi Kadınla Bayramlaşması ve Beşikkertme Bağ ından Kurtuluş u

Şeker bayramının birinci günüydü. Jale yataktan kalkmış , yorganı döseğ i dürüp kaldırarak yüklüğ e koymuştu. Odayı ikiye ayıran direklerin arsındaki perdeyi açtı sonuna kadar. Oda iyice aydınlanmış ı güneş tam karşıdan vurduğ u iş in. Öndeki pencerelerde artık mayısla sıvanmış cam parçaları yoktu. İki yıl önce yakın komşulardan birinin evinin marangozluk iş lerini yapan ustayı çağ ırıp ölçülerini ald ırarak, pencere kasaları ve çerçevelerini yaptırmış ve cam taktirmiş lardı. Evde kimse yoktu, sessizlik içindeydi. Jale yüklüğ ün önündeki sandığ ı açıp karış tırdı, arad ığını bulamayınca bağ ırdı:

“ Ortalıkta da kimse yok. Kız Leyli ana neredesin? İsmi halanın verdiğ i çiçekli şalvarla güllü papuç ları, alaca fıstanı sandıkta bulamıyorum. Kız onları nereye koydu ana? Babamla Hüsük abim neredeler sabah sabah iş e mi gittiler bayram günü?” Leyli ananın sesi ahır tarafından geldi. Önce son soruyu yanıtladı:

“ Kız yaşamayas ı ne bağ ırıp durursun? Bayram günü ne iş e gitmesi. Baban oğ lanı da alıp camiye, bayram namazına gittiler. ‘Vakit namazlarını kıld ığımız yok, bari bayramdan bayrama Allah’ın huzuruna çıkalım bari bir iki kere’ deyip oğ lanı da zorla kald ırıp götürdü.”

“ Kız ana bana ne namazlarından, dedi Kâfi Jale, sen bana urbalar ımın yerini söyle çabuk; ş imdi gelen melen olur, don gömlek dolaş ıyorum. Perdeyi de açtım...”

“ Kız senin gözü kör mü? Yatağ ının yan ıbaş ındaki bulgur çuval ının üstüne koydum akşam, sen yatt ıktan sonra.”

Jale onları gördü; kadın güzelce en alta güllü papuç ları, üstüne de şalvar ı ve fıstanı katlayıp hazırlamış kendisi için. “Dün söylemiş tim; İsmi halaya baharda söz verdim ilk bayramda onları giyinip ilk kendilerine geleceğ imi. Anam unutmamış vallaha, dedi kendikendine; hemen giyinip bayramlaşmaya gideyim.”

Çabucak giyindi saç larını tarayıp bir lastikle bağ layarak at kuyruğ u yaptı. Taş tan kare biçiminde oyulmuş Çark dedikleri suyu dış arıya akıtan delikli teknenin baş ında bir tas suyla elini yüzünü yıkadı. Banyoyu ahırda, gübrenin üzerine koydukları geniş bakır leğ enin içinde yapıyorlardı. Yanlamasına çatlamış büyükçe bir aynada biraz kendini seyretti. Gamzeli yanakları al aldı.

Ergenlik döneminin baş ındaydı. Aynaya bakarken ahırdan çıkmış olan anası arkadan sarılıverdi.

“ Ay benim Kâfir Jale’m, ne güzel olmuş ; boyuna bosuna kurban old ığ um” diyerek kafasını çevirip yanaklarından öptü. “ Ben de ahıra bayramlaşmaya gelecektim, iyi bayramlar Leyli anam benim” diyerek Jale de anasının elini öptü. Birbirlerine sarıldılar. Jale “ ana dedi, ben İsmi halaya

bayramlaşmaya gideceğim. Biliyorsun, kendisine söz verdim. Döndüğümde babamlar da gelir, onlarla da bayramlaştıktan sonra birlikte kahvaltı ederiz.”

“ Tamam benim güzel kızım, dedi, beşik kertme kaynanan unutmamıştır geleceğini; şimdi sana neler hazırlamıştır, yedirmeden bırakmaz seni. O seni gördükçe oğlunu görmüş gibi oluyor; seni onun yerine koydu. Güllü yemenilerini de giy, koş git!”

Jale evden telaşla çıktı ve aynı sokaktaki iki evin köşesini dönünce İsmi kadının evi göründü. Karşıdan bayramlaşmak için evleri dolaşıp şeker toplayan kızlı erkekli bir grup çocuk geliyordu. Erkek çocukların boynunda o yılların bayramlık simgesi sarı-kırmızı veya yeşil-kırmızı şeritli, kenarları küçük püsküllerle süslü ipek kefiyeler vardı. Kimileri kefiyenin boynundan sarkan uçlarını göğüsleri üzerinden çaprazlama geçirerek siyah şalvarlarının içine sokmuşlardı. Kız çocukların sırtlarında bayramlık uzun çiçekli pazen fistanları, başlarındaki ince yazmalarının alınlarına yakın kısımdan dışarı taşan saçlarına tutuşturulmuş yazmanın rengine uygun kırmızı, beyaz veya sarı kurdeleler vardı. Oğlanların hepsi de kasketliydi. Belliki İsmi kadının evinden çıkmışlardı; Jale'nin bağıra çağıra önünden geçerken “Akhyetik Kertik kız beşik kertme kayınnasına gidiyor” diye ona lâf atmayı da ihmal etmediler. Jale aldırış etmeden yürürken, İsmi kadın evin ikinci katındaki sokağa bakan pencerede İsmi kadını gördü. Kendisine el sallayarak kapıyı açmaya ineceğini betimledi. Gidinceye dek açtığı kapıda onu bekledi.

“Nerede kaldın güzel gelinliğim? Gözlerim yolda kaldı” diyerek Jale'ye sarıldı İsmi kadın, bayramlaştılar. Birlikte tahta merdivenden yukarı çıkarken konuşmayı sürdürdü:

“Dedimki kendikendime aradan 6 ay geçti, belki de Jale verdiği sözü unutmuştur; gelir mi gelmez mi? Hem de benim gelin olduğum zamanki urbalarımı giymiş de gelmiş Safi'min beşik kertme yadigârı! Akhyetik Jale'm seni gördüğümde, sanki Safi'mi görmüş gibi oluyorum.” Odaya çıkmışlardı. Jale sordu: “Mısıık dayı nerede? İçeride mi? Onun da elini öpeyim, bayramlaşayım. Ondan sonra sana diyeceklerim var.”

İsmi kadın “ O da babanla birlikte camiye bayram namazına gitti, dedi, sen kahvaltı etmemişsindir; hemen birşeyler hazırlayayım. Daha sonra diyeceklerini dersin, önce birlikte karnımızı doyuralım yavrum. Az önce pişirdiğim sütün kaymağını kaldırmıştım, biraz da petekten bal çıkarttım. Yufka ekmek de taze. Ocakta çay demleniyor. Bunları küçük tepsiye koyup önümüze alalım, tamam.” Bir telaş içinde ve Jale'nin şaşkın bakışları arasında dediklerini uyguladı ve sofraya oturdular. Çayları da doldurup yemeğe başlayınca sordu İsmi kadın:

“ Şimdi söyle ne diyecektin?”

Jale biraz terddüt etti sözleri, sofrada bulunan tatlıyı acı yapar diye. Kadın ısrarlıydı:

“ Haydi seni dinliyorum, dedi, söyleyeceklerin acı bile olsa, bu baldan da tatlı gelir bana; çünkü sen yadigâr filan da değil, sen Safi'nin kendisisin.”

Jale bu sözlerle daha da şaşırılmıştı. Kendini toparladı ve kendisinden beklenmeyen bir bilgiçlikle bir psikolog gibi konuştu:

“ Madem beni Safi'nin yerine koyuyorsun, ben de seni Leyli anamın yerine koydum, İsmi ana diye çağırıyorum...” Kadın birden sözün arasına girdi:

“İsmi anan sana kurban olsun, dedi, güzel gelinliğim ne söyleyecek merak ediyorum.”

Jale ciddileşti ve “ o zaman dinle İsmi ana, diye devam etti; ben şu anda Safi'nin yerine değil, onun hakkında konuşacağım. Safi cennete gideli tam yedi yıl oldu; bu dünyanın çilesinden kurtulmuş o dünyada hurilerin arasında yaşıyor. Ölmeseydi benim gibi on üç yaşında olacaktı. Cennete giden çocuklar bile çabuk büyüyor hemen delikanlı oluyormuş. Hurilerden biri onu çoktan kapmış, evlenmişlerdir. Bana artık gelinliğim deme.”

Bu sözleri şaşkınlık içinde dinliyordu kadın. Rahmetli Mehmet efendi kayınbabasının cennet hakkında, ‘orada erkekler güzel hurilerle, kadınlar kızlar da gılmanlarla/yakışıklı delikanlılarla

billur köşklerde yaşayacaklar'diye anlattıklarını anımsayınca, Jale'nin söylediklerine akli yattı. Hemen yerinden kalktı ve bulaşık dudaklarıyla Jale'nin yanağından öptü, sonra da bir parça yufkayla kızın yanağında bıraktığı bulaşığı sildi. Arkasından uzun bir konuşma yaptı:

“ Kız Kâfi Jale, sana köyde boşuna Akliyetki kız demiyorlar. Sen bunları kitaplardan mı öğrendin böyle? Oğlum orada köşklerde hurilerle, bizden daha rahat yaşıyor. Ben boşuna ağlıyordum. Zaten geçen yıl bir kere delikanlı donunda düşüme girmiş, ‘ana çok ağlıyorsun, yatağım su içinde kalıyor’ deyip kaybolmuştu. Ben de kafamı var; anlamadım, düş deyip geçtim. Sağol beni aydınlattın; bundan geri ne ağlayacağım, ne sana gelinliğim diyeceğim. Boynumun borcu olsun; seni ben kendi elimle evlendirecek, masraflarını da ben karşılayacağım. Sana hükümet kapısında maaşlı çalışan birini bulup, başgöz edeceğim. Zaten kafamda biri var; hem de öğretmen. Aha bak düllüce sesi geliyor. Kızlar oğlanlar meydanda toplanmış bayram ediyor, halay çekiyorlar. Haydi sen de eve git anana söyle sen de doğru halay çekmeye. ‘Kayna Kara Gözlü Pınar’ halayına girersen onu görürsün”

O konuşurken Jale de karnını doyurmuştu. Hemen kalktı “sağolasın İsmi ana, dedi, Mısıık dayı gelmedi ki onunla da bayramlaşayım.” Merdiven başına gittiğinde, İsmi kadın seslendi:

“Onlar hâlâ imamın vaazını dinliyordur. Dur hele anası kurban; az daha unutuluyordum, bayram için bir kazan sütlaç yaptım. Sizin için küçük bir tencere ayırmıştım. Sana vereyim de eve götürsün.”

Jale tencereyi almasıyla, merdiven basamaklarını ikişer ikişer atlayıp kapıdan fırlaması bir oldu. Artık rahatlamıştı. Kâfi Jale evlerine döndüğünde Hanım ablasıyla Yusuf eniştesini kendisini bekler buldu. Uzun yolağı geçip de odaya girer girmez Hanım, “ kız Kâfi amma da bekle din. Beşik kertme kaynanan seni iyi ağırladı galiba” sözleriyle onu karşıladı.

Kâfi Jale “ abla bir dur, dedi, hele bayramlaşalım, sonra anlatırım.” Birbirlerine sarılarak öpüşüp bayramlaştılar “iyi bayramlar!”diyerek. Arkasından Jale sordu:

“ Babamla abim daha gelmedi mi? Kahvaltı ettiniz mi?” Leyli ana yanıtladı:

“ Baban vaaz dinliyormuş, çok tutar da! Hüsnü abin namaz biter bitmez çıkıp geldi. Enişten, ablan hep birlikte kahvaltımızı ettik; İsmi kadın gelinliğini, kahvaltı ettirmeden göndermez biz yiyelim dedim. Ama üzülme çok sevdiğin acılı tarhana çorbasından sana da bıraktık.”

Sözün gerisini, daha doğrusu anasının söyleyeceklerini taze gelin Hanım tamamladı:

“ Hüsnü, arkadaşı Musto ve Cabbar’ın öğretmen oğlu Hallo hep birlikte köy meydanında bayram halaylarına katılmaya gittiler. Elleri de bir de mandolin vardı, dıngırtarak çıkıp gittiler, eniştenle ben de seni bekledik birlikte gidelim diye..”

Bir daha sormasalar da gözleriyle merakla konuşmasını, İsmi kadınla aralarında neler geçtiği ve ne yiyip içtiğini anlatmasını bekliyorlardı. Jale, elindeki tencereyi diğer kabkacağın yanına koyup, onların meraklarını gidermek için ballandıra ballandıra uzunca anlatmaya başladı:

“ Tahmin ettiğiniz gibi İsmi hala beni iyi ağırladı. Ayrıca ona verdiğim sözü tuttuğum için de çok sevindi. Yukarı çıkar çıkmaz önceden hazırladığı yarım dalak bal ile taze kaymağı, yeni sacdan indirdiği yufkayla birlikte tepsi içinde önümüze koydu. Sonra da ocakta demlediği çaydan koca bir bardak doldurup getirdi. Ben de bal ile kaymağı yufkaya sarıp afiyetle yedim; gelinliğini değil miydin?”

Ağzı sulanan Yusuf eniştesi; “ooohh! İyi etmişsin baldız”dedi araya girip.

Kâfi Jale kaldığı yerden sürdürdü konuşmasını:

“ Size de, hayırma yiyesiniz diye bir tencere sütlaç gönderdi. Önce hemen size şu haberi vereyim: İsmi hala bir daha bana ‘gelinliğim’ demeyecek. Söz aldım. Bundan sonra hiçbirinizin ağzından benimle ilgili ‘İsmi kadının gelinliği ve Beşik kertme kaynanan’ sözleri çıkmasın ha!” Hanım dayanamadı sözünü kesip sordu:

“ Tamam, tamam biz söylemiyelim de; İsmi kadını nasıl susturdun, ondan nasıl söz aldın? Kadın seni gerçek gelini gibi görüyordu?”

Leyli ana ile Yusuf enişte “hee ya!” diye onayladılar Hanım’ı.

Jale anlattı uzun uzun:

“ Onun da ötesinde; ‘sen sadece onun yadigârı gelinim değil, Safi’min kendisisin’ dedi yüzüme karşı. Sonra sözü ben aldım ve ona öyle şeyler anlattım ki, susakaldı başını eğip teslim oldu. Şu anda ben hâlâ hayretler içindeyim! Söylediklerimin bir kısmını bir kitapta okumuştum, bir kısmını da o anda kendim uydurdum. Safi’nin cennetteki hurilerden biriyle evlendirildiği ve beni terkettiğine, bir anlamda boşadığına, dolayısıyla artık gelini olmadığıma onu inandırdım. Orada bizden daha rahat ve mutlu bir yaşam sürdüğüne inanıp kabullendi. Bir daha oğlu için ağlamıyacağına ve bana gelinim veya gelinliğim demeyeceğine söz verdi. Dahası ‘seni ben kendi ellerimle gelin edecek, düğün masraflarını ben çekeceğim’ dedi. Şimdi anladınız mı eski beşik kertme kaynanamın bana neler söylediğini?”

Jale’nin anlattıklarını ağzı açık dinleyen Leyli ana ve eniştenin yerine Hanım konuştu:

“ Kız anam Jale senden korkulur; tevekkeli değil sana köyde Aklyetik Jale diyorlar! Önce beşik kertme kara yas yazmasını bir yıl önceden attırdı başından, şimdi de İsmi kadının ‘gelinliğim, gelinim’ diye peşinde koşmasından kurtuldu. Aferin sana Jale bacım! Haydi ana şu sütlaçtan bizim için bir tabağa payımızı ayır birer kaşık yiyelim. Sonra üçümüz de halay çekmeğe gideceğiz. Bu bayram ‘Kızıoğlan Beğenme Halayı’nda gözcü yeni evliler biz olacağız.”

Jale “ iyi o zaman, dedi, ben sütlaç yemeyeceğim şimdi. Eğer kalırsa akşama yerim. Ben kiler tarafına geçerek şu fistanı çıkarıp, üstümü değiştireyim.”

Kâfi Jale İlk Kez Gittiği Kasabada Fırıncıya Buğday Satıyor

Hanım’la Yusuf enişte sütlaç paylarını yerken, Jale perdeyi çekip kiler tarafına girdi. Orada İsmi kadının verdiği giysileri çabucak üstünden çıkardı. Babasıyla birkaç önce ilk kez gittiği İlçede manifaturacıdan aldığı dikey lacivert çizgili kırmızı etekle, mor renkli fanilasını giydi. Ayaklarına da eski beşik kertme kaynanasının verdiği güllü yemeni ya da papuç dedikleri yerel yapım kösele tabanlı ayakkabıları giydi. Başından eşarbını da çıkarıp attı ve saçına geniş bir kırmızı kurdele takarak kendisini şehirli kızlara, özellikle son gelişinde bağda birlikte üzüm topladığı ona adını veren ağa kızı Jale’ye benzetmeye çalışıyordu. Kâfi Jale bu giysileriyle ergen değil de yetişkin bir genç kız görünümündeydi.

Babasının onu kasabaya götürmesinin bir nedeni vardı: İlkokulu iki sınıf atlayarak on yaşında bitirdiği için diplomasını alamamıştı. Artık onikisnin bitirmiş on üçüne girmiş bulunuyor ve okuldan diplomasını alabilmesi için de fotoğraf çektirmesi gerekiyordu. Fotoğrafçı da kasabadaydı. Kocasadık’ın Yazlak’taki tarlasında bulunan birkaç oyum meşesinin kesim vakti gelmişti; oyumların birinden bir eşek yükü meşe odunu kesip eve getirdi bir gün önce. Jale’nin Hıdo dayının gelini Fato’nun bebeğine baktığı altı aylık sürenin karşılığı olan iki eşek yükü buğdaydan, yaklaşık altmış kiloluk iki çuval dolusu bir yükünü kendilerin eşeğine, meşe odununu da komşudan ödünç aldığı eşeğe yükleyerek şafak vakti yola çıktılar. Üç saatta ilçeye gelmişlerdi babayla kız. Kırımından hernasılsa kurtulmuş birkaç Ermeni ailenin oturduğu Sırağâvurlar sokağında bir yük odunu semerci Minas ustaya 6 liraya sattı Kocasadık uzunca bir pazarlıktan sonra. Sonra büyük çarşıdaki ‘Buğday Meydanı’ dedikleri Pazar yerine eşeğin yükünü indirdiler. Kocasadık çuvalardan birini diklemesine yere koyup ağzını açtı. Diğerini yatay olarak yanına yerleştirerek Jale’ye “ kızım, sen bu çuvalın üzerine otur bekle, dedi, ben eşekleri Nalbant Kâmil’in hanına bağlayıp, on-on beş dakika içinde dönerim. Eğer müşteri filan gelirse; ‘babam hana kadar gitti, birazdan dönecek’ dersin.” Hemen eşeklerin yularından çekerek, yavaş yavaş

kalabalıklaşmaya ve dükkânların açılmaya başladığı çarşının içinden geçerek bir sokak ötedeki hana doğru yollandı.

Kâfi Jale, çuvalın üzerinde oturmuş çevresini biraz şaşkın, biraz merakla bakınıyordu. Geniş ve kaldırım taşları döşenmiş yokuş yukarı çıkan bir uzun sokağın iki yanında karşılıklı sıralanmış dükkânları ve sokağı doldurmaya başlayan köylü ve kasabalı insanlarla birlikte at ve eşek gibi binek hayvanlarını seyre dalmıştı. Kasaba ve kentler hakkında sadece kitaplardan edindiği bilgiler vardı zihninde. Kasabayı ve bu denli kalabalığı ilk kez görüyordu. Buğday meydanının arkasında kesme taşlardan yapılmış kocaman minaresi olan ulu camiye uzun uzun baktı. Kendi köyündeki koca oda büyüklüğündeki minaresiz camiyle kıyasladı. Meydan ürünlerini satmaya getirmiş olan kadınlı erkekli köylüler ve kasabalı müşterilerle dolmuştu. Bazıları da ürününü sergileyecek yer bulmaya çalışıyorlardı. Sağ tarafında şapkalı ve pos bıyıklı siyah yünden dokunmuş bol paça şalvarlı babası yaşlarında bir köylü dayı vardı. Arpa, mercimek ve nohut dolu torba ve çuvaların arasında oturuyor. Çevresini merak ve dikkatle gözleyen; başında eski bir allı-morlu bir yazma bağlı, çiçekli fistanı altında yeşile çalan bir şalvar giymiş bu ergen kız arada bir süzüyordu. Jale bunun farkındaydı, ama onun konuşmasını bekliyordu. Bu arada bir-iki müşteri çuvaldaki buğdayı avuçlayıp yoklayarak geçti. Onlara babasının kendisine tembilediği cümleyi tekrarlardı. Ama içinden “alıcı bir müşteri gelse de ben pazarlık edip, satsam” düşüncesi de geçmiyor değildi. Tam kafasını çevirip yanındaki köylüye bir şey sormaya hazırlanırken, o daha önce davranıp “kızım hangi köylüsünüz?” diye sordu ve ekledi; “babam da daha gelmedi.” Jale adamı sorusunu yanıtladı ve arkasından kendisi bir soru sordu:

“Ortaklı köyüdeniz. Babam az gecikti. Herhalde eşiği nallatıyordur, şimdi gelir. Dayı söylesene buğdayın kilosu kaç?” Köylü dayı ciddiyetle kızını yanıtladı:

“Belediye narhı, yani belediyenin koyduğu fiyat buğdayın kilosu 10-12 kuruş kızım. Babam geldiğinde pazarlık etse de 12’den yukarı satamaz.”

“Sağol dayı” deyip sustu Jale. Aradan pek az bir süre geçmişti ki, yeni bir müşteri geldi; yeni siyah palto sırtında, bacaklarında ütülü pantolon ve başında lenger (fötr) şapkası vardı. Jale onun kasabalı bir zengin olduğunu anladı. Müşteri açık çuvaldaki buğdayı karıştırmaya, yoklamaya başlayınca hemen ayağa kalkıp yanına geldi ve onunla, köyde ‘dil kırıyor’ diye alay edilmesin diye konuşmadığı kitap diliyle konuşmaya başladı:

“Buyurunuz bey amca! Buğdayımız çok kaliteli; bu Ortaklı köyünün Şeyhçayırı semtinde yetişen Kunduru buğdayıdır, ayrıca unu ve bulguru en besleyici olan buğday çeşidi budur.”

Kasabalı köylü kızının bu düzgün konuşmasıyla buğdayını övmesine şaşırıp kaldı. Gülererek “bu çok övdüğün buğdayın kilosunu kaçtan satıyorsun hanım kız?” diye sordu. Jale fiyatını söylemeden önce “bakınız bey amca, dedi, ben buğdayımı övmüyorum. Gerçeği, yani kundurunun özelliklerini size anlatıyorum. İsterseniz gidip ziraat memuruna sorabilirsiniz.”

“Tamam, tamam inandım, dedi, adam; fiyatını söyle, hem senin babam veya amcan nerede? Onunla konuşalım?” Jale hafif öfkelenir gibi davranış içinde konuştu:

“Bey amca size yakıştıramadım doğrusu; 13 yaşındaki bir kız çocuğunu insan yerine koymuyor musunuz? Babam bir yere kadar gitti, birazdan gelir. Ama o da farklı şeyler söylemeyecek. Buğdayımın kilosu 15 kuruş. Üstelik çuvalardaki buğday, yıkanıp kurutulmuş tertemiz; hem un hem de bulgur yapmaya hazır durumda.”

Köylü kızının bu sözleri karşısında ne söyleyeceğini şaşırıp lenger şapkalı kasabalı “ama kızım, belediyenin koyduğu en yüksek fiyat 12 kuruş” diyebildi. Bunun da hemen karşılığını aldı Jale’den:

“Belediyenin narhı, doğrudan harmandan gelen normal buğday için, kunduru cinsi ve yıkanmış kurutulmuş buğday için değil. Az bile söyledim, bir kuruş aşağı olmaz.”

Kasabalı müşteri, çevresindekilerin kendilerini dinlediklerini hissedince, küçük çocukla pazarlığı sürdürmeği onuruna yediremedi. “Tamam kızım, dedi, senin dediğin olsun. 15’ten iki çuvalı da alıyorum.” Sonra arkasında bekleyen birlikte getirdiği, birinin elinde kantar olan iki gence “ haydi gençler!, diye seslendi; tartın şu çuvalları, sonra da fırına götürün. Aşağı fırındaki baş ustaya söyleyin bu çuvallardaki buğdayı boşaltacağı iki çuvalı diğerleriyle karıştırmasın. Doğru bizim eve göndersin, evin kışlık bulguru bu buğdaydan yapılacak. Patron böyle söyledi dersiniz! Kızımızın çuvallarını da çabuk getirirsiniz.”

Buğday çuvalları çabucak tartıldı tam 60 kg.geldi. Gençler sırtlayıp götürdüler. Artık iki fırın sahibi bir patron olduğu anlaşılan müşteri Jale’yle bu kez farklı konuşmaya başladı: “ Sen akıllı, zeki, bu yaşta hakkını savunan, dirençli ve uyanık bir kızsın. Senin gibi bir kızım olmasını isterdim. Ben değirmencilik ve fırıncılık yapmış bir kişiyim. Kunduru buğdayın da ne olduğunu iyi bilirim. Senin söylemediğin bir özelliğini de ben söylüyeyim; kunduru buğdayın başakları dolgun ve kılçıksızdır, bizim buralarda ‘guris buğday’ derler. Haydi şimdi hesabını yap, paranı ödeyeyim.”

Kâfi Jale memnundu bu pazarlıklı satıştan. Ya babası ne diyecekti? Onun korkusu başladı şimdi içinde; “kız başına koskoca patronla nasıl pazarlık edersin? Meydandaki herkesi bize güldürdün”gibi sözler söyleyip de kendisini döverse!?! Artık ne olacaksa, olacak!

“ Hesabını yaptım bile patron amca, dedi, 60 kilo buğday 9 lira eder. Ama çuvalların darasını alıp çıkarmak gerek.”

Patron amca, “ Çuvalların darasını boşver kızım, al sana 10 lira. 9 lirasını babana verirsin, 1 lirasını da sen harca” dedi parayı verdi Jale’ye, yürüyüp gitti. Buğday meydanında bir alkış koptu. Meğer herkes onları baştan sona izlemiş bulunuyorlardı.

Kâfi Jale’nin bilmediği ve tahmin etmediği bir şey daha vardı: Babası, Lenger şapkalı müşteriyle pazarlığının ortasında Pazar yerine gelmişti. Onları duyacak kadar arkalarında bir yerde durmuş, sonuna kadar beklemişti. Her nedense müdahale etmemişti. Müşteri gittiğinde çevresine bakınırken onu tam arkasında. Kocasadık’ın gözleri yaşarmıştı ve “ ben bu buğdayı 15’e dünyada satamazdım, aferin sana!”diyerek kızına sarıldı ve onu öptü. Babasının bu ilk öpücüğünü hiç unutmadı.

Şaşkınlık içinde kalan Jale elindeki kâğıt 10 lirayı babasına verdi. O da cebinden bir lira çıkarıp “bu senin bahşişin”diyerek kızına verdi. Fotoğraf çekimi ve alışverişten sonra Kocasadık, hiç beklenmedik birşey daha yaptı; Jale’yi lokantaya götürdü ve tas kebabı yediler birlikte.. Handan eşekleri yedeklerine alıp çarşının alt ucundan çıkarlarken, kırtasiyeciyi gördü. Eşeğin yularını babasına verirken “baba dur şuradan bir gazete veya kitap alayım” deyip dükkâna daldı. İçerisini üniformalı ve ay yıldızlı şapkalı ortaokul öğrencisi kızlar doldurmuştu. Şamata yapıyorlardı. O içeri girince sesleri kesildi. Onu küçümseyici bakışlarla süzmeye başladılar. Biraz raftaki kitaplara ve gazetelere baktı. Sonra arada gözüne ilişen Hayat Mecmuası’nı eline alıp fiyatına baktı 40 kuruştı. Hemen kasadaki gence cebinden çıkardığı 1 lirayı uzatıp üstünü aldı. Kapıdan çıkarken kızlardan birinin “hele şu köylü kızına bakın, Hayat Mecmuası aldı; herhalde resimlerine bakacak!” dediğini ve gülüşüklerini duydu. Geri döndü ve “Beğenemediniz m? Evet, köylü kızıyım. Çok şükür ki, sizler gibi şımarık, şamatacı değilim” dedi ve çıktı. Suspus olmuşlardı.

Kiler bölümünde üstünü değiştirmekte olan Kâfi Jale bu ilk kasabaya gidişini, giydiği etek ve fanila, zihninde orada geçirdiği zamanı bir daha yaşatmıştı. Mırıltıyla söylendi:

“ Şımarık kızlar, akıllarınca köylü kızlarını küçümsüyorlardı!”

O anda Hanım ablasının sesini duydu:

“ Haydi kız Jale halay çekmeye! Ne kendikendine konuşuyorsun? Biz hazırız, çıkalım.”

Kızıoğlan Beğenme Halayı: “Kayna Kara Gzlu Pınar”

Köy meydanı bayağı kalabalıklaşmıştı. Ancak kalabalığı oluşturan süslenmiş genç kızlar ve erkeklerle birlikte ergenlik çağındaki kız ve oğlan çocuklardı. Bayram eğlencelerindeki halaylara, oyunlara ana-baba ve dedeler, nineler katılmazdı özellikle genç kız ve delikanlılar utanmasınlar özgürce davransınlar diye. Hatta meydanın çevresindeki evlerin önünde veya pencereden bile onları açıktan seyretmiyorlardı. Ama yaşlı kadınlar, analar, halalar, teyzeler, yengeler evlerinin önünden veya damların başında kendi söylemleriyle ‘kaşşak kaşşak’ olup, yani sıralanıp uzaktan seyreder, hatta oradan gelen çalgı seslerine uyararak kendi aralarında halay çekerek neşelerini bulurlardı. Köy meydanı bu bayramda aynı ortamı yaşıyordu. nce ‘Güdük Cevizin Dibi’ türküsüyle halaya başlamışlar, sırasıyla gruplar halinde halkalar oluşturarak, ‘Munzur Dağı Sana Nerden İnerler’, ‘Aşağıdan Gelir Ben N’edeğim’ ve ‘Aşağıdan Gelir Omuz Omuza’ halaylarını çekmişlerdi. Müzik aleti olarak nefeslilerden klarinet ve dllce’ye (duduk) ek olarak, bayram izinine gelmiş İlköğretmen beşinci sınıf ğrencisi köyde Musto diye çağırdıkları Mustafa Karaca mandoliniyle katılmış bulunuyordu. Bir iki halayda da Cabbarın oğlu Hallo lakabıyla seslendikleri iki yıldır yakın bir köyde öğretmenlik yapan Halil Sağlam mandolin çalmıştı.

Kâfi Jale’yle birlikte Hanım ile kocası Yusuf meydanın başında görününce algılar sustu ve son halay yarıda kaldı. Birkaç yerden “Yeni evliler geliyor; ‘Kızıoğlan Beğenme Halayı’ çekilecek” sesleri yükseldi. Bu halayı Ortaklı köyüne düğünlerde klarinet alan İbiş getirmişti. Çevredeki söylemle ‘gırnataı’, yani klarineti olarak nam salmış Onar köyünden İbiş, 8-10 yıl önce bayrama rastlayan bir düğünde türküsünü yazdırıp, halayı da birkaç kere oynatarak gençlere öğretmiş. O zamandan beri bayramlarda bekr genç erkekler ve kızların, köyde en son evli gelin ve gveğinin gözetiminde bu halayı çekmeleri geleneğe dnşmşti. Kocasadık’ın kızı Hanım’la, Karahmet’in oğlu Yusuf’un evliliği aslında düğün-dernek olmadı. Babası, Hacoana’nın torunu Ali’ye vermek istiyordu; ailenin büyüğü Hacoana ile başlık parasında bile anlaşmışlardı. Hanım kaç kere anasına “Leyli ana pohun işeğin yiyem, babama söyle ben onu istemiyorum; ona üzüm doğrulmuyor, sevmiyorum ben onu. Beni Kındık Ali’yle evlendirmesin” diye yalvarmışsa da, anasından hep aynı sözleri duymuştu:

“ Kızım ataya karşı gelinmez, kime verirse onu alacaksın! Atasına-babasına karşı gelenin derdine derman olmaz!” Babasına söylemesi zaten olanaksızdı; kapının arkasında kürek sapı hazır duruyordu, kırılmaz yerlerini kırardı! Buna rağmen Hanım ana-babasına papuç bırakmadı. İki bayram öncesinde ‘kızıoğlan beğenme halay’ında gönlünü kaptırdığı ve gizli gizli konuşmaya başladığı Karahmet’in oğlu Yusuf’la anlaşıp, bir gece bohçasını toplayıp kaçtı. Onbeş-yirmi gün süren tehditler ve kavgalardan sonra, uzaktan akrabası olan Jale’nin eski beşik kertme kayınbabası Mısıkalı Karahmet’in vekili olarak araya girip, başlık parasını biraz bol tutunca barıştı Kocasadık, yerel deyimle ‘bal bal oldular’.

Suskun kalabalığın arasına girer girmez dilbaz/ dil otu yemiş taze gelin Hanım, biraz tutuk olan kocasına iş bırakmadan hemen harekete geçti oyunu kurmak için.

“ oluk-ocuk, dana-doluk sizler çekilin bakalım kenara, diye seslendi; halaya katılmayacak olanlar da meydanın kenarına sıralanıp seyretsin, alkış tutsunlar. Trklere de katılabilirler, ancak iyi bilenler söylesin ve halaydakilerin önüne geçmesin karışık-kırışık sesler istemiyorum. şimdi gelelim genç kızlara ve delikanlılara! “Kayna Karagzlu Pınar” türküsünün sözlerini ve sırasını ezberlemiş, yanlışsız bilen altı kız ve altı delikanlı çıksın bakalım ortaya! Tekrar ediyorum;

karışık sesler ve yanlışlar istemiyorum, sırası gelen kızlar ve oğlanlar toplu halde tek bir ağızdan çıkıyormuş gibi söyleyeceksiniz.”

Yedi-sekiz genç kız kendi aralarından beşini ortaya sürdüler. Belli ki, onlar hazırlıklı gelmişti ve donanımlıydı. Hanım Jale’ye döndü ve “ Benim Akliyetik bacım, dedi, Jale haydi sen de altıncı olarak kızların yanına geç. Dün bize provasını bile sen yaptırın, eniştenin yanlışlarını düzelttin. Yaşın biraz küçük, ama maşallah, boyun bosun yerinde.” Hanım’ın yönetici konuşmalarını hem takdir ediyor, hem de gülüyordu davranışlarına. Arada bir alkış tutuyorlardı. Meydan tamamen açılmış, Hanım’ın söyledikle aynen uygulanmıştı. Jale de kızların yanına gitmiş fısıldaşıp gülüşüyorlardı. Hanım onlara doğru, ‘gülüşüp durmayın, ciddi olun’ anlamında sert bir bakıştan sonra delikanlılara dönerek onları saydı. “ Yedi oğlan altı kız!, dedi yüksek sesle, kendilerine güvenmiş çıkmışlar meydana; birini halaydan çıkarmak olmaz. Ne dersin gırnatacı?” Klarinetçi aynı köylü, kendisinden bir iki yaş büyük evli bir gençti. “Sen bilirsin abla, olmaz tabi ki” dedi. Hanım bir formül bulmuştu kafasından.

“ Haydi kızlar, dedi, siz halkanızı yapın. Ben sizin halay başınız olacağım taze gelin olarak. Yusuf da yeni damat olarak erkeklerin halay başı. Öğretmen Hallo ile öğrenci Musto sırayla halaydan çıkıp mandolinle, klarinete ve düllüceye eşlik edecekler. Böylece altı kız altı oğlan, bizi de sayarsak yedişer karşılıklı ve sırası geldiğinde birlikte türkülerimizin dörtlüklerini söyleyeceğiz halayımızı çekerken. Birlikte söylenen bazı dörtlüklerde iki halka birleşip tek halka olarak biz arada olmak koşuluyla halayı döndüreceğiz. Halay çekerken ve türkü söylerken de söz atmalar, el şakaları asla olmayacak. Karşılıklı bakışlar, göz süzmeler, gülümsemeler serbest! Haydi bakalım çalgıcılar Kayna Karagözlü Pınar la Kızlar Kızıl Üzümdür türkülerinin havasını çalın bir hele!” Çalgıcılar tiz sestten çalmaya başladılar, seyirciler haykırışlarla onları alkışladılar. Halay başlayınca sustular.

Oyuncuların yedişer kişi olarak çektikleri bu halayda kızlar erkekler ayrı ayrı halka oluşturdular. Bazan aynı halka içinde halayı dönüyorlardı. Arada söylenen farklı dörtlükler değişik makamda söylenirken halay hızlanıyor sonra yeniden yavaşlıyordu. Kızların ve erkeklerin arasında Hanım ile kocası halayda gözcüydü. Bu halay bir çeşit köy seyirlik oyunu gösterimi özelliği taşıyordu; kızlar ve erkekler halay dönerken türkünün dizelerini söylerken, göz-kaş-yüz işaretleri, yani jest ve mimikler yapıyor. Seyredenler davranışlardan kimlerin birbirini beğendiklerini rahat gözlemleyebiliyordu. Kâfi Jale’nin Mustafa’yı seçtiği belli belirsizdi, ama Halil Sağlam’ın halayda Kâfi Jale’yi etkileme çabası içinde olduğu rahat farkedilmekteydi. Hanımın ciddi ve disiplinli oyun kuruculuğuyla aşağıdaki düzende, ‘Kayna Karagözlü Pınar’ türküsü söylenerek, ‘Kızıoğlan Beğenme Halayı’ çekildi.

Gayna gara gözlü punar (2, Kızlar)
 Gaynadihca yaz geliyi (2, Oğlanlar)
 Her sabah bizim odaya (2, Kızlar)
 Üç gelin bir gız geliyi (2, Oğlanlar)

Oynama yorulursun (Kızlar)
 Fidansın gırılırsın (Kızlar)
 Sen bir garafil gülsen (Kızlar)
 Heryerde bulunursun (Kızlar)

Gıza dedim “gız al beni!” (2, Oğlanlar)
 “Get beni babamdan iste, (2, Kızlar)
 Babam eger vermez ise; (2, Kızlar)
 Elin’ galdır Hak’tan iste” (2, Kızlar)

Gızlar gızıl üzümdür (Oğlanlar)
 Gelin iki gözümdür (Oğlanlar)
 Gelinin sahabı var (Oğlanlar)
 Gine gızlar bizimdir (Oğlanlar)

Halayı da dönderelim (2, Birlikte)
 Kız yüzünü dön görelim (2, Oğlanlar)
 Oğlan yüzün dön görelim (2, Kızlar)
 Eger seni begenirsem (2, Oğlanlar)
 Eger seni begenirsem (2, Kızlar)
 Dosta da gül gönderelim (2, Birlikte)

Bögün ayın onudur (Birlikte)
 Yüküm buğda unudur (Birlikte)
 Evliye gönül verme (Birlikte)
 Eve gider unudur (Birlikte)

Dostu da bağa aparam (2, Oğlanlar)
 Dalından da gül goparam (2, Kızlar)
 Diyem ki başım ağrısı (2, Birlikte)
 Yüreginden de goparam (2, Birlikte)

Bahçaya indim güle (Birlikte)
 Gül sarılmış bülbüle (Birlikte)
 Oğlan (Kız sen) beni istiysen (Birlikte)
 Söyl’ anan (Anam da size) bize gele (Birlikte)

Getme de gidenlerinden (2, Oğlanlar)
 Boyu da fidanlarından (2, Oğlanlar)
 Babamdan da beni iste (2, Kızlar)
 Gelip gidenlerinden (2, Kızlar)

Gızlar gızıl üzümdür (Oğlanlar)
 Gelin iki gözümdür (Oğlanlar)
 Gelinin sahabı var (Oğlanlar)
 Gine gızlar bizimdir Oğlanlar) ⁱ

Bayram Halaylarla Türkülerle Çok Neşeli Geçmişti, Ah O Gece Olmasaydı!

Bayram günü gençlerin çektikleri geleneksel “kızıoğlan beğenme halayı” sonrası Hanım bacısı dışında, oradaki genç kız ve erkeklerden hiçbiri Kâfi Jale’nin Musto’yu, Musto’nun da onu beğenip seğtiğini anlamamıştı. Musto’nun onu beğendiğini belli eden bakışları, daha çok mandolin çalarak halayı yönetmesi yüzünden dikkat bile çekmemiş. Daha çok Hallo’nun Jale’de yoğunlaştırdığı sabit bakışlar gözlerden kaçmamıştı. Bunlardan rahatsız olan Kâfi Jale’nin birkaç ters bakışı bile Hallo’nun hanesine yazıldı. Öbür yandan Musto, daha çok Hüsnü’nün samimi arkadaşı olduğu için kız kardeşine kötü gözle bakıyor suçlanmasından çekinmekteydi. Kâfi Jale bayramın ikinci ve üçüncü gününde peşpeşe, hem bir yakını hem de bir başka kızla da kendisini sevdiği haberini gönderince, Musto ne pahasına olursa olsun onunla konuşmaya karar verdi. Zaten Hüsnü’nün arkadaşı olarak teklifsiz girip çıktığı evlerine gitti bir akşam üzeri. Her zamanki gibi aile tarafından içten ve iltifatlarla karşılandı. Fazla oturmayacağını, arkadaşıyla birşey konuşup gideceğini söylemesine rağmen, zorla ona kuru kaymakla dut pekmezi sundular. Hanım ile kocası da oradaydı, erkekler hemen sobanın yanına duvak dedikleri, alçak yemek tahtasını-masasını koyarak, bir kağıt oyunu çevirip onu da soktular. Oturmuş çorap örmekte olan Kâfi Jale tam karşısına oturmuş, oyun seyredemişçesine gözünü ondan ayırmıyordu. Bayramlık giysileri hala üstündeydi, içini eritiyordu gözleriyle Musto’nun. Herkesin elindeki kağıtlara bakması ve Hanım’ın da sürekli anasını meşgul etmesinden yararlanarak Jale’yle göz göze sevişiyorlardı sanki. Heyecanı anlaşılacak diye ödü kopuyordu. Hanım ile kocasının iki el oyunun ardından kalkıp gitmeleri, ona da ayrılma yolu açmıştı. Öbürlerini yaptığı gibi, kendisini de uzun karanlık yoldan Jale’nin geçireceğini biliyordu. Leyli ana kenarda kabı-kacağı yıkıyordu. Üçüncü ele başlamadan, baba-oğulu karşı karşıya bırakarak, kalktı. Baba ile ana aynı zamanda Jale’nin kalkıp Musto’yu göndermesini işaret ettiler. Jale çırayı yakarak kalktı ve Musto ile birlikte yolağa daldılar.

Karanlık Yolağın Sakladığı Sır

Penceresiz, daracık ve doğal mağara görünümündeydi uzun yolak/ koridor. Düzgün olmayan taşlardan örölmüş duvarın birbirinden uzakta iki düz taş uzantısı üzerinde iki-üç mum yanmakta. Koridorun öbür ucunda arkasına kos adını verdikleri bacak kalınlığı bir ağaç parçası dayatılmış dışarıya açılan eski bir kanatlı kapı vardı. Önde Musto, arkasında sol elinde küçük bir prizmatik teneke çıra feneriyle Kâfi Jale yolağa girdiler. Yolağın ortasında Mustafa geri döndü ve bir süre konuşmadan birbirlerine baktılar. İki de heyecandan titremekteydi. Kısık bir sesle “Jale sana bir şey diyeceğim” diyebildi Mustafa.

Kafi Jale hafif gülümseyerek heyecanlı ve giçlikle duyuluğ bir sesle karşılık verdi: “ De hadi, seni bekliyorum Musto. Sahi, Cemal öğretmen yıllar önce sana Musto dememi yasaklamıştı.”

Mustafa ne diyeceğini şaşırdı heyecandan bir soru sorabildi: “ Yegenime ne dedin sen?”

“ O sana söylemedi mi ısmarladıkları mı?” diye soruyu soruyla yanıtladı Jale ve devam etti:

“ Anlamamış gibi konuşuyorsun Mustafa. Hem dün de bir başkasıyla haber saldım.”

Heyecanı azalan Mustafa Jale’nin elini tutarak, “ Doğru, dedi, Hüsnük’ün kızıyla. Elindeki kağıt parçasını elime sıkıştırıp kaçtı. Ben senin ağzından duymak istiyorum.”

Kafi Jale hafif içini çekerek ağlamaklı konuştu:

“ İçindeki okumadın mı Mustafa? Senin yapacaklarını ben yapıyorum. Yüzüme bile bakmıyorsun, bu gün nasılsa baktın biraz. Halayda gözlerini hep benden kaçırdın; tuttuğumuz halayın kız beğenme halayı olduğunu bile unutmıştun. O gün eve döndüğümde, ahırı süpürürken beni beğenmiyorsun diye ağladım durdum.”

Mustafa Karaca açılmıştı iöinden geçenleri bu kez dışa vurdu: “ Seni beğenmemek de ne demek Jale? Ben senin için ölüyorum. Hüsnü ile samimi arkadaşız, ‘kız kardeşime mi göz koydun, lan?’ demesin, dedikodu olmasın diye bakmıyordum. Ben seninle hayalimde, düşlerimde birlikteyim. Okulda, köyde, yolda-yolakta her yerde seni düşünüyor, seni görüyorum.”

Kafi Jale’nin içi ferahladı. Nazlanarak, biraz da kıskandırmak istercesine söylendi:

“ İnanmıyorum. Öyle olsaydı, beni gördüğünde başını hep yere eğmez bana bakardın. Görmedin mi, halayda pis Cabbar’ın palaz kulaklı oğlu durmadan, adeta gözleriyle beni yiyordu? Adamı bit kadar bile sevmem.”

Herhangi bir kıskançlık göstermeden gerçekçi karşılık verdi Mustafa: “ O iki yıllık öğretmen, maaşlı devlet memuru. Ona güvenip her karşılaştığı kıza öyle bakıyor. Birkaçına söz bile atmış; tabi ki, küfürü yemiş. Benim daha iki yılım var okulu bitirip, mesleğimi elime almaya. Ben de seni seviyorum. Beni bekleyip, her nereye gidersen benimle gelebilir misin?”

Sevinçten gözleri yaşaran Kâfi Jale heyecanla yanıtladı:

“ Sen ne kadar istersen beklerim; seni öyle çok seviyorum ki, kendini taştan aşağı at desen atarım, Allah canımı alsın ki!

Mustafa Karaca Jale’nin tuttuğu elini kuvetlice sıktı. Öbür koluyla hafifçe beline sarılarak, “ Ben de seni çok seviyorum,dedi ve ekledi:

“ Seni hüzünlü, gözü yaşlı değil, neşeli görmek istiyorum”. Elini bırakıp, parmaklarıyla yüzünü okşayarak, dudaklarına acemice bir öpücük kondurmaya çalışırken, arkadan anasının geldiğini görmediler.

Leyli ana ansızın Jale’nin kafasına vurup, saçından çekerek, bağırdı:

“ Seni küçük orospu seni! Şunların yediği boka bak sen.”

Mustafa Karaca hızla dış kapıya doğru koştu, arka dayağını çekip kapıyı açarak ardına bile bakmadan dışarı çıktı. Dışarısı تنها ve karanlıktı. Birkaç dakika ne yapacağını şaşırıldı. Kadın, elindeki fenerle birlikte yere düşmüş olan olan Jale’yi yerde sürüklerken hâlâ bağırıyordu:

“Seni sürtük seni, seni küçük orospu! Kendi evinde bunu yapan, kimbilir dışarıda ıssız yerlerde neler yapmıştır? Söyle orospu, bu yaşta elin picinin altına mı yattın yoksa?”

Kafi Jale’nin yalvaran sesini duyuyordu o şaşkın bekleyişi sırasında:

“Leyli ana saçlarımdan sürüme beni, kafamın derisi yüzülecek. Kurban olayım ana babama söyleme, vallah biz birşey yapmadık.” Anası tam tersine bu kez ünü çıktığı kadar bağırdı:

“Heriif! Ula Kocasadık, namusumuz gittiii! Babası canı boklu meğer namusumuza göz dikmiş, onun için oğlumuzla arkadaş olmuş!”

Kadının dışarıya taşan bu sözlerini duyan Mustafa köşeyi dönerek karanlığa karıştı.

Karanlık yolakta yaşanan iki gencin heyecanlı masum ilişkisi, ailece namus meselesi sayılarak dillendirilip dallandırılmadı, yani dedikodusu yapılarak köye yayılmadı. Zaten ertesi gün bayram izini bittiğinden Mustafa okuluna döndü. Jale’nin abisi Hüsnü Kayalı, onunla arkadaşlığına son verdi yıllarca Mustafa Karaca ile konuşmadı. Mustafa da cesaret edip de Hüsnü’ye karanlık yolakta ne olup bittiğini anlatamadı; neden kendisiyle konuşmadığı ve babasının olayla ilgili davranışını bir türlü sormadı. Belliydi ki, on üçündeki kıızı bir şekilde cezalandırmış ve akıllarınca adı kötüye çıkmasın diye aile içinde sır olarak saklamış dışarı sızdırmamışlardı.

Mustafa Kara bu son cümleleri, gözlerinin önünde pınarlanmış yaşlar ve derin bir hüzün içinde içinde söyledi. Birkaç saniye uzaklara Notre Dam’ın silüetine doğru bakarak sustu. Sonra Lilian’ın Kafe’den ayrılırken ısmarladığı şişede kalan kırmızı şarabın tümünü bardağına boşaltıp kafasına dikti. Marie Kate de hüzünlü gözlerle onu izliyordu, daha fazla beklemeden sordu:

“ C’etait toi, Musto, n’est pas Mustafa? Epi apres.. Musto sendin, değil mi Mustafa? Sonra Jale’ye ne oldu?”

Mustafa yanıtladı:

“ Evet o bendim; Musto, Mustafa Karaca bendim. Öğretmen olduktan sonra soyadımdan ‘ca’ hecesini atarak ‘Kara’yı kimliğime yazdırdım mahkeme kanalıyla. Sonrasını, dedim ya, kıza ne yaptıklarını hiç bir zaman öğrenemedim. Arkama bile bakmadan kaçıp gitmiştim. Zaten ertesi yıl evlendirmişlerdi hiç sevmediği o adamlar...”

Epilogos - Kerpe 2005

Mustafa Kara, Marie Kate’den ayrılmış, bir başka Avrupa ülkesinde yaşıyordu uzun zamandır. Değişik alanlarda araştırmalar yapıyordu, epeyce kitap yayınlamıştı. Ama Jale ve Julie’nin kitabı *Uzak İnkizleri*, oyun veya roman olarak bir türlü yazamadı ve anlatıldığı gibi kaldı. Lilian’ın kızı Julie, Paris Üniversitelerinin birinde başarılı bir sosyoloji profesörüymüş. Mutlu bir evliliği varmış; Marie Kate bir ay kadar önce gönderdiği mektubunda yazmıştı. Aradan tam yirmi yıl geçmişti Paris kahvesinde anlatılanlardan bu yana. Bir yirmi üç yıl da ondan öncesi; ağıza kolay doğrusu söylemesi, tam kırk üç yıl. Mustafa yabancı ülkelerde geçirdiği onca sıkıntılı, acılı ve çoğu mutsuz yirmi yıldan sonra tükenip yokolmadan ayak bastı yurduna. Sonunda bir fırsat çıkmıştı Mustafa’ya memleket özlemine gidermek için. 2005 yılı Temmuz’unu Türkiye’de geçirdi.

Mustafa Kara son hafta Kerpe’de, oyunlarından birini sahnelemek isteyen yönetmenin bir arkadaşının yazlığında idi. Beyaz - sarı kayalıkların ve ormanların kapladığı bir burun ve tüm doğa güzelliklerinin sarıp sarmaladığı bir küçük koy burası. Kocaeli yarımadasının Kandıra ilçesinin sınırları içinde Karadenize uzandığı kuzey ucunda, bir noktada kurulmuş ne kadar da güzeldi şu Kerpe; denizi dupduru, yeşile boyanmış bir tablo sanki tepe tepe. Ve burada bir ömre dair hesap sorulacaktı ona sere serpe!

Mustafa Kara, “Öğretmenin Yeri” Kafe-Restorantında Sohbetleyken...

Kerpe’de Kandıra Belediye Plajının arkasında bir kafe- restorantda kahvaltısını bitirmişti Mustafa Kara. İki gün önce yönetmenin tanıştırdığı restorantın sahibi adaşı ve emekli öğretmen Mustafa Gümüşlü ile kahve içerek sohbete dalmışlardı. Saat sabah 11.00’i biraz geçiyor ve lokanta tenhaydı. Belli belirsiz duyulan bir müziğin ve ve küçük koyu yalayan dalgaların sesi gelmekteydi. Karşılıklı olarak öğretmenlik yıllarından bir kaç anı geçmişlerdi ki, Mustafa Gümüşlü “ yeni aklıma geldi Hocam, dedi, sizin memleketli bir arkadaş var burada. Onunla ta Malatya’dan tanışıyoruz ailecek. Kendisi benden biraz yaşlı, emekli öğretmen.” Mustafa Kara çok önemsemedi; “ o kadar çok tanıdık öğretmen var ki adaş” dedi. Mustafa Gümüşlü başta adını vermediği ve hakkında pek iyi şeyler söylemediğinden olumsuz diyaloga dönüştü bir süre konuşmalar:

“ Aslında belki tanıştırmasam daha iyi. Kendisinden başka kimseyi düşünmeyen bencil mi bencil, uyumsuz bir kişiliği var adamın. Hep yalnız dolaşır; öğle saatında evinden çıkar akşam karanlığı basıncaya kadar gezer, durur.”

“ Desene tam bir kaldırım mühendisi.”

“ He ya, İstanbul’un da kaldırımlarını sayıyormuş yıllardır. Kendileri Bahçelievler’de oturuyorlar”

“ Mustafa hocam, öyleyse bu arkadaş yazları da Kerpe’nin kaldırımlarını sayıyor olmalı. Ama bu şirin beldenin kaldırımlarının sayılması çabuk bitmiştir. Anlaşılan şimdi güzel plajlarınızın kumlarına sıra gelmiştir, onları sayıyor olmalı!” İkisi de uzunca gülüştüler bu son cümleye. Mustafa Gümüşlü “ama sanmıyorum, dedi ciddi ciddi; daha bitirememiştir Kerpe’nin kaldırımlarını. Çünkü henüz iki yıl oldu burada yazlık alalı. Onu da karısının sayesinde aldı; anam bacım olsun fildişi gibi değerli bir kadın, hem güzel hem de akıllı. Kadının sayesinde burada yazlık sahibi oldu.”

Mustafa Kara yorum yaptı bu konuda:

“ Bir öğretmen ancak sizin gibi lokantacılık ya da ticaret yaparak zenginleşip ev ve yazlık alabilir. Benim niye başımı sokacak bir yerim yok?”

“ Doğru da Halil bey kim, ticaret kim?, dedi Mustafa Gümüşlü sonra sözünü ettiği aile hakkında açıklamaya girişti:

“ Ticareti yapan; dükkanı, mağazaları açan da yürüten de karısı Jale hanım. Zehir gibi bir ticaret kafası var kadında. Ona kalsaydı, tüm müşteriler kaçmış ve bir-iki ayda dükkanları kapanmıştı. Zaten bizim ilişkimiz ve dostluğumuz da Jale ablanın yüzünden yürüyor. Ben de karım da onu çok sever sayarız. İki gün önce burada, hem de bu masada ailecek yemek yedik –adam bir sürü problem çıkardı, alışkın olduğumuz için hiçbirimiz aldırmadık- eski günleri andık hep. İki tane de yetişkin çocukları var...”

Mustafa Kara’nın gülümsemesi durdu ve yüzüne hafif bir gölge düştü. Söylediği isimler kuşku yarattıysa da, bu tür benzerliklere her zaman rastlanabilir, diye içinden geçirdi. Yavaşça söylendi: “ doğrusu merak ettim şu hemşehri aileyi.”..

Mustafa Gümüşlü hoca anlatmayı sürdürdü:

“ Dün özellikle Malatya’dan anılarımızı tazeledik. Jale abla da bizim hanım da albümleri getirmişti, o günkü resimlerimize bakıp bakıp güldük. Bak sen, albümler dedim de aklıma geldi; onlarınkinden iki fotoğraf düşmüş, alıp tezgahın rafına koydum geldiklerinde vereyim diye. Ama Hoca dün gelmişti, onları verdim almadı.”

Mustafa Kara sordu:

“ Neden almadı ki?”

Gümüşlü hoca güldü ve “ Halil bey cins adam; ‘düşüren gelsin alsın, ben götürmem” dedi.

Mustafa Kara merak ederek sordu:

“ Araları açık mı yoksa karı-kocanın?”

Mustafa Gümüşlü yanıtladı:

“ Açık elbette; o kadın bunca yıl adama nasıl dayanmış, doğrusu ben çözemedim.” Fotoğrafları yan taraftaki raftan alarak getirdi, onlara bakarak konuştu:

“ Bu Jale ablanın evlendiği yıl, yani ondört yaşındayken çektiği resmi; öyle dedi. Öbürü de Halil hoca çalıştığı okullardan birinde arkadaşlarıyla..”.

Mustafa Kara kendisine uzatılan fotoğrafları aldı ve birden yüzü değişti ve yüksek sesle söylendi:

“ Yahu ben bunları tanıyorum. İsimlerinden kuşkulandım zaten.” Sustu bir süre. Yıllarca gerilere gitti kafası. Zihninde şu cümleler firdolayı tur attı:

“ Aman Tanrım bu o kız, Kâfi Jale! Bu hüznü gözler, bu soluk ve utangaç güzel yüz ve bu dudaklar kırk iki yıl önceki çocukluk aşkı, öpmeye çalıştığım kıza ait! Tam da o günlerin çiçekli fistanı içindeki ince bedeninin acıları hüznü gözlerine yansımış. Evet, yarım yamalak öpebildiğim o soluk benizli güzel kız bu..”

Mustafa Gümüşlü merakla sordu:

“ Dalıp gittin Mustafa hocam, galiba onları yakından tanıyordun?”

Mustafa Kara toparlanarak yanıtladı:

“ Elbette, bunlar benim çocukluk ve okul arkadaşlarımdı. Soyadı Sağlam değil mi emekli öğretmen arkadaşın? O benim hem ilkokul hem de bir yıl kadar öğretmen okulundan arkadaşım olur. Ancak aynı öğretmen okulundan mezun değiliz; o başka bir okula nakil yaptırmıştı dördüncü sınıfta. Hanımı da ilkokuldan, çocukluğundan tanırım, uzaktan hısımlığımız vardır...”
Mustafa Gümüşlü “doğru Mustafa bey, dedi, soyadı Sağlam, Halil Sağlam. İsterseniz hemen telefon edip çağırayım ikisini de, evleri üç-dört blok ötede...”
Mustafa Kara ‘evet’ anlamında hafifçe kafasını salladı.

Kırk İki Yıl Sonra Büyük Buluşma

Telefondan sonra aradan yarım saat geçmişti ki, Gümüşlü hoca izin isteyerek masadan kalktı. Mustafa Kara dalmış plaja doğru bakıyordu. Arkadan iki el gözlerini kapattı “söyle ben kimim?” diye sordu ellerin sahibi. Bu küçükken köyde oynadıkları bir oyundu; birisi arkadan sessizce gelip, arkadaşının gözlerini kapatır ve böyle sorardı. Çoğu kez de sesini değiştirmeye çalışarak, tanıyamamasına gülüşürlerdi. İşin doğrusu Mustafa da gözlerini kapatanın sesinin belleğinde izlerini bulamadı. Ama onun Halil hocadan başkası olmayacağını düşündüğü için “sen Hallo’dan başkası olamazsın!” dedi. Ayağa kalktı ve birbirlerine sarıldılar. Sonra, belleğinde sadece az önce baktığı fotoğraftaki imajını taşımakta olduğu, altmışını yakalamış Jale hanımla sarılıp öpüşürken, onun da kendisi gibi heyecandan hafif titreyişini farkettiler. Meğer Gümüşlü hoca, onların geldiğini görünce kalkıp kapıda karşılaşmış bir yandan da ocağa uğrayıp çay ısmarlamıştı ki, karşılıklı oturur oturmaz çaylar geldi. Kırk iki yıl sonra bu buluşmayı, bir rastlantı da olsa sağlayan Mustafa Gümüşlü’ye iltifat ediyormuşçasına omuzuna vurarak, “Mustafa bey, dedi Halil Sağlam; it olalı nihayet bir kurt boğdun, tanıştığımızdan beri ilk kez önemli bir iş yaptın bizim için; Karaca’nın burada olduğunu bize haber verdin. Üstelik birkaç gün sonra da gidiyormuş telefonda söylediğine göre, belki de hiç göremeyecektik.”

Heyecanlı olduğunu pek de saklamayan Jale hanım da söze katıldı:

“ Sağol Mustafa bey, teşekkür ederiz. Karaca bizim köylümüz ve çocukluktan yakın arkadaşımız. Son defasında ben otuz yıl önce bahçede dut toplarken görmüştüm köyde. Neredeyse yüzünü bile unutmuşum, belki sokakta görsem tanımazdım..”

Mustafa Kara, bakışlarını karşısındaki Jale’den ayırmadan, iğneleyici karşılık verdi:

“ Ama ben sizi hiç unutmadım, ikinizde yeni yetmelik ve gençlik anılarında ön sıralardaydınız hep” Jale’nin yüzü değişir gibi oldu, gözlerini ondan kaçırdı.

Mustafa Gümüşlü araya girip, elindeki fotoğrafları göstererek “ vallahi, dedi, adaşım Mustafa bey fotoğraflarınızı görür görmez hemen tanıdı. Bir ara çocukluk anılarına daldı gitti.”

Jale Hanım onun uzattığı fotoğrafları alırken söylendi:

“ Ay bunları burada mı düşürmüşüm? Ondört yaşıma yeni girmiştim, evlendiğim yıl çektiğim bu bunu.”

Mustafa Kara “ fotoğrafa bakınca hemen tanıdım, dedi, zaten çok değişmemişsin; sadece yüzündeki hatlar derinleşmiş.” Jale hanım kafasını sallayarak karşı çıktı bu sözlerine. Mustafa birşey söylemesine fırsat vermeden sordu: “ Sahi sana ne diye çağırayım, Kâfi hanım mı yoksa Jale hanım mı?”

Halil Sağlam soruyu kendisi yanıtladı:

“ Jale diyeceksin elbette, onun küçükken beri adı Jale’ydi, Kâfi lâkabıydı.”

Jale hanım karşı çıkarak açıklama yaptı:

“ Olur mu ? Benden önce anam üç çocuk doğurmuş. Ben doğunca, ‘artık yeter’ demişler! Yeter adı köyde çok diye bana da Kâfi adı koymuşlar, koymaz olasıcalar! Sanki kâfi gelmiş; benden sonra iki tane daha doğurdu anam, biri öldü. Anam Jale adını da doğumumdan bir ay sonra köye

gelen şehirli ağalarından birinin kızından almış. Kâfi adı başıma bela olmuştu çocukluğumda köyde hep ‘Kâfir Jale’ diye çağırır, beni kızdırırlardı.”

Halil Sağlam araya girdi:

“Anlayacağınız, dedi, beni aldıktan sonra kâfirlikten kurtuldu. Kendisini ben müslüman ettim.”

Mustafa Gümüşlü “ilginç doğrusu, daha önce hiç söz etmemiştiniz” deyince Jale hanım “sen bu densize bakma Mustafa bey” diye söze karşı; “ayrıca onun adına özür diliyorum, en büyük densizliğini konuşmanın başında it-kurt benzetmesiyle yaptı.”

Mustafa Gümüşlü “özür dilemene gerek Jale abla, dedi, ben Halil beyi iyi tanıyorum; onun sözleri bana dokunmaz.”

Halil Sağlam karısına dönerek bilgiçliğini gösterdi:

“Sen ne anlarsın? Edebiyatta buna ‘teşbih’ derler ve teşbihte hata olmaz, it deyince it mi oldu Gümüşlü hoca. İfadeyi güçlendirmek için teşbih kullanılır.”

Mustafa Gümüşlü bıyık altından gülümsedi. Jale hanım Mustafa Kara’ya bakarak boynunu büktü Mustafa Kara dalgasını geçerek “bak Halil Sağlam bey, dedi, doğru ‘teşbihte hata olmaz’, ama teşbih de olur olmaz yerde kullanılmaz. Tamam, ne sana Hallo diyeceğim, ne de kâfiri anamsatan Kâfi diye çağıracağım! Siz bana, -soyadımı değiştirmiş olmama rağmen- Karaca veya Musto diyebilirsiniz köydeki gibi.”

Halil Sağlam yine kabalığını gösterdi; “Sadece Musto değil lan, Sümüklü Musto!”

Jale Hanım hiddetlenerek söylendi:

“Seninki de Sünnetçi Hallo’ydu, başımın belası. Yine çocukluğumuza döndük Mustafa Hoca kusura bakma. Garsona söyleyemisin çaylarımızı tazelesin, bunları da benden içelim!”

Mustafa Gümüşlü, “bakar mısın oğlum, diye seslendi, masaya dört demli çay getir.” Sonra konuşmaya devam etti:

“Geçmiş konuşmak, onları yeniden yaşamak zor ama o günleri anmak çok güzel. Acı dolu olanlar bile insana mutluluk veriyor.”

Halil Sağlam itiraz etti, arkasından da geçmişten bir anıya geçti:

“Acı olanlar mutluluk mu vermiş be? Neşeli olanlar eğlendirir insanı, mutlu eder. Karaca anımsıyor musun? Köyde geçirdiğimiz bir bayram tatilinde; köy meydanında kızlı erkekli halay çekmiştik, ikimiz de mandolin çalıyorduk. Ben halaya girdim, üç kız vardı hepsi bana bakıyorlardı; sen de kıskandın, mandolini bana verip halaya katıldın.”

Mustafa Kara alaycı bir biçimde sordu:

“Sahi mi söylüyorsun? Demek seni kıskandığım için halaya girmiştim? Vay bee! Ama doğru; karşılıklı ‘Kayna Kara Gözülü Pınar’ türküsünü söylüyorduk kızlı erkekli, iyi anımsıyorum. Köyde ‘Kızıoğlan Beğenme Halayı’ derlerdi bu halaya. Artık çoktan unutuldu bu bayram halayları!”

Jale Hanım yine öfke içinde söylendi:

“Olmaz olsaydı o kız beğenme halayı! Bazılarını mutlu ediyordu, bazılarının da yaşamını zehir...”

Mustafa Gümüşlü sordu:

“O nasıl halaydı öyle? Karşılıklı atışma mı oluyordu? Kahve zaten tenha; anımsıyorsanız, söyleyin ben de dinleyeyim.” Üçü hemen hazırlarmışçasına, yanıt olarak biraz da bilinçaltı çağrısıyla yüksek sesle karşılıklı olarak türkünün ilk dörtlüğünü söylemeye başladılar.

Türküyü makamıyla ve o günleri gerçekten yaşıyorlarmışçasına söylüyorlardı

Kara/Sağlam:

“Kayna kara gözülü pınar/Kayna karagözülü pınar”

Jale hanım İster istemez karşılık verdi ve sürdürdüler:

“Kaynadıkça yaz geliyor/Kaynadıkça yaz geliyor”

Kara/Sağlam:

“Her sabah bizim odaya/Her sabah bizim odaya”

Jale hanım:

“Üç gelin bir kız geliyor/Üç gelin bir kız geliyor”

Kara/Sağlam:

“Kıza dedim kız al beni/ Kıza dedim kız al beni”

Jale Hanım:

“Git beni babamdan iste/ Git beni babamdan iste/Eger babam vermez ise/ Eger babam vermez ise /Elin kaldır Hak’tan iste /Elin kaldır Hak’tan iste”

Sustuklarında yeni gelen birkaç müşteri ve Mustafa Gümüşlü alkışladılar. Jale’nin gözleri yaşarmıştı, çaktırmadan silmeye çalışıyordu.

Halil Sağlam türküden sonra ilk konuşan oldu:

“ Bu türkü işte böyle altı yedi kıta halinde sürüp gidiyor karşılıklı olarak.” Kolunu karısının omuzuna atarak sürdürdü:

“ Ben hanımı işte o halayda seçmiştim kaş-göz işaretiyle. Karaca’nın kıskançlığını ta o zaman gözlerinden okumuştum.” Mustafa Kara boynunu bükerek sözsüz karşılık verdi.

Kocasının kolunu şiddetle iten Jale hanım onu payladı:

“ Yalan söyleme, benim o zaman kimsenin yüzüne bakacak halim mi vardı? Bir de kaş-göz edeceğim sana! Beşik kertmemin ölümünün yedinci yılı içindeydim başımdaki kara yazmayı yeni atmıştım. Herkes hâlâ bana –sanki çocuk benim yüzümden ölmüş gibi- ‘Uğursuz Kâfir!’ diyor, benimle alay ediyorlardı. Ben kafamdan başka birini seçmiş, bir kerecik de yüzüne bakmıştım. O da çekip gitti kayıplara karıştı. Kısmetimde sen varmışsın, olmaz olsaydın.” Mustafa Kara kendisine yöneltilmiş bu iğneli sözleri başka yana çevirme telaşı içinde karşılık verdi:

“ O arkasına bakmadan çekip giden her kimse, herhalde zorunlu kalmıştır. Acımasız hayat savurup bir başka yana atmış adamı demek ki! Belki de senin için iyi olmuş; Halil gibi sapasağlam biri gelip düşmüş kısmetine böylece.”

Halil Sağlam övgü kabul edip sevdi bu sözü ve “çok yaşa Karaca arkadaşım, dedi, benim gibi demirden-çelikten sağlam bir erkek bulmuşsun da bunuyorsun. Bana adıyla sanıyla Cebbar’ın, yani Zorba’nın (zorlayan-cebreden) oğlu derler; kırk iki yıldır sertliğimden, sağlamlığımdan hiç birşey yitirmedim ben.” Diğer erkekler güldüler.

Jale hanım yine kocasına bozuk çaldı:

“ Densiz dengesiz herif sen de, beni konuşurma. Ben konuk-monuk anlamam; sen de fazla konuştun Musto!” Ayağa kalktı ve “bu akşam, dedi, arkadaşının yazlığından pılımı-pırtını toplayıp bize geliyorsun; istediğin kadar kalabilirsin, yerimiz geniş. Bu akşam sana köy yemekleri yapacağım. Söyle canın ne istiyor, içli köfte seversin değil mi?”

Mustafa Kara sevindi. “Tamam, dedi, kıymayla soğanın içine yeşil mercimek de katarsan bayılırım içli köftele. Anam öyle yapardı..”

Jale hanım “ anlaşıldı, diye karşılık verdi; tam köy işi yapacağım.” Güler ekledi: “ Sanki o zamanlar anası kıyma bulup da köfte içi yapıyormuş gibi! Herneyse ben gidip, alışveriş yapayım. Ha şu yazıp verdiğin telefon numaralarını da masanın üzerinde unutmayayım. Mustafa Hoca hanımına da söyle, ikinizi de bekliyorum akşama.”

Mustafa Gümüşlü “sağol Jale abla, dedi, bu akşam gelmeyelim. Konuğunuzla başbaşa olun bu akşam; eskileri tekrar tekrar yadedersiniz. (Mustafa Kara ’ya) Çok şanslısın doğrusu adaşım; Jale ablanın içli köftesine doyum olmaz!”

Mustafa Kara, arada bir arkasına bakarak çıkmakta olan Jale'ye doğru anlamlı bakışlar atıp, "senin sayende bu şanslı elde ettim dostum, dedi, Kerpe'deki büyük buluşmayı sen sağladın. Sen buluşturdu beni kadim dostlarımla."

Halil Sağlam bağırdı:

"Haydi Gümüşlü hoca, tavlayı getir de henüz restoranın ıssızken bir ifadeni alayım. Biliyorum ki, Karaca arkadaşım bu oyunlardan bihaberdir, o sadece kitap okumasını ve yazmasını bilir."

Mustafa Gümüşlü içeriden tavlayı getirdi ve oyuna başladılar. Mustafa Kara da yakın bir masaya geçip kitabına daldı. Bir süre konuşmasız geçti; sessizlik içinde tavla zarı ve pulların şıkırtıları ve plajdan gelen dalga şırıltıları duyulmaktaydı sadece. Birden Mustafa Kara'nın cep telefonu çaldı Mustafa Kara telefonunu açıp "aloo!" derken yüzü değişti; "sen misin, bir dakika!" dedi ve Oyuna dalmış tavlacılara seslendi:

"Tavlacı Hocalar, Avusturya'dan kız arkadaşım arıyor; izninizle sizden biraz uzaklaşacağım."

Halil Sağlam bilgiççe karşılık verdi:

"Sevgilinle elbet Almanca konuşacaksın, biz ne anlarız? Uzaklaşmana gerek yok; benim beş-on kelime Almanca bilmemden çekiniyorsun Herr Karaca?"

Mustafa Kara, onlardan uzaklaşıp az ileride pencerenin yanındaki masaya geçerken yanıtladı:

"Kız arkadaşım Avusturyalı değil Türk."

Mustafa Kara'ya telefon eden Jale hanımdan başkası değildi. "Uygun bi yer buldun mu?" diye sordu.

"Merhaba Jale, dedi Mustafa, buldum rahat konuşabiliriz. Seni çok iyi gördüm; geçen onca yıllar senden fazla birşey götürmemiş. O hüzünlü gözleriyle soluk benizli körpe güzel kız olgun bir kadın olmuş."

Jale hanım, "önce ben de merhaba diyeyim Mustafa, teşekkür ederim" diye karşılık verdi; seni bir daha hiç göremeyeceğim diye kahroluyordum." Arkasından hemen konuya girdi:

"Demek arkana bakmadan çekip gitmen zorunluluktandı öyle mi? Hayır, sadece korkaklığından kaçıp gittin. Aradan tam kırk iki yıldan fazla zaman geçti bir kez olsun arayıp sormadın; yahu hiç mi merak etmedin, sen kapıdan koşarak çıktuktan sonra neler olup bittiğini?"

Mustafa Kara hüzünle yanıt verdi:

"Cesur olsaydım, yani kaçıp gitmeseydim ne olacaktı sanıyorsun? Ya canımdan ya da okulumdan olacaktım! Yaşamım boyunca hep senin o akşamki durumunu merak ettim Jale; ama bir fırsat yakalayamadım sana ulaşmak için. Ne seni ve ne de o olayı hiç unutmadım. Eğer istersen..."

Jale hanım sözünü kesti ve "fırsat yakalanmak için beklenmez Musto, dedi, fırsat yaratılır. Sana kızgındım, öfke doluydum, kinliydim; bir görürsem onca yılın hesabını soracağım, diyordum. Ölümüne terkedilişimin hesabını soracağım."

Mustafa Kara heyecanla sordu:

"Ne diyorsun? Nasın ölümüne terketmişim seni?"

Jale hanım "heyecanlanma, dedi, görüyorsun ki yaşıyorum. O kadar mutsuz olmama rağmen, keşke o zaman ölseydim de diyemiyorum. Çünkü sen mutsuz olacak ve yaşamın boyunca vicdan azabı çekecektin."

Mustafa Kara titrek bir sesle konuştu:

"Aman Tanrım sen neler söylüyorsun? Demek ki o zaman, cahil cesareti gösterip peşinden gelmiş olsaydım; şimdi ikimiz de, veya ikimizden biri yaşamıyor olacaktık. Anlatsana benden sonra ne oldu?"

Jale hafiften güldü ve anlatmaya başladı:

“Madem kırk üç yıl bunu öğrenme fırsatı bekledin, biriki dakika daha bekle, sana sahne sahne anlatacağım sen dışkapıdan çıkıp gittikten sonra olanları. İlk gördüğümde sana hesap soracak ve –bizde bir söz vardır- seni itin götüne sokup çekecektim. Oysa her adın geçtikte, her seni ve hatta olayı anımsadıkça içim cıız ediyordu. Çünkü o masum öpücüğünü ve yeni çıkmış sakalının yanaklarımda bıraktığı ürpertiği hiçbir zaman unutamadım. Sanırım olaydan On sekiz yıl sonra, yani bundan yirmi beş yıl kadar önce köyde, dut dibinde seni gördüğümde, ‘nasılsın Jale, iyi misin? Maşallah çocukların lisede okuyormuş!’ demiş elimi sıkıydın. Yanında bir gazeteci vardı, biz de ablam ve kızkardeşimle çarşafırlara dut sallıyorduk. Ne kinim, ne kızgınlığım kalmıştı ne de hesap soracak halim vardı. Güçlölkle ‘sen nasılsın?’ diyebilirdim. Gözümü senden ayıramıyordum eğilip çarşaftan dut yerken, mümkün olsaydı seni oradan alıp yüreğimin içine sokacaktım.” Bu kez de duygulanmış, ağlamaklı olmuştu, sustu.

Mustafa Kara “ inanmıyacaksın ama, dedi, ben de aynı duyguları yaşamıştım o zaman. Seninle konuşurken ne söyleyeceğimi şaşırmış, kekelemiştım. Ya bugün; fotoğrafını görünce bir tuhaf oldum, kocanla restorana gelinceye dek kırk üç yıl önceki olayı düşündüm hep. Hiç tereddütsüz söylüyorum; seni yeniden yaşamak istiyorum Jale, ister arkadaş ister sevgili olarak, nasıl istiyorsan! Artık Türkiye’ye gelip-gitme yolu açıldı.”

Jale hanım gerçekçi konuştu:

“ Geç kalmadık mı Musto’m sevgili olarak yaşamak için? Ama sen benim hâlâ ilk ve tek sevgilimsin. Benim hayatta hiç mutlu anım olmadı kırk iki yıllık evliliğim boyunca. Ben evlilik değil sadece cinsel taciz ve tecavüz yaşadım. Sadece seni hayal ederken mutlu oluyordum.” Mustafa Kara telefonda bunları dinlerken yüzü rekten renge giriyor, heyecan ve şaşkınlığını jest ve mimikleriyle açıkça belli ediyordu. Jale konuşmasını sürdürüyordu:

“ Bu gün seni ilk gördüğümde ve sarılıp öpüştüğümüzde –sen anlamışsındır- nasıl titremekte olduğumun farkına varılacak diye ödüm koptu. Sana anlatacağım o kadar çok şey var ki Musto! Ama önce kırk üç yıllık merakını gidereyim...”

Kâfi Jale On Üç Yaşında Bir Öpücük Yüzünden Ölümle Yüzyüze Geldi, İşkencelere Uğradı

Leyli ana, Kâfi Jale’nin saçlarından tutmuş yerde sürüyerek, küfürleri homurdana homurdana karanlık yolaktan çıkıp odaya girdi. Kızını Kocasadık’ın önüne atarken çığlık çığlığa bağırdı:

“ Heriiiiif! Kâfir kızın bu yaşta orospu olmuş, Musto picine yapışmış öpüşüyordu.”

Kocasadık ayaklarının önüne bir boş kıl çuval gibi atılmış Jale’yi oğluyula birlikte tekmelemeye başladı. Bir yandan da konuşuyordu:

“ Ne dedin sen, elin picıyla öpüşüyor muydu? Vay babasının canına sıçtığımın kaltağı, tuuu yüzüne! Gitti namusumuz! Öbür puşt n’oldu kapıyı kapatamadın mı? Yakalayıp onu dayaktan gebertseydik.”

Bacısını gelişi güzel tekmelerken Hüsnü de homurtuyla söylendi:

“ Sinsilasını .iktiğim, ailemizin namusunu hiç düşünmedin mi?

Kâfi Jale yalvarıyordu:

“ İkiniz birden vurmayın, kemiklerimi kıracaksınız! Vallahi birşey yapmadım, hiç bir kabahatim yok benim.”

Leyli ana araya girip, erkekleri tahrik edici sözler söyledi:

“ Kabahatı yokmuş, sürtük seni! İki kız daha büyüttük, hangisi bu kaltağın yaptığını yaptı? İyiki hiç biri burada yok, senin yüzüne tükürürlerdi, Elin puştunun ne kabahatı var herif? Bizim kaltak kuyruk sallamasa, oğlan karanlık yolakta sarılıp öper miydi?”

Kâfi Jale yalvarırken, bir yandan da kendini savunma bağlamında babasını ve abisini ikna etmek için ilk aklına gelen inandırıcı bir mizansen ortaya attı:

“ Erlerin evliyaların okuna gelem ki birşey yapmadık! Baba n’olursun böyrüme böyrüme vurma, bokunu-işeğini yiyeyim, nefes alamıyorum. Vallah bu anam yalan söylüyor. Ben önden gidiyordum çıra elimde, karanlıkta oğlanın ayağı yolaktaki tezeklere takıldı, düşerken bana tutundu. Anam da öpüşüyoruz sanıp saçlarımdan sürükleyip buraya getirdi.”

Jale’nin bu sözleri etkili olmuş, neredeyse yumuşamak üzereydi. Tekmelemeyi durdurdular, karısına dönüp sordu:

“ Kız Leyli ne diyor bu? Yanlış filan görmüş olmayasın. Benim bildiğim Musto öyle şey yapmaz, onu da oğlum gibi severim. Babasını gönderip istetseydi, talebe malebe demez verirdim. Hem başlık parası bile almazdım.”

Leyli ana yere diz çöküp ağlamaya başladı. Bir yandan da konuşuyor ve kendini savunma adına bir düşmanmış gibi kızını ateş hattında bulundurmanın da ötesinde, düşmanca bir tavırla öldürülmesini istemekte beis görmemişti:

“ Vay başıma gelenler!Yirmi beş yıldır aynı yastığa baş koyduğum kocamın bana söylediğine bakın hele. Ben bu şıfıntıya iftira mı atıyorum, gördüğümü söyledim; ayakta oğlana sıkı sıkı sarılmış öpüşüyordu. Görmeseydim Musto picinin altına yatacaktı, altınaaaa!” Kadın hırsını alamadı, kalkıp kocasının yakasına yapışarak bağırdı:

“ Namusumuz giitti! Ailemizin namusunu paklayacaksınız baba-oğul; ikinizden biri gebertin gitsin, iki kızımız daha var. İtin biri eksik olsun!”

Hüsnü anasından yana konuştu:

“ Bu kızdan herşey beklenir baba, anam doğru söylüyor; yalan da söyler, iftira bile atar! Hem dediği doğru bile olsa; iki gün sonra Musto ‘filanın kızını evlerini yolağında sıktım, büktüm elledim’ diye her yana yayacak; o zaman namus mu kalır ailemizde Baba?”

Kafi Jale hiç beklenmedik biçimde doğruldu ve abisine karşılık verdi:

“ Sözde öğrencisin, okumuş delikanlısın. Arkadaşın Musto senin gibi yaptığınla yapmadığıyla kuvalmaz, orda burda böbürlenerek anlatmaz. Bir hafta önce seni anamla birlikte samanlıkta Şıvga Memet’in gelininin üstünde yakaladık. Üstelik kocası asker, onlarınki namus değil miydi? Bizim dişimizin arasından çıkmadı. Babama bile söylemedik. Ama sen utanmadan orada burada yaptığınla böbürlendin!

” Oysa anası babasına anlatmış, Kocasadık da oğlunu bir kenara çekip, sırtını sıvazlamıştı.

Jale’nin bundan haberi yoktu. Hüsnü doğrulmuş olan Jale’yi bir tekmede yere serdi ve gelişigüzel vurarak “ Allah kuru iftiralarından saklasın,dedi, ben size söylemedimmi, bu sinsilasını .iktiğim iftira bile atar diye. Samanlıkta ben cebimden kalemimi düşürmüşüm, onu ararken Şıvgan’ın gelini Zühre, ablamdan kanaviçe öğrenmeye gelmişti. Kendisi evde yoktu, benim sesimi duymuş yanıma geldi birlikte kalem arıyorduk, öyle değil mi ana?”

Leyli ana hiç teklemeyen, kekelemeyen bu yalanı onayladı:

“ He ya öyle, tam da dediğin gibi. Hem ben oğlanın kalemini gelinin elinde gördüm, o bulmuş.”

Kafi Jale babasının kafasını bükerek az suskun durmasından umutlandı; pervasızca, konuşmasını sürdürdü:

“ Baba doğru söylemiyor ikisi de, anam oğlunu kayırıyor. Yalanlarınız kara yılan olup boynunuza dolansın e mi?”Anasına doğru seslendi:

“ He ya öyle, değil mi? Oğlun Zühre gelinin koynunda, göğüslerinin-bacaklarının arasında kalemini arıyordu..”.

Kocasadık, Jale’nin umutlarını boşa çıkarmış, bağırdı:

“ Ağzının orta yerine sıçtığım hâlâ konuşuyor, yediği boku unutturmaya çalışıyor.” Ayağa kalkmış olan kızını bir tokatta yere serdi ve yeniden tekmelemeye başladı. Bir yandandan bağıra çağıra konuşmasını sürdürüyordu:

“ O oğlan o, dilediğini yapar, sen eksiketekliğinle onun yaptıklarını mı yapmak istiyorsun? Oğlum Őıvıan’ın gelinini .ikmiŐ samanlıkta, iyi etmiş beline kuvvet! Şu anandan yüzüm kara, benim önüme yatsa ben de düzerdim. Demek senin kafandan da onun bunun altına yatmak geçiyor ki bunları bana anlatıyorsun. Bu gün öpüŐtün, yarın ilk fırsatta Musto’nun altına yatacaksın. Amma seni yaşatmayacağım bilesin! Namusumuzun bir daha içine sıçmaya izin vermeyeceğim senin”

Anında duvardaki av tüfeği beŐliye uzandı, oğlan babasına arkadan sarılarak tüfeği almasına engel oldu. Bu ortamdan yararlanan Jale odanın bir köşesindeki ahırın açık kapısından içeri girip kapıyı arkadan kancaladı. Anası peşinden koŐtuysa da yakalayamadı. Kocasadık tüfeği almakta ısrarlıydı: “ Bırakın beni, diye bağırıyor; Şu küçük kaltağı öldürecekem!”

Hüsnü’nün bağırması babasının sesini bastırdı:

“ Durun ikiniz de, oturun Şöyle! Sakin olun, gürültüyle patırtıyla bu iş çözülmöz. Ablalarımın burada olmaması iyi oldu, onun tarafını tutarlardı ve ailecek bir doğru karar veremezdik.” Kocasadık oğluna, “bıraksaydın kaltağı beŐlimle tavŐan avlar gibi, tam alınından nişan alıp öldürecekim” dedi.

Hüsnü “sonra ne olacaktı?” diye sorarak devam etti: KırkbeŐinde hapise girecektin ve ömür boyu orada kalacak ve cansız cesedin dışarı çıkacaktı. Her işin bir yolu yordamı var. Doğru bir karar verelim, hem kimse birşey duymasın hem de bize bir zarar gelmesin.”

Anası başka bir fikir ileri sürdü:

“ Bayılıncaya kadar sopa atın. Sonra da ayılmadan götürüp, Çapanın Mağarası’nın başından itin gitsin taştan aşağı. Ertesi gün kızın evden kaçtığını yayarız köye. Herkes onun kendi kendisini taştan atmış olduğuna inanır.”

Hüsnü anasına da “olmaz, dedi, taştan attığımız anlaşılır. Olur ya, aşağıda ağaca mağaca takılır ölmez ve her Şeyi anlatır. O zaman üçümüz birden gireriz dam deliğine, orada it ötene kadar yatarız.”

Karı-koca ikisi birden aynı Şeyleri sordular:

“ Öyleyse ne yapalım, nasıl temizleyeceğiz namusumuzu? Kimsenin yüzüne bakamaz oluruz. El-alem ne der bize oğul? Sen okumuş adamsın , bir yol göster!”

Hüsnü önce mırıltıyla sesli düşündü:

“O salak bacım da öyle söyledi; ben okumuş adamım ya!” Sonra Şöyle bir dikelip, emir verir gibi, ama daha gerçeki konuştu:

“ Öyleyse o zaman zaman beni dinleyin: Söyleyin bana bu kızı öldürmekle, namusunuz nasıl temizlenecek miŐ? Asıl namussuz o zaman biz oluruz; çünkü siz evlat ben ise kardeş katili olacağız. Bunu nasıl temizleyeceğiz peki? Ancak kendi kendimizi öldürmekle!”

Karı-koca Şaşkınca birbirlerinin yüzüne bakarken, o devam etti:

“ Ne bakıŐıyorsunuz Şaşkın Şaşkın? Onu bir güzel cezalandırırız, böyle bir bok bir daha yemez.” Sordular aynı anda: “ Nasıl yani?”

Hüsnü zihninden geçenleri açıkladı:

“ Ahırda yük sicimiyle direğe sararız, kısa bir fasıl sopa daha geçeriz üzerinden. 2-3 gün de ahırda her gün bir tas su bir kuru ekmekle hapis kalsın; o zaman aklı başına gelir. Bir daha oğlanları gördüğünde on adım uzaktan geçer.”

Bu kere Kocasadık sordu:

“Ya arkadaşın Musto picisi orda burda konuŐursa?”

Hüsnü “konuŐmaz o, dedi, Jale haklı; o benim gibi densiz değil. Yine de ben onu yarın bir ıssız yerde yakalayıp...”

Cümlesini tamamlamadan anası söze karıştı:

“ Baban da arkadan gelsin, birlikte yakalayıp eşek sudan gelinceye dek sopa çekin Musto puştuna!”

Hüsnü “ ne sopası ana, dedi, biz işi dallandırmadan örtbas etmek istiyoruz, sen aleme tellal etmek mi istiyorsun? Issız yerde yakalayıp onunla konuşacağım. Tehdit edeceğim, diyeceğim ki; eğer bu konuda birine birşey çitlatırsan, Jale’nin hapsedtiğimiz ahırdan ölüsü çıkar. Bununla da kalmayız, babam sana bir yerde pusu kurup, beşlisiyle alınının tam ortasından vurur. Zaten birkaç güne kadar izinimiz bitiyor, okula döneceğiz. Orada da başka türlü hesaplaşırız. Belki de yarın o çekip gider! ”

Kocasadık “aha sağolasın oğul, dedi, elimi evlat kanına bulaştırmaktan kurtardın beni! Haydi şu goruna sıçtığım Kâfir’i direğe sarıp, bir iyice ıslatalım.”

Üçü birden kapıyı zorlayıp, mandalını kırarak içeri daldı. Sopa sesleri, küfürler, canı yanan zavallı Jale’nin haykırıları ahırdaki hayvanların sesleri birbirine karışmıştı...

Jale hanım telefonda “tamam artık, dedi, bizde birkaç gün kalacağına göre, yalnız kaldığımızda gerisini anlatırım. Bu gün Kerpe’nin pazarı; kalabalıklaşmadan alışverişimi yapayım. Gelir seni kahveden alır eve gideriz.”

Mustafa Kara telefon kulağında şaşkın gözlerle çevresine bakındı. Öbürleri kızarak, gülüşerek tavlayı sürdürürken, kahveye tek tük müşteriler girip çıkıyordu. Güçlkle Jale’ye karşılık verebildi:

“ Vah yavrum vah! Kırk üç yıl sonra bunları öğreniyorum; yazıklar olsun hem bana, hem de asıl böyle ana-baba ve kardeşe! O ince zayıf bedeninin üzerinde kaç değnek kırıldı kim bilir. Abin de anlattığın gibi benimle konuşmaya filan gelmedi. Tersine o olaydan sonra, sen evleninceye kadar benimle konuşmadı okulda. Ben de bir türlü sordum niçin benimle konuşmadığını.”

Jale hanım güldü ve “ insan merakından sorardı bel!”dedi. Belli ki, gerisini daha sonraya bırakmaktan vaz geçmişti, anlatmaya devam etti:

“ Sorsaydın herşeyi anlatacağımı mı sanıyordun? Yok yok anlatmazdı o vahşeti! Öldürülmeme engel olduğu gibi, direğe sarılı olarak bayılıncaya dek yediğim sopalara da engel olabilirdi. Ben, bütün konuşmalarını kapının arkasında korkudan titreyerek dinlemiştim. Kapıyı açmaya çalıştıklarında; ahırın تنها bir köşesinde yeni doğmuş danayı koydukları harman döveninin arkasına gizlendim. Danayla birlikte ot kurusunun üzerine uzanmıştım. Anası sarı inek benim oraya girmiş olduğumu görmüş olmalı ki, böğürüp duruyordu dövene bakarak. Anlayacağın sarı inek yerimi haber verdi yavrusuna zarar verdiğimi sanarak. Oysa benim anam, inek kadar bile olamamıştı. Koca sicimi getirip ağza alınmaz küfürlerle beni direğe sarmıştı.”

Mustafa Kara mırıltı halinde sordu: “ Peki üç günlük ahır hapsini de uyguladılar mı?”

Jale hanım acı acı gülererek yanıtladı Mustafa’nın bu sorusunu:

“ Ben yediğim sopalardan kaç kez bayılıp ayıldığımı bile anımsamıyordum ki, ne kadar zaman direğe sarılı kalmışım bileyim! Benim için zaman durmuştu. Bir ara kendime geldiğimde anam başımın ucundaydı ve ipi çözüyordu.”

Cebbar’ın Oğluyla Sözenmesi Kâfi Jale’yi İşkenceden Kurtardı

Kâfi Jale saklandığı yeni doğmuş dananın yuvasında kuru otların üzerinde tiril tiril titriyor. Bir yandan da “Ah n’olurdu Hanım bacımla eniştem, bir şeyi unutmuş olsalar da almaya gelselerdi bu gece; bana dünyada bu kötülüğü yapamazlardı” gibi diye olmayacak şeyler zihninden geçiyordu. Kendisini cezalandırmaya gelen üç zorba ahırın kapısına yüklenmiş, demir mandalını kırmaya çalışıyorlar. Sarı inek ise tavlaya boynundan bağlı olduğu ipe asılarak, danasının

yuvasını bir yabancının işgaline (!) karşı böğürüp duruyordu. Oysa dana yanındaki yabancının kendisini okşayan elini önce yalamış şimdi de ağzına aldığı iki parmağını meme sanıp emmeye başlamıştı. Kâfi Jale korkudan titrerken bir yandan da dövenin tahtaları arasındaki yarıktan, duvarlardan birinin ortasındaki körpencere dedikleri küçük bir oyukta yanan iki mumun loş ışığında, durmadan böğüren ineğin davranışını ve zorlanan kapıyı gözlüyordu. Kapının demir mandalı kırılmadı, ama tahtalardan birinin çivileri çıkararak, sökölüp aralandı. Oradan birisi elini sokup mandalı kaldırarak kapıyı açınca içeri daldılar. Jale aramaya başladılar. Öküzün, eşeğin, ineğin altına, tavlaların içine ve koyun ve keçilerin bulunduğu ahırın bir köşesinde bir çitle ayrılma kısma baktılar. İnek durmadan böğürüyordu. Kocasadık “ bu soyha inek de ne böğürüp duruyor böyle?” dedi. Leyli ana hemen atıldı “ o danası için böğürüyor, dedi, şimdi anladım. Baksanıza hep o tarafa bakıyor mölerken. Kâfir’in danasının yanına girdiğini gördü onun için.” Hemen koşuşup, Jale’yi oradan yakapaça çıkardılar ve yine çalasatır, tekme tokat giriştiler. İneğin son böğürtüsüne dana karşılık verince, inek artık susmuştu. Ahırdaki hayvanlar başlarını tavlardan kaldırmış, bu vahşeti seyrediyordu. Kız bağılıyor, çığlık atıyordu. Bir yandan da babası anası ağzına gelen küfürü ediyorlardı. En fazla da anası önceliği sürdürüyordu ki, öfkesinden ağzı köpürmüş verip veriyordu. Son tekme atarken, “seni orospunun kunnadığı” deyince, durumu yöneten Hüsnü “yeter be ana, diye bağırdı, ne dediğinin farkında bile değilsin; hem kendini eşek, hem de orospu yaptın. Bu kızı başkası doğurmadı, sen doğurdun!”

Kâfi Jale kendini kaybetmişti. Güçlkle ayağa kaldırıp, prizmatik bir antik taş dayalı olan direğe ayaklarından itibaren, bacakları, kalçaları ve belini kaplayacak şekilde taşla birlikte sarıp sarmaladılar. Sadece sağ kolunu serbest bıraktılar. Karı koca dışarı çıktılar Hüsnü de arkalarından. Daha sonra Hüsnü odadan, bir maşrapa suyla, küçük bir mendile sarıp getirdiği yarı kurumuş ekmeği kızın yüzünün dönük olduğu antik taşın üzerine koydu. Sonra maşrapadan bir avuç su alarak Jale’nin yüzüne serpti. Kız iniltiyle gözlerini açıp, tekrar kapadı. İnemeye ve anlaşılabilir sözler söylemeye başlamıştı. Hüsnü yavaş sesle “siz ikiniz de ne kadar aptalmışsınız; başka bir ıssız yer bulamadınız mı, konuşmak öpüşmek için?” diye söylenerek ahırdan çıktı. Kâfi Jale yeniden bayılmıştı.

Kâfi Jale gözlerini açtığı anda ahıra gün ışığı vuruyordu ve ahır boştu. Hayvanlar ya sürüye katılmış ya da işe koşulmuştu; yani öküz çifte gitmiş, eşek de yük taşımaya. Ahırın karşılıklı duvarlarında pencere yerine yassı sal taşlarla kapatılan iki yuvarlak delik vardı. Hava soğuk olmadığı için ikisi de açıktı. Birinden sabah güneşi, öbüründen ise akşam güneşinin ışıkları bir iki saat kadar yalayıp geçiyordu. Akşam güneşinin ışıkları ahırın aydınlatan. Vücudu acılar içindeydi, yorgun ve bitkindi. Ayak tabanlarının yere bastığını hissetti, ayakta demek; yan dönmeye çalıştı, başaramayınca kalın siçimle direğe sarılı olduğunu anladı. Uzun bir gece geçmiş ve bir bir gündüz de bitmek üzereydi. Ama o ne kadar zamandır direğe sarılı olduğunu anımsayıp hesaplamadı. Kafası zonklu, aç, susuzdu. Bütün vücudu sızım sızım sızılıyor; kendisini havada asılı hissediyordu. Tek anımsayabildiği, gece kapıyı zorla açarak üçünün birden karakuş gibi üzerine saldırıp, ağza alınmaz küfürlerle tekme tokat kendisini dövmeye başlamalarıydı. Sağ kolunun bağlanmamış olduğunu farkettiler ve taşın üzerindeki maşrapaya uzandı. Birkaç yudum su içti, boş midesi guruldamağa başladı. Mendilin arasındaki kuru ekmeğin bir parça koparıp, maşrapaya sokup çekti. İyice ıslattığı parçadan birkaç lokma yiyince biraz daha kendine geldi. Tam bu sırada ahır kapısının gıcırdayarak açıldığını duydu. Elini taşın üzerinden çekti. İçinden “galiba olmaz olası anam geliyor” diyerek kıpırtısız eski haline döndü.

Gelen gerçekten Leyli anasıydı. Sanki ayrılmış kendisini bekliyormuş gibi yüksek sesle söyleniyordu:

“ Küçük fahişe, şansın varmış, yoksa iki gün daha burada bağlı kalsaydın; leşini, direğin dibini kazıp oraya gömerdik.”

Kâfi Jale konuşmayacaktı ama duramadı güçlkle karşılık verdi:

“ Keşke öldürüp de gömseydiniz, hiçyoktan bana bu işkenceleri yaparak, bunca hakaret etmeseydiniz. Ana olacaksın abim karşı koymasaydı beni taştan attıracaktın; inek bile danasına benden kötülük geleceğini sandığından böngür böngür böğürdü. Tavlaya bağlı olmasaydı, gelip beni boynuzlayacaktı dövmenin arkasında. Senin gibi ana olmaz ol...”

Son sözcüğü tamamlamadan anası ağzına bir şamar indirdi “ sus, dedi, seni doğuran anana karşı çemkirip durma! Seni dokuz ay karnımda taşıdım, kanımla besledim bu yetmez mi?” Sonra birden değişti; bir yandan Jale’yi direğe sardıkları sicimi çözerken, yumuşak yumuşak konuşmaya başladı:

“ Haydi, haydi yine şansın varmış; Halil Sağlam beyin anası haber göndermiş, önümüzdeki Cuma günü öğleyin Mimelif nine ve İsmi kadınla birlikte seni istemeye gelecekler.”

Kâfi Jale ipten kurtulunca ayakta duramadı yere çöktü ve Güçlkle duyulur mırıltıyla söylendi:

“ Pis Cebbar’inkine değil, kara itin oğluna bile istemeye gelseler alıp gideceğim buralardan, sizin yüzünüzü bile görmek istemiyorum artık.”

Leyli anası bu sözlerine kızarak bağırıp çağırmadan aynı yumuşaklıkla konuştu, ama yine içinin zehirini döktü:

“ Cehennem dibine kadar yolun var, git! Cebbar’ın oğlu Hallo iki yıllık öğretmen; şimdi cenabete Halil Sağlam Bey diye çağırıyorlar. Seni halayda görüp beğenmiş, sen de ona bir işmar atmışsın diyesiymiş, doğru mu kız? Demek hem Musto’ya hem de Hallo’ya işmar attın; biri olmazsa biri olur emi? Müşteri mi kızıştırıyordun kız?”

Halsizlikten yere uzanmış olan güçlkle yanıtladı: “ Ben Cebbar’ın oğlu Hallo’ya işmar mişmar atmadım. Bu İsmi kadının başının altından çıkmıştır: seni ben evlendireceğim dediydi ya bayram günü.”

Leyli ana onu yerden kaldırmaya çalıştı kolundan tutarak. Bir yandan da konuşuyordu:

“ Haydi kalk doğrul artık, içeri götürüp şu yaralarını emleyeyim, kanını manını yıkayıp temizleyeyim. Cuma’ya daha dört gün var; o güne kadar yaraların eyilenir, gül gibi açılırsın. O gün söz kesilir, nişan takılır. Yaz tatilini köyde birlikte geçirir, gelecek günde düğününüz olur. Musto picine yapışıp öpüşmeseydin, böyle eşek sudan gelinceye dek sopa yemez, işkencelere uğramazdın. Bak hele sen, ben de zannettim ilk demi gelmiş, ne de sevindiydin. Ama evlenirsen çabuk gelir. Meğer cenabet donuna işemiş. Yarına kadar seni bir hala yola koyayım, güzelleştireyim. Büyük ablan da içeride babanla tartışıyor, seni dövdük diye. Baban, abin ben konuştuk; razı oldu seni Halil Sağlam’a vermeye, dedi ki ‘hiç değilse ekmeğini eline almış, memurluk yapıyor’.”

İnlemekte olan kızının koluna girmiş ahırın ortasında durdular. Jale’yi sarsarak söylendi:

“ Ama ben kuşkuluyum; eğer o yapıştığın Musto piciyle bir bok yediysen söyle, baban seni şimdiden öldürsün daha iyi! O zaman dünyaya rezil oluruz, beni de öldürür. Söylesene kaltak, o piçle .ikiştin mi? Bu yaşta delik tava mı oldun yoksa?”

Kâfi Jale zor anlaşılır bir sesle karşılık verdi:

“ Hayır hiç bir bok yemedik. Üzerime iftira atma; oğlanla dudaklarımız bile birbirine değmedi..”

Jale hanım birden sustu ve telefonu kapattı. Aslında telefonda bu olayları yeniden yaşarmışçasına anlatırken birkaç kez kısa aralıklar vermiş, ama telefonu kapatmamıştı. Belliydi ki o aralıklarda alışveriş yapıyordu. Mustafa telefonunun çekmediğini sanarak bir iki kere “aloo!” dediyse de yanıt alamadı, telefonu kapatıp beklemeye başladı. Bir-iki dakika sonra aradı ve “ kusura bakma Mustafa, yakın tanıdık bir kasaba girmiştim kıyma almak için, kapatmak zorunda kaldım. Anam

beni ahırdan sürüklercesine çıkarırken son cümleyi güçlükle söyleyebilmişim. Sen yazar olmuşsun, n'olur bunları aynıyla yaz. Birgün Halil elinde bir kitapla eve gelmiş sevinçle “ bak bak bizim Musto romanında benden bahsediyor, koca bir sayfayı bana ayırmış”dediydi. Ben de merak edip okumuştum romanını. Çok açık ve ve gerçekçi bir üslubun vardı. Benim çocukluk ve yeniyetmelik yaşamımı yakından biliyorsun, bilmediğin ve bir türlü öğrenemediğin bölümünü de, kırk üç yıl sonra karşılaştığımız bugün anlattım sana. Aynı açıklık ve gerçeklikle yazmanı istiyorum.”

Mustafa Kara “tamam, dedi, hem de anlattıkların da kelimesi kelimesine. Cep telefonum aynı zamanda ses kaydı da yapıyor. Sana bir itirafta bulunayım; tam yirmi yıl önce Paris’te, ikizinmiş gibi sana benzeyen 13 yaşlarında Julie adında bir kız çocuğu tanımışım. Kız arkadaşımın kuzeninin kızıydı. Ben Jale’nin, yani senin, o da Julie’nin onüçüne dek çocukluk yaşamımı anlatmıştık birbirimize. Roman veya tiyatro oyunu olarak yazmaya karar verdik. Hatta o Fransızca ben Türkçe olarak kısım kısım özetler yazmıştık sonraki günlerde. Ben ertesi yıl Fransa’dan ayrılınca özetler bıraktığımız yerde kaldı. Ama tümü unutulmaz biçimde belleğime kazınmış bulunuyordu. Son durumu da öğrendiğime göre romanı tamamlamak boynumun borcu oldu Jale. Şimdi işkencenin bitişine dönelim; yani Hallo’nun anası seni ahır işkencesinden kurtarmış mı oluyordu?”

Jale hanım “elbette, dedi, kadın beni istemeye gelmekle hayatımı kurtarmıştı. Açıkçası beni ipten almış oluyordu. Sen de biliyorsun ki bir hafta önceki bayramda çektiğimiz kızıoğlan beğenme halayında ben seni seçmişim. Hallo’ya sadece, rahatsız edici bakışlarına kızdığım için ters ters bakmışım. O da sanmış ki, kendisini istiyorum. O yüzden anasını göndermiş. İşte böyle oldu benim evliliğim aşkım!”

Mustafa Kara üzgün bir sesle kısa konuştu:

“Zavallı sevgilim, dedi, kimbilir neler çektin evliliğin boyunca. Evlilik yaşamından da bana bir iki kısa özet ver de, bu telefon oyununu bitirelim, fazla uzatmayalım.”

Elinde Pazar çantasıyla kafe-restoranta yaklaşmakta olan Jale hanım hüzün dolu bir sesle anlatmaya başladı.

“Benimkisi evlilik miydi? Ondört yaşına yeni basmış bir kız çocuğuydum. Zayıf ve narin yapıyıldım. Ekmek pişirmesini de bulgur pilavından başka bir yemek yapmasını da bilmiyordum. Benden on iki yaş büyük kaba ve kendinden başka hiç kimseyi düşünmeyen bir herife hizmetçi verilmişim sanki. Adamın evinde bir köleydim; beni keyfinin istediği gibi kullanıyordu. Ailem zaten tam beş-altı yıl hiç arayıp sormadı. Beni onulmaz dertlere salan, tadını asla unutmadığım ve tam kırk üç yıl yanağımda hissettiğim, izini taşıdığım senin o masum öpücüğün yüzünden, onların nazarında ben eceliyle ölmüş ya da öldürülmüştüm. Bu dünyada yoktum, namuslarını lekelediğim için atmışlardı başlarından. Farzet ki Çapanın Mağarası’nın başından, kıcıma bir tekme vurup itmişlerdi uçurumdan aşağı.”

Mustafa Kara sordu:

“Seni sevindiren hiç birşey yok muydu o günler?”

Jale hanım sorunun yanıtını uzun tuttu:

“Sadece yaşadığıma, öldürülmediğime seviniyordum. Bunu da köle olarak verildiğim adama bağlıyor, onun sayesinde hayatta olduğumu düşünüyordum. Ama şunu söyleyeyim, o olayı bu gün dahi kocam olacak bu adam bilmez. O günlerde adamın bana karşı acımasız baskıları, dövmesi, ağza alınmaz küfürler etmesini, canının istediği yer ve zamanda yatırıp tecavüz etmelerini evliliğin bir parçası, yani birer özelliğiymiş gibi algılıyordum.”

Mustafa Kara üyüce eşıştirdi:

“Ya cinselliği nasıl algılıyordun?”

Jale hanım “ güldürme beni Mustafa, dedi, hangi cinselliği? Ben gerçek kadınlığımı, senin deyimle cinselliğimi hiç bir zaman yaşamadım ki!” (*Ağlamaklı anlattı*) Düşünsene bir, ondört yaşına yeni basmışım ve çocuk yaşta bu koca adama verilmişim. Üç yıl sonra, onyediyi yaşında regl olup kadınlığa adım attım. Aynı yıl da hamile kalmışım..Ben adamın zaten kölesiydim, maslahatı kalktığında nerede beni bulursa arkadan ya da önden hayvan gibi üstüme çıkıp, istediği yerden içime yırtta yırtta sanki bir meşe sopası sokuyordu. Her seferinde organlarım kan, gözlerim ise ağlamaktan yaşlar içinde kalıyordu. (*Hıçkırarak*) Bunlar benim içimi yakan sırlarım ve sana bunları nasıl anlatıyorum onu da bilmiyorum.” Ağlamayı bolartmıştı Mustafa araya girdi:

“ Tamam hayatım, dedi, tamam tatlım istersen burada bırakalım, sen de sakinleş kendine gel.”
Jale hanım Burnunu çekerekten konuştu:

“ Tamam sakinleştim. Biriki şey daha söyleyip keseceğim, daha sonra fırsat bulduğumda sana anlatacağım o kadar çok şey var ki! Tam kırk iki yıl boyunca dayandığım evlilik yaşamımın tüm ayrıntılarını doğrusu oturup kendim yazmak isterdim. Ama inanmıyacaksın, çocukluğumda çok sevdiğim okuma yazmayı da istem dışı olarak, yaşamımı çekilmez kılan ve zehir eden kocamın öğretmenliğiyle eşleştirdim. Ondan öç alırcasına kitap okumadan ve yazı yazmaktan kendisi kadar nefret ediyorum. Emekliliğine kadar otuzbeş yıl öğretmenliği boyunca her okul dönüşünde evde terör estirdi; iki çocuğumla birlikte yüreğimiz ağzımızda onun dönüş saatini bekledik.”

Mustafa Kara mırıldandı:

“ Ne korkunç! Kırk iki yıllık büyük tutsaklık!”

Jale hanım “ kurtulamadığım bu zindan yaşamı, ticarete başlayıp ekonomik özgürlüğümü kazanıncaya dek sürdü. Yani, son yedi sekiz yıl öncesine değin” diye açıkladı.

Mustafa Kara “ hey Tanrım,dedi, bir ilk gençlik öpücüğünün bedeli bu mu olmalıydı?”

Jale hanım “Evet bu oldu, diye yanıtladı; ben bir ömürle ödedim onu. İster inan ister inanma; tatlı ürpertilerle anımsadığım o çocuksu, o masum öpücüğün sahibini asla unutmam ve hayalimde sevdim onu. İlk ve tek aşkı oldun hep! Seninle bir kere birlikte olup, sana sarılıp sevgimi haykırdıktan sonra ölmeyi düşündüm zaman zaman. Benim için mutlaka içinden ‘deli bu kadın’ diyorsun!”

Mustafa Kara “ hayır, diyerek karşı çıktı bu son cümleye; çok gecikmiş ve yaşamın bize yasakladığı büyük sevgiyi, şu elimizdeki elektro manyetik ses cihazlarıyla yakalamış bulunuyoruz. Sevgiyi haykırıp ölmek değil, sevgiyi haykırarak inadına yaşamak hedefimiz olmalıydı. Artık Türkiye’ye her yıl gelebileceğim. İstersen, bu sevgiyi sonuna kadar yaşamamıza hiç birşey engel olamayacaktır.”

Jale hanım heyecanla “ hayır olamayacaktır, dedi, ve şu anda dünyanın en mutlu kadınıyım; sadece ömrüm boyunca hayalimdeki sevgilime sevgimi haykırdığım için!”

Son cümleleri söylerken telefon kulağında kafe-restorana girdi Jale hanım. Mustafa Kara ile aynı anda telefonlarını kapattılar.

Mustafa Kara, Jale hanımdan önce oyunu bitirmiş konuşmakta olan tavlacıların yanına gelip oturmuştu. Halil Sağlam karısının restoranta girdiğini görmüştü, masalarına yaklaşınca ayağa kalkıp onu karşıladı ve ilk sözleri “karıcığım, bu Musto arkadaşımız, sen gittin gideli Avusturya’daki sevgilisiyle konuşuyordu. Öyle değil mi Gümüşlü Hoca?

Taşıdığı pazar çantasını yere koyup boş sandalyelerden birine oturan Jale hanım, daha önce davranıp anlamlı bir biçimde “ yaa, öyle mi?”dedi.

Mustafa Gümüşlü “Vallaha Jale abla iyi ki geldin, dedi, galiba senin geldiğini gördü adaşım utandığından telefonu kapattı. Onu çok seviyor olmalı.”

Kafi Jale Mustafa’ya sordu:

“Acaba? Belki de kadını aldatıyor, sevmiyordur. Avusturyalı mı sevgilin?”

Mustafa Kara gözlerinin içine bakarak sorusunu yanıtladı:

“ Hayır Türk. Onu hep sevdim, ama bu konuşmadan sonra daha da çok seviyorum.”

Öbürlerinin yüksek sesle gülmelerine Jale hanım da içtenlikle katıldı.

Gülmeler sona erince Halil Sağlam duramadı aşk hakkında düşüncesini ortaya sürdü:

“ Ben öyle aşka sevgiye inanmam; aşk dediğin sekstir, kadınla erkeğin aynı yatakta yatmasıdır.

Ama yine de sorayım; peki o da seni seviyor mu?”

Mustafa Kara “ evet, dedi, hem de benimle her birlikte olduğunda, ömrünün tazelandığını söyleyecek kadar çok seviyor”.

Jale hanım ve Mustafa Gümüşlü aynı anda sordular:

“ O ne demek öyle?”

Mustafa Kara açıklamayı sürdürdü:

“ Telefonda ‘seninle bir kere bile birlikte olup, sana sarılıp sevgimi haykırdıktan sonra, ölsem de gam yemem’ diyordu. Bu, seven bir kadının açık itirafıdır! Birbirini çok sevenlerin, her sevişmesinde ömürleri tazelenir Halil Sağlam hoca!” Mustafa’nın kendi sözlerini gözlerine bakarak yinelemesi içini eritti Jale hanımın, heyecanı anlaşılmasın diye ayağa kalkıp çantasını yerden alarak yürüdü.

Halil Sağlam’ın yüzü asılmıştı fikrine karşı çıkıldığı için. Tavlada yenildiği için tüm çay paralarını ödedi. Hemen arkasından “ haydi sen çok konuştun Musto, dedi, artık eve gidelim. Jale hanım köfte yoğururken, biz de öğle haberlerini izleriz televizyonda...”

Mustafa Kara Jale hanımın anlattıklarını özetleyerek Fransızca’ya çevirip Marie Kate’e hemen o gece yatmadan önce telefonda anlattı. Çünkü yıllardır her arayışında mutlaka soruyordu. Böylece onun da onbeş yıllık merakını gidermiş oldu.

SON

Londra, 27 Şubat -21 April 2020

ⁱ Halay Türküsünün adı: Gayna gara gözlü punar

Kaynak Kişi: Onar köyünden Safiye Palas

Müzik: Anonim, Derleyen: İsmail Kaygusuz, Notalayan: Betül

Kız Oğlan Beğenme Halayı

Anonim



Gay - na ka - ra göz - lu pl - nar Gay - na ka - ra göz - lü pl - nar
 Her sa - bah bi - zim o - da - ya her sa - bah bi - zim o - da - ya
 Gı - za de - dim göz al be - ni Gı - za de - dim göz al be - ni
 E - ğer ba - bam ver - mez i - se E - ğer ba - bam ver - mez i - se

Ha - la - yı da - gön - de - re - lim Ha - la - yı da gön - de - re - lim
 E - ğer se - ni be - ğe - nir - sem E - ğer se - ni be - ğe - nir - sem

Türk Halk Müziği Kurumu Yayınları



Gay - na - dık - ça ynz ge - li - yi Gay - na - dık - ça ynz ge - li - yi Oy - na - ma yo - ru - lur - sun
 Üç ge - lin bir göz ge - li - yi Üç ge - lin bir - göz ge - li - yi Göz - lar göz - zül ü - züm - dür
 Çi - be - ni bu - bam - dan is - te Çi - be - ni ba - bam - dan is - te Göz - lar a - yta o - nu - dur
 E - lini gal - dır Hak' tanis - te E - lini gal - dır Hak - tan is - te

Kız yü - zü - nü dön göre - lim Oğ - lan yü - zü - nü dön gö - re - lim
 Dost - ta - da gül gön - dore - lim Dost - ta - da gül Gön - de - re - lim

Türk Halk Müziği Kurumu Yayınları



fi - dan - singi - ri - lir - sin Sen bir ga - ran - fil gül - sen her yer - de bu - lu - nur - sun
 ge - lin i - ki göz - züm - dür Ge - li nin sa - ha - bı var gi - ne göz - lar bi - zim - dir
 Yü - küm bağla u - nu - dur Ev - li - ye göz - nül ver - me e - vğ gi - der u - nu - dur

Türk Halk Müziği Kurumu Yayınları